

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Bc. Vít ŘÍKOVSKÝ

**AKTUÁLNÍ PODOBA A VYUŽITÍ OLYMPIJSKÉ SPORTOVNÍ
INFRASTRUKTURY Z POHLEDU GEOGRAFIE MĚSTA**

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Marián HALÁS, Ph.D.

Olomouc 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci magisterského studia oboru Regionální geografie vypracovala samostatně pod vedením doc. RNDr. Marián HALÁS, Ph.D.

Všechny použité materiály a zdroje jsou citovány s ohledem na vědeckou etiku, autorská práva a zákony na ochranu duševního vlastnictví.

Všechna poskytnutá i vytvořená digitální data nebudu bez souhlasu školy poskytovat.

V Olomouci 19. 4. 2016

podpis _____

Děkuji vedoucímu práce doc. RNDr. Mariánu HALÁSOVI, Ph.D., za podněty a připomínky při vypracování práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Vít ŘÍKOVSKÝ**
Osobní číslo: **R140232**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Aktuální podoba a využití olympijské sportovní infrastruktury
z pohledu geografie města**
Zadávatel katedra: **Katedra geografie**

Zásady pro vypracování:

Olympijské hry jednoznačně patří mezi nejsledovanější události na světě. V souvislosti s nimi jsou často diskutovány ekonomické aspekty her, jejich dopady na pořadatelská města, resp. země, podobně frekventované jsou i otázky směřující k využití sportovní infrastruktury (sportovišť, olympijské vesnice atd.) v budoucnosti. Cílem diplomové práce bude posouzení aktuálního stavu a využití olympijských stadionů (se zaměřením na letní olympijské hry), jejich zárcení (infrastrukturní aj.), architektonického vývoje, a také pozice v rámci měst (poloha, dostupnost apod.). Autor se pokusí identifikovat pozitivní a negativní příklady, a na základě vybraných aspektů provede jednoduchou klasifikaci olympijských areálů. Práce bude vhodně doplněna grafickými, popř. kartografickými výstupy.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 20 000 - 24 000 slov
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury: viz příloha

Vedoucí diplomové práce: doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: 14. října 2015
Termín odevzdání diplomové práce: 10. dubna 2016

prof. RNDr. Ivo Fialová, CSc., Ph.D.
děkan

L.S.

doc. RNDr. Zdeněk Svoboda, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 14. října 2015

Příloha zadání diplomové práce

Seznam odborné literatury:

- BALE, J. (2003): Sports geography. 2nd ed. New York: Routledge, ISBN 04-192-5230-4.**
- BERG, L. van den, BRAUN, E., OTGAAR, A., H., J. (2002): Sports and City Marketing in European Cities, Ashgate, Aldershot, 134 s.**
- BURBANK, M., J., ANDRANOVICH, G., D., HEYING, H., C., (2001): Olympic Dreams the impact of mega-events on local politics. Lynne Rienner Publishers Inc. Boulder, London, 203 s.**
- DAM, F. (2000): Refurbishment, redevelopment or relocation? The changing form and location of football stadiums in the Netherlands. Area, 32, 2 s. 133-143.**
- DANSERO, F. (2003): Spatial and Environmental transformations towards Torino2006: Planning Legacy of the Future. In: Moragas, M., Kennett, C., Puig, N. (2003): The Legacy of the Olympic Games 1984 2000. International Symposium, 14th 16th November 2002, Lausanne, IOC**
- DEJONGHE, T. (2004): Restructuring the Belgian professional football league: A location-allocation solution. Economics, Management and Optimization in Sports. Springer Berlin Heidelberg, s. 79-100.**
- ESSEX, S., CHALKLEY, B. (2003): The Infrastructural Legacy of the Summer and Winter Olympic Games: A Comparative Analysis. In: Moragas, M., Kennett, C., Puig, N. (2003): The Legacy of the Olympic Games 1984 2000. International Symposium, 14th-16th November 2002, Lausanne, IOC**
- HENRY, A. (2006): Impacts des Jeux olympiques d'été de 2004 sur l'organisation et l'aménagement du territoire athénien. Thèse de Doctorat en Géographie, Université Franche-Comté, Besançon, 368 p.**
- CHARMETANT, R. (2003): The use of Olympic Installations after the Games: The Case of Albertville. In: Moragas, M., Kennett, C., Puig, N. (2003): The Legacy of the Olympic Games 1984 2000. International Symposium, 14th 16th November 2002, Lausanne, IOC**
- MASON, C., MONCRIEFF, A. (1993): The effect of relocation on the externality fields of football stadia: the case of St Johnstone FC. The Scottish Geographical Magazine, 109 (2), s. 96-105.**
- MUNOZ, F., M. (2000): The "Olympic Urbanism" and the new scale of metropolitan Barcelona. The "Olympic Village" in Poblenou. Barcelona, UAB**
- PACIONE, M. (2001): Urban geography: a global perspective. London: Routledge, 663 s. ISBN 0-415-19195-5.**
- SHORT, J., R. (2003): Going for Gold: Globalizing the Olympics, Localizing the Games. GAWC Research Bulletin 100,**
- TOMEŠ, J. (2012): Sport a geografie I. Geografické rozhledy, 21, 4, s. 69. ISSN 1210-3004**

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM

- Autor (osobní číslo): Bc. Vít ŘÍKOVSKÝ (R 140232)
- Studijní obor: Regionální geografie
- Název práce: Aktuální podoba a využití olympijské sportovní infrastruktury z pohledu geografie města
- Title of thesis: Actual appearance and use of the Olympic sports infrastructure from the urban geography perspective
- Vedoucí práce: doc. RNDr. Marián HALÁS, Ph.D.
- Rozsah práce: 102
- Abstrakt: Diplomová práce se zabývá olympijskými hrami, jejich vývojem, infrastrukturou a dopady na hostitelská města. Zaměřuje se také na využití sportovní infrastruktury a olympijských vesnic. Jsou porovnány dva příklady letních olympijských her.
- Klíčová slova: olympijské hry, sportovní zařízení, infrastruktura, dědictví, využití
- Abstract: The thesis deals with the Olympics, their development, infrastructure and the impact on host cities. It also aims to use sports infrastructure and Olympic villages. Two examples of Summer Olympics are compared.
- Keywords: olympic games, sport facilities, infrastructure, legacy, use

OBSAH

1	ÚVOD	11
2	CÍLE PRÁCE	12
3	POUŽITÉ METODY A POSTUPY ZPRACOVÁNÍ	13
4	REŠERŠE LITERATURY	14
5	TEORETICKÝ ZÁKLAD	19
5.1	Geografie sportu	19
5.2	Původ a šíření sportu	20
5.3	Ekonomický význam sportu	22
5.4	Olympijské hry	22
5.5	Olympijské hnutí a jeho vývoj	26
5.5.1	Mezinárodní olympijský výbor	26
5.5.2	Český olympijský výbor	27
5.6	Olympijský region	29
5.7	Olympijská infrastruktura	30
5.8	Olympijský urbanismus	35
5.9	Olympijské vesnice	37
5.10	Olympijské areály a jejich osud po hrách	42
5.11	Olympijské dědictví a odkaz her	53
6	LETNÍ OLYMPIJSKÉ HRY V BARCELONĚ 1992	61
6.1	Národní a mezinárodní politický kontext	61
6.2	Městská dimenze projektu	64
6.3	Dědictví a současnost areálu olympijské vesnice	67
6.4	Současné využití sportovního areálu	72
6.5	Open Camp	78
6.5.1	Open Camp Europe	79
7	LETNÍ OLYMPIJSKÉ HRY V ATÉNÁCH 2004	81
7.1	Stručná fakta	81
7.2	Ekonomická stránka	82
7.3	Olympijské dědictví	83
7.4	Přínos	85
7.5	Nedostatky	87
7.6	Možná řešení	88
7.6.1	Návrh pro využití zařízení po olympiádě pro cestovní ruch	89
7.7	Současné využití sportovišť	89
8	SHRNUTÍ	93
9	ZÁVĚR	95

10 POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE	97
11 SUMMARY	102

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

MOV - mezinárodní olympijský výbor

IOC - International Olympic Committee

HDP - hrubý domácí produkt

ATP - asociace tenisových profesionálů

WTA - ženská tenisová asociace

OH - olympijské hry

USA - Spojené státy Americké

NSR - Německá spolková republika

SSSR - Svaz sovětských socialistických republik

ČOV - český olympijský výbor

ČSOV - československý olympijský výbor

ČSTV - český svaz tělesné výchovy

AP - Associated Press

BMX - bicycle motocross

IAAF - mezinárodní atletická federace

PGA - asociace profesionálních golfistů

OSN - organizace spojených národů

COHRE - Centre of Housing Rights and Eviction

PDF - přenosný formát dokumentů

1 ÚVOD

Toto zajímavé téma vzniklo náhodou, a bylo zajímavou výzvou zpracovávat tematiku olympijských her a geografie sportu. Jelikož jde o celosvětovou událost s bohatou historií, bylo důležité se do dané problematiky ponořit a zjistit co nejvíce dostupných informací a různých úhlů pohledu. Olympiáda s sebou přináší pro pořadatelské město obrovskou zodpovědnost, která se při neúspěchu na městu může podepsat na desítky let dopředu. A ani přes všechnu snahu a celkový úspěch her ještě město nemusí těžit z výhod olympijského dědictví, protože se na takové události podepisuje celosvětové dění a globální ekonomika, která je, jak již z posledních dekad víme, velmi nestabilní.

Olympijská sportoviště a přidružená infrastruktura jsou pro město dědictvím, se kterým se musí umět naučit žít. Záleží na dlouhodobém plánování, na udržitelnosti, na dalším využití, a hlavně na lidech, jak se s těmito zařízeními naloží do budoucna.

Olympiáda v Barceloně je jednou z nejúspěšnějších v historii, nejen pro svůj ekonomický přínos, ale také pro image a restrukturalizaci města Barcelony. Olympiáda v Aténách byla také zdařilým podnikem, který s sebou v dalších letech ovšem přinesl spoustu problémů. V práci se budeme věnovat olympijským hrám, které již proběhly, a jejich zařízením, a v závěru i těmto dvěma konkrétním hrám a jejich srovnání.

2 CÍLE PRÁCE

Základním cílem této práce bude na základě nastudované literatury a ostatních dostupných informací zachytit vývoj olympijských her, jak antických, tak těch z moderní doby. Nejprve se zaměříme na vznik sportu a poté na jeho vývoj až k celosvětovému fenoménu. Také se seznámíme s pojmem geografie sportu, který u nás není příliš rozšířený. Následně si přiblížíme vývoj olympijského hnutí, olympijské infrastruktury, urbanismu, sportovních a ubytovacích zařízení. Přehledně si přiblížíme fakta z her minulých, jejich pozitivní či negativní dopady na město či region a jejich odkaz a dědictví. Také si nastíníme problémy související se sociálními dopady her na komunitu. Na závěr si porovnáme letní olympijské hry v Barceloně z roku 1992 a letní olympijské hry v Aténách z roku 2004. Soustředíme se na jejich vývoj z pohledu města, podobu olympijských areálů a jejich následné a současné využití. Na závěr bude provedena jejich jednoduchá komparace a vyhodnocení.

3 POUŽITÉ METODY A POSTUPY ZPRACOVÁNÍ

V této práci jsme použili převážně data a informace, které bylo možné najít ve Vědecké knihovně v Olomouci, knihovně Přírodovědecké fakulty, dále elektronické zdroje, články a periodika, a to nejen od českých, ale i zahraničních autorů. Hlavními internetovými zdroji byly online články v pdf formátu, především ze stránek Mezinárodního olympijského výboru (MOV), stránky olympijských areálů či jejich sportovišť. Důležité byly také články z konferencí, rozsáhlé souhrny jednotlivých olympiád apod. Po následném nastudování všech dostupných materiálů bylo nutné vše postupně přeložit, setřídít, dát do kontextu a z dostupných dat vytvořit v programu Microsoft Office Excel několik grafů, a v programu Arc Map vytvořit přehledná schémata, které vhodně práci doplní a přiblíží tak skutečné přínosy či dopady olympijských her na hostitelská města. Práce byla také vhodně doplněna grafikou ke každému ročníku zmíněných her. Následně bylo vše přehledně geograficky shrnuto a porovnáno.

4 REŠERŠE LITERATURY

Literaturu zabývající se danou problematikou můžeme rozdělit na tři části. V první části se jedná o literaturu o sportu jako o obecném fenoménu a o jeho počátcích a vývoji. V druhé části se budeme věnovat základům olympijského hnutí, obecnému olympijskému vývoji, a ve třetí části konkrétním studiím a článkům o proběhnuvších olympijských hrách a články o olympijské infrastruktuře a městské infrastruktuře, která s olympiádou souvisí.

Knižní publikace o geografii sportu jsou většinou v anglickém jazyce. U nás se jedná o mladou geografickou disciplínu, tudíž lze zatím najít jen několik českých publikací. Olympijské hry jsou celosvětovým fenoménem, proto je většina materiálů také v anglickém jazyce. V práci vycházíme jak z geografických periodik, tak ze závěrů olympijského výboru, olympijských komisí, vědeckých případových studií, novinových článků a dalších internetových zdrojů.

V článku *Počátky moderního sportu (Slepička, Slepičková; 2012)*, se dostáváme k samotnému vývoji sportu jako zábavy, který se začal formovat již v 16. a 17. století. Autoři zde popisují vývoj sportu, vliv impéria Velké Británie, vlivy průmyslové revoluce na sport a vznik volného času, dále také formy sportu, jimiž jsou forma praktikující a divácká. S vývojem sportu se zaměřili i na státní amatérismus a profesionalismus ve sportu, a je zde i popis vlivu univerzit v Anglii na vývoj sportu. V závěru článku se lehce dotýkají olympijského tématu, když zmiňují jeho globální charakter a čím dál větší rozsah.

Dalším textem byl rozsáhlejší přehled *Sport a geografie I a II (Tomeš, 2012)*. V první části se autor věnuje globálnímu významu sportu a jeho vlivu. Hodnotí zde také současnou literaturu o geografii sportu, když za významné odborníky označuje Johna Balea (*Sports geography 1989 a 2003*) a Johna Rooneyho, šéfredaktora jediného periodika věnujícího se čistě geografii sportu - *An International Journal of Sports Geography*. V článku se dále věnuje původu a šíření sportu od antiky až do moderní doby. Sleduje i původ sportovců a jejich úspěšnost na základě rasy či původu. Dále se zabývá stránkou popularity sportů dle druhu sportu a dle sledovanosti a návštěvnosti. V závěru první části se zabývá ekonomikou sportu a sportovním průmyslem.

V druhé části svého článku je spíše o porovnání úspěšnosti ve sportovních disciplínách na základě postavy sportovce. Na závěr se také věnuje olympijské tematice, když porovnává nejúspěšnější olympijské země s jejich populací a HDP.

Jako první přehled o olympijských hrách nám přinesla *Velká obrazová všeobecná encyklopedie (Hughes; 1999)*, ve které se dozvíme o základech antické olympiády v Olympii, jejich následný vývoj a zrušení. Také je zde stručný popis různých historických milníků

olympijských her, včetně bojkotů, první štafety s olympijským ohněm apod. Na závěr se dočteme o olympijské organizaci, které se ale budeme věnovat později.

V kronice her *Atény 2004 (Feltl, Kézl, 2004)*, se autoři zabývali antickými hrami v Řecku, jelikož se zde konaly hry poprvé od roku 1896, kdy byly obnoveny právě v Aténách. Je zde popsána podoba soutěží před založením olympijské tradice.

V článku *Olympijský urbanismus: odkaz her našim městům (Trayte, 2014)*, jmenuje autor pět pohledů na olympiádu z pohledu hostitelského města. Zmiňuje globálnost olympiády, která již není jen o sportu, dále dlouhodobé dopady olympijských rozhodnutí, ukazuje, že pořádání her jde i na úkor místních obyvatel. Z hlediska urbanismu vidí olympijské hry jako nepřítel historických městských zón, které často ustupují novým olympijským parkům.

Olympijskou infrastrukturou a velikostí her se věnuje článek *Přehodnocení olympijské infrastruktury (Long, 2014)*, ve kterém se autorka z Harvardské univerzity zabývá zvětšováním olympijských her do masivních rozměrů. S tímto rozmachem souvisí i více sportů a potřebných sportovišť, o kterém autorka pojednává. Dále se věnuje vztahu MOV a ostatními stranami, které rozhodují o vhodnosti olympijských zařízení. V další části článku zkoumá srovnání velikostí různých olympijských projektů, vzhledem k velikosti hostitelských měst, výhodnost trvalých a dočasných staveb, výši výdajů města na infrastrukturu apod. V závěru navrhuje sdílet olympijské znalosti a zkušenosti mezi městy, aby nedošlo k dalším blamážím.

Jinou stránkou olympijského dědictví, tedy bydlením, se zabývala na 8. mezinárodním symposiu o olympijském výzkumu i autorka Helen Lenskyj v článku *(Dostupné) olympijské bydlení - odkaz bydlení a sociální odpovědnosti (Lenskyj, 2006)*, kde se autorka zaměřuje na vliv olympijských her na situaci obyvatel s nižšími příjmy a na sociálně slabé vrstvy a bezdomovce. Uvádí i několik příkladů, trendů a svědectví z her minulých. Vyzdvihuje olympijskou nabídku z Melbourne z roku 1990. Jasně jsou zde vymezeny základní fráze, které při prosazování olympiády vždy přijdou na řadu. Společenská odpovědnost je zde popisována jako pilíř olympijského hnutí, dívá se na olympijský průmysl jako na nadnárodní korporaci. Zvláštní význam přikládá k dokumentu Agenda 21 - Sport pro udržitelný rozvoj, podrobněji ho popisuje a vztahuje ke konkrétním příkladům her.

Další studie se zaměřuje přímo na olympijské bazény a jejich využití po hrách. Nese název *Po olympijských hrách (Co se stane s olympijskými bazény, když atleti a diváci odejdou?) (Hunsaker, 1998)*, a autor s ní vystoupil na Mezinárodní plavecké konferenci. Zabývá se v ní historií a vývojem olympijských vodních sportovišť a jak je těžké je udržet při životě po hrách. Důležité je udržet reálné provozní náklady, a samozřejmě i ty pořizovací. Podrobněji se věnuje situaci ve Spojených státech, vysvětluje princip plaveckého systému a vodních sportovišť na

hrách v Atlantě a Los Angeles. Nakonec navrhuje několik řešení, jak zachovat životaschopné vodní centrum i po hrách a uvádí několik příkladů pozitivních i negativních z her minulých.

V únoru vyšel článek o olympijských hrách i v Mladé frontě, *Proč má olympiáda v DNA přílišné utrácení?* (Němý, 2016). Autor se v něm zabýval finanční stránkou her, překračováním jejich rozpočtu. Zmiňuje studii z Oxfordu, která mapovala reálné rozpočty her od roku 1960 až do Londýna 2012. Z těchto podkladů je zřejmé, že pořádat olympiádu je velmi riskantní záležitost. Do souvislosti dává i olympiádu v Soči. Pozastavuje se také nad tím, že u 41 % olympiád nejsou relevantní data o tom, jak byly peníze utraceny. V závěru ještě zmiňuje novou Agendu 2020, která se má postarat o rozumnější organizaci her.

V článku *Co se stane s olympijskými dějišti po hrách?* (Bush, 2015), nám autor přibližuje několik bývalých olympijských areálů a jejich současný stav. Také se zmiňuje o částečné odpovědnosti MOV, když města nevyužijí potenciál z olympijských her. Popsány jsou sportoviště z Londýna, Vancouveru, Salt Lake City, Atlanty a Calgary.

Podobný článek *Olympijská výzva: jak se daří hostitelským městům po hrách?* (CBS Interactive, 2014) se zaměřuje na hostitelská města, jejich náklady na hry, změny ve městech a současné využití areálů. Jde o shrnutí měst od Londýna po Sarajevo, a o zimní i letní sportoviště.

Další článek je z půdy univerzity v Barceloně a jmenuje se *Olympijská vesnice po olympijských hrách* (Millet, 1997). Autor popisuje svůj pohled na olympijské hry, na jejich význam a charakter. Také se věnuje plánování her, jejich dimenzi a požadovanou velikostí jednotlivých sportovišť. Na problematiku se dívá také z pohledu velikosti pořadatelského města, kdy shrnuje poznatky z let minulých. Sleduje problém olympijské vesnice z pohledu městského kontextu. A na závěr uvádí čtyři typy vlivů olympijských her na město.

Jedním z dokumentů zabývajícím se olympiádou v Aténách byl i článek z *Journal of Sports* s názvem *Post-olympijský pákový efekt a dědictví: strategický rámec pro rozvoj sportovní a kulturní turistiky v post-olympijských Aténách* (Ziakas, Boukas, 2014). Hodnotí zde pořadatelství Atén z pohledu přínosu pro zmíněnou turistiku. Popisuje nedostatky v plánovacím procesu, menší pozitivní dopady pro město apod. Zaměřuje se na dědictví v podobě sportovních zařízení, jejich současného stavu a přínosu pro město. Následně se zabývá tím, proč nedošlo k naplnění očekávání po olympiádě, vidí zde několik rovin problému. Na závěr hledá možná řešení, které vidí ve strategickém přístupu a mobilizaci olympijského dědictví. Navrhuje využití pro olympijské komplexy, jak sportovní, tak kulturní. Na závěr stanovuje dvě strategie k dosažení strategických cílů města. Vše doplňuje v kontextu hospodářské krize v Řecku během posledních let.

Největším zdrojem informací bylo několik článků z mezinárodního symposia v Lausanne, pod názvem *Dědictví olympijských her 1984 - 2000 (Moragas, Kennett, Puig, 2002)*, které bylo rozsáhlým zdrojem vědeckých prací, zabývajících se různými olympijskými tématy.

Výběr začneme článkem *MOV, olympijské hnutí, hostitelská města: běžné dědictví (Verbruggen, 2002)*, ve kterém se pojednává o volbě hostitelských měst, kompetencích MOV, kvalitou a ideály olympijských her apod. Jsou zde vyjmenovány důvody, proč je olympijský odkaz důležitý.

Dalším článkem o olympijském odkazu je - *Co je olympijské dědictví? (Cashman, 2002)*, který se věnuje rekonfiguraci zahajovacích stadionů a míst, kde se při olympiádě konaly ceremonie, a kde třeba plála olympijské pochodně. Popisuje zde i některé konkrétní příklady využití. Případově je zde řešen olympijský park v Sydney, jeho budoucnost a navrácení zařízení místní komunitě.

Další článek *Dědictví zimních olympijských her: Shrnutí (Chappelet, 2002)*, nám přibližuje a popisuje zařízení zimních olympijských her, která mají problémy s dalším využitím, která jsou nákladná, která jsou bez problémů apod. Jsou uváděny konkrétní příklady využití, někdy spíše nevyužití areálů. Na závěr je uvedeno několik pozitivních příkladů.

Na téma územního plánování se zaměřuje článek *Vliv olympijských her na politiku územního plánování města (Geraint, 2002)*. Zde se autor věnuje tomu, jak působí stadiony a haly na město, jeho prostor, a jeho obyvatele. Zmiňuje různé faktory, které ovlivňují územní plánování, vztažené k těmto sportovním zařízením, jako je doprava, kontext v zástavbě, geografický vliv, životní prostředí a udržitelnost a klima.

Asi nejdůležitějším článkem je *Infrastrukturní dědictví letních a zimních olympijských her: komparativní analýza (Essex, Chalkley, 2002)*. Jak již napovídá název článku, věnují se zde autoři problému nárůstu infrastrukturních požadavků her od roku 1984. Pokouší se definovat pojem „dědictví“. Následně porovnávají letní a zimní olympijské areály a k nim přidruženou infrastrukturu. Poté se věnují pozitivním a negativním příkladům. Následně bilancují, jak je pořádání olympiády vrtkavá záležitost. V závěru se věnují geografické nerovnoměrnosti rozložení hostitelských měst ve světě, vliv rozvoje země na pořadatelské apod. Také řeší olympijský gigantismus a nadměrné výdaje. Z pohledu města pak probírají následný olympijský efekt.

Nový pohled na olympijský region přinesl Igor Kovac v článku *Olympijské území: cesta k ideální olympijské scéně (Kovac, 2002)*. Věnuje se zde pohledu na olympijskou regionální strukturu, kdy se její různé typy u her projeví. Dále zkoumá změny v prostorové organizaci olympiády vzhledem k hostitelskému městu.

V druhé části symposia se setkáváme s články o různě zaměřených odkazech vybraných olympiád. Jedním z nich je i *Politické dědictví olympijských her: Barcelona 1992 (Trunö, 2002)*.

V dokumentu se dočteme o kontextu, v jakém Barcelona o hry žádala, jaké si stanovila cíle její organizační komise. Seznámíme se také s různými čísly, které popisují průběh her z pohledu organizační komise. Dále se autor zaměřuje na městskou dimenzi projektu, veřejné a soukromé investice a následně dědictví, které po olympiádě zůstalo. Diskutuje se také vzrůstající význam města v Evropě, sportovní a kulturní odkazy, a také obohacení regionu, který má tendence se osamostatnit od Španělska.

Pro získání informací o hrách v Barceloně a tamějších změnách nám posloužil článek *Megaudálost jako strategie v územním plánování: začněme v olympijském městě Barceloně* (Qu, Spaans, 2009), který autoři představili na 4. mezinárodní konferenci Mezinárodního fóra o urbanismu. Autoři nás seznamují s významem strategického územního plánování a územního plánu při přípravě a implementaci olympiády v hostitelském městě. Konkrétně se věnují případu Barcelony, jaký přínos měla olympiáda pro její obyvatele a město samotné.

Otázkou olympijské vesnice v Barceloně se zabýval článek *Olympijská vesnice, deset let v Barceloně: dědictví olympijských her v letech 1992-2002* (Carbonell, 2005). Jedná se o studii post-olympijského využití olympijské vesnice v Barceloně. Jedná se i o popis využití budov a infrastruktury přidružených k olympiádě. Na základě tohoto dokumentu jsme v práci vytvořily aktuální grafy o struktuře obyvatel v olympijské vesnici v části Poblenou.

5 TEORETICKÝ ZÁKLAD

5.1 Geografie sportu

Jednou z lidských aktivit, která dosáhla globálního rozšíření a dnes významně ovlivňuje ekonomiku, politiku i vztahy mezi národy, je sport. Počátky sportovních aktivit jsou velmi staré, ale teprve s rozvojem průmyslové revoluce, urbanizace a přírůstkem volného času se sport rozšířil nejdříve v Evropě a poté i v Evropany dříve ovládaných zámořských územích. Klíčovou roli zde hrála Velká Británie. Vzhledem k tomu, že je sport předmětem zájmu široké veřejnosti i odborníků na celém světě, zabývá se jím i řada vědních oborů - ekonomie, sociologie, historie a také geografie. (Tomeš, 2012)

Sport se jako jiné lidské aktivity odehrává v prostoru - ve městech, sídlech, v uzavřených halách i na venkovních sportovištích či přímo v přírodním prostředí. Sportovci mají rozmanitý původ - sociální, kulturní i ovlivněný přírodními podmínkami. V analogii se společenskými aktivitami se mohou i v aktivitách sportovních projevovat prostorově diferenciované biologické, sociální a ekonomické znaky a souvislosti. Také rozšíření sportu, a zejména jeho kvalita jsou významně ovlivňovány ekonomickou úrovní společnosti - buď přímo (náklady), nebo nepřímo (dostatkem volného času). Přesto se některým druhům sportu mohou věnovat téměř všichni a téměř všude. Nepřekvapuje, že světově nejrozšířenějším sportem je fotbal, neboť jeho provozování je velmi jednoduché a vyžaduje minimální náklady (míč a kousek rovné plochy). Nízké nároky na prostor a vybavení má také volejbal či atletika, resp. běhy, plavání nebo bojové sporty, které také patří k masově rozšířeným sportům. (Tomeš, 2012)

Přínos sportu jako náplně našich volnočasových aktivit a zdraví prospěšného pohybu je obrovský, nicméně je stále ještě málo prozkoumaný. Geografie sportu je mladá a okrajová disciplína, bez podstatného encyklopedického či referenčního díla. Ve světové literatuře najdeme jen několik prací, např. dvě vydání *Sports Geography* (1989 a 2003) od Johna Balea. Jako zakladatel moderní sportovní geografie je považován John Rooney, který působil na Univerzitě v Oklahomě, a byl šéfredaktorem jediného časopisu, který se věnoval pouze geografii sportu - *An International Journal of Sports Geography*. Toto periodikum se přestalo vydávat v roce 2000.

Podobně specifická je v případě sportovní geografie i kartografická tvorba. Jediná atlasová díla, i když jen omezeného rozsahu, představují *The World Atlas of Sports* Alana Tomlisona z r. 2011, *Great American Sports Atlas* - speciální dvojčíslo časopisu *Sports Illustrated* z r. 2004 - nebo český *První fotbalový atlas světa* z r. 2000. Geografie sportu tedy představuje významnou (a málo probádanou) oblast s potenciálem pro širokou škálu odborných studií a přístupů studia. (Tomeš, 2012)

Bale (2003) uvádí, že sportovní geografie se zabývá:

- a) sportovními aktivitami v území a proměnami jejich prostorového rozmístění,
- b) proměnlivým charakterem sportu v interakci s prostředím (v němž se sportovní aktivity odehrávají) a s jeho účastníky,
- c) analýzou prostorových, ekonomických a environmentálních souvislostí sportovních aktivit.

Pokud si projdeme řadu odborných studií, všimneme si, že sportovní činnost je nejčastějším projevem občanské aktivity. Svou masovostí překonává jakoukoliv jinou občanskou angažovanost, a to jich máme na světě několik druhů. (politická, sociální, environmentální)

Podle průzkumů se některé formě sportovní aktivity věnuje asi 60 % evropské populace, přičemž pravidelně 40 až 50 % (k nejčastějším patří rekreační chůze, běh, jogging, plavání, cyklistika a fitness). Průzkumy prokázaly, že v Evropě sportovní aktivity výrazně klesají ve směru od severu k jihu. Zatímco ve Skandinávii sportuje 70 až 85 % obyvatel starších 15 let. v jižní Evropě (Středomoří) to je pouze 25 % (Portugalsko a Řecko) až 40 % (Španělsko). V případě soutěžních sportů vykazují nejvyšší hodnoty Dánsko a Nizozemsko s 25 - 30 % (nižší hodnoty ve Skandinávii souvisejí s masovým, ale nesoutěžním lyžováním). Češi patří spíše ke sportovním národům, nějaké formě sportovní aktivity se věnuje asi 60 až 65 % obyvatel starších 15 let. (Tomeš, 2012)

V Evropě je registrováno více než 700 tis. sportovních klubů, které sdružují na 70 mil. členů. Mezi zeměmi vyniká Norsko, které má nejvyšší organizovanost - až 40 % populace.

5.2 Původ a šíření sportu

Antickým začátkům sportu se budeme věnovat na začátku kapitoly o olympijských hrách. Zde se podíváme na počátky moderního sportu, které nejsou až tak časově vzdálené dnešní době.

Prostředí, které mělo podpořit vznik moderního sportu, se začalo formovat již v 16. a 17. století. Tehdejší významní myslitelé zařazovali rekreaci a pohyb jako prostředek k udržení zdraví do vzdělávacích systémů a utopistických představ o společnosti. J. A. Komenský napsal: Tělo nechť každodenní své hýbání má. Ve stejné době naopak puritáni jako radikální protestanti zavrhovali zábavu a hry jako něco nepatřičného, co odvádí člověka od povinnosti řádného života, a kladli otázku, k čemu taková zábava založená na pohybu vlastně je, jaký má význam. (Slepičková, Slepička, 2012)

Za kolébku moderního sportu je označována viktoriánská Anglie, ale nelze říci, že sport se objevil teprve v tomto období. Sport vždy byl a stále je součástí života společnosti. Vznik moderního sportu byl důsledkem vývoje společnosti v předchozích historických periodách a měl

svou podobu danou historickými, geografickými, kulturními, ekonomickými a sociálními podmínkami. V míčovních se ve středověku utkávali francouzští šlechtici a hry se s vášní účastnili i králové. Italové soupeří s Angličany, o to, kdo a kdy vynalezl fotbal, protože podobné hry se provozovaly dávno před nástupem moderní doby. Zábavy a hry nejen urozených lidí, ale i prostých venkovanů byly založeny na podobných principech jako současný sport. Dnešní podoba sportu se zrodila v Anglii, která v 18. a 19. století dominovala světu jako ekonomická a politická velmoc. (Slepičková, Slepička, 2012)

Venkovská zábava byla prostší, provozovaly se psí, kohoutí zápasy, a to hlavně proto, že vesničané neměli moc volného času. Na začátku industrializace a urbanizace měli obyčejní dělníci velmi špatné životní podmínky, pracovní den byl dlouhý a ve městech nebylo kde volného času využít ke sportu. Postupně docházelo ke vzniku různých hnutí, která byla reakcí na tyto neutěšené pracovní a životní podmínky. Místo rozvoje sportovišť se zlepšovala úroveň živobytí dělníků, rozvoji výroby. Důležitým milníkem byla polovina 19. století, kdy došlo k nárůstu volného času a jeho využití a významu pro výchovu a zdraví populace, a od té doby se postupně součástí života stával i sport.

Důležité sociálně-ekonomické souvislosti a geografické aspekty lze vysledovat při šíření sportu, a zejména fotbalu v jednotlivých zemích. Fotbal jako hra nižších (dělnických) vrstev se hlavně ve svých počátcích šířil podle charakteristického vzorce - první kluby sice často vznikaly na (středních a vyšších) školách, ale kvalitnější kluby se na konci 19. století soustřeďovaly v průmyslových regionech střední a severovýchodní Anglie, zatímco na bohatším jihu se s výjimkou Londýna kvalitnější kluby vyskytovaly zřídka. Ze 140 nejúspěšnějších anglických klubů podle historických tabulek jich má sídlo na jihovýchodě (včetně Londýna) a jihozápadě Anglie 45, zatímco v průmyslovějším středu a na severu 88. Výskyt nejlepších klubů je poměrně stabilní, ale v některých sportech došlo v posledním období k zásadní proměně. Např. ještě v roce 1970 bylo na světě pořádáno jen několik tenisových turnajů, v současnosti počet ATP a WTA turnajů dosáhl 370, vedle toho je organizováno na 500 turnajů kategorie Futures. Vznikla také řada nových sportů, ale jen výjimečně některý z nich dosáhl celosvětového rozšíření (plážový volejbal, event. skateboarding). (Tomeš, 2012)

Počet mezinárodních svazů je faktorem, podle kterého můžeme vidět rozšíření sportů po světě. Pokud se chceme účastnit mezinárodních soutěží, musíme být členem tohoto svazu. Tyto svazy sport řídí a snaží se ho rozšířit i do rozvojových zemí, kde pořádají náborové akce, posílají tam své vyslance a hledají nové talenty. Tato cesta vede k neustálému rozšiřování počtu sportovních svazů.

5.3 Ekonomický význam sportu

Ekonomický význam sportu je obrovský, ať jej měříme přímo, nebo nepřímo. Podle studie společnosti ATKearney sportovní průmysl celosvětově vytváří HDP v hodnotě asi 480 až 620 miliard dolarů (většina této částky připadá na USA a západní Evropu). Částka zahrnuje výdaje na stavbu sportovní infrastruktury (sportovišť), výrobu a prodej sportovního zboží, licence a pořádání sportovních akcí. Při srovnání států se však význam a příjmy sportu velmi liší. Obvykle platí, že hospodářský přínos sportu je vyšší ve vyspělejších státech a v zemích s dlouhou sportovní tradicí než v zemích zaostalých, bez dostatečné koupěschopné poptávky. Americké studie zjistily, že výdaje spotřebitelů na sport kontinuálně rostou - téměř bez ohledu na to, jak se daří ekonomice (což potvrzuje převis poprávky po vstupenkách prakticky na každou významnou světovou nebo kontinentální sportovní událost). (Tomeš, 2012)

V USA je sportovní průmysl rozvinut nejsilněji. V roce 2010 byl jeho podíl na HDP 3 %. Jde o srovnatelný podíl na HDP, jako mají rozvinuté země podíl zemědělství. Největší obraty mají populární sporty v městských aglomeracích, kde má sport divácký potenciál a základnu. Důležitou částí tržeb jsou i přenosová práva, reklamy a zboží pro fanoušky.

V žebříčku 50 nejbohatších sportovních klubů světa převládá podle společnosti Forbes liga amerického fotbalu (National Football League - NFL) a baseballu (Major Baseball League - MBL), v první dvacítkě figurují pouze čtyři fotbalové velkokluby z Evropy (1. Manchester United, 5. Real Madrid, 7. Arsenal a 19. Bayern Mnichov). V malých městech existují významné a ziskové kluby jen výjimečně, zejména díky bohatým mecenášům, resp. vlastníkům (např. německý Hoffenheim). V Česku se jednalo spíše o defraudanty (viz působení venkovských celků Blšan či Drnovic v nejvyšší české fotbalové lize v 90. letech). (Tomeš, 2012)

5.4 Olympijské hry

Soutěžení je staré jako lidstvo samo. Od nepaměti se mezi sebou muži sázeli o to, kdo je rychlejší v běhu, dál někam dohodí, něco trefí. Časem tyto sázky dostávaly první jednoduchá pravidla a dalo se hovořit o soutěžích. První dochované fragmenty o lidském soutěžení či hrách jsou staré přes pět tisíc let. Převážná většina soutěží se týkala dovedností spojených s bojem. A tak prameny staré přibližně tři tisíce let hovoří například o vozatajských závodech pořádaných perským králem Kýrem, které vyhrál řecký Xenofon, nebo o lukostřelecké soutěži, jíž kraloval faraon Amenothep II.

O sportovních hrách psal ve své Iliadě také Homér. Při obléhání Tróje řeckí bojovníci soutěžili například v závodech dvojspřeží, běhu, hodů diskem a kopím, v zápasu či boxu. Právě Řekové, jejichž ideálem bylo zdravé a zdatné tělo, spravedlnost, ušlechtilost a vzdělání, položili základ soutěží, které postupně přerostly regionální rámec. Vítězství bylo záležitostí cti účastníků i

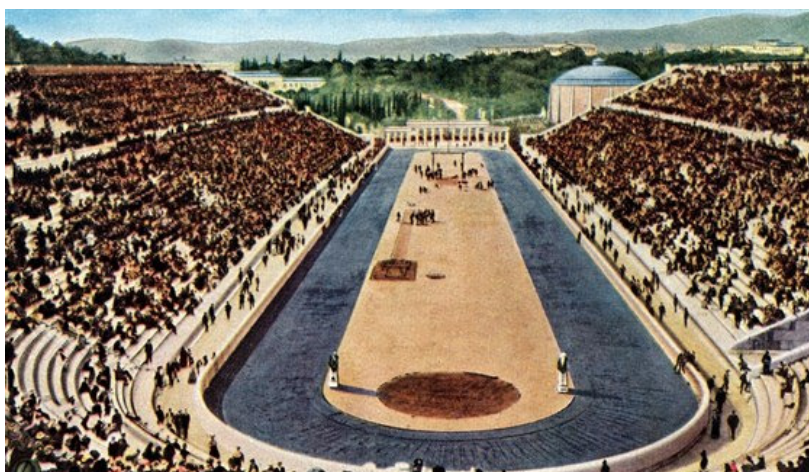
města, jež reprezentovali. Hry byly většinou součástí oslav zasvěcených řeckým bohům. (Feltl, Kézr, 2004)

Obr. č. 1 Antické vyobrazení olympijských her

Zdroj: http://www.olympic.org/Global/Images/Games/Ancient%20games/ag_events_01.jpg

Velkou sportovní příležitostí řeckého světa byly olympijské slavnosti, které se konaly každé čtyři roky v Olympii na Peloponésu, nejpozději od roku 776 př. n. l. Zde, na místě zasvěceném Diovi, se soutěžící z měst ležících na řecké pevnině i z ciziny utkávali v různých disciplínách, které se během doby vyvíjely. Na stadionu, jenž pojal kolem 40 tisíc diváků, se konaly pětidenní slavnosti, při kterých se soutěžilo v běhu, pentatlonu (pětiboji složeného ze zápasu, skokádo dálky, běhu, hodů diskem a oštěpem) a boxu. Vítězové dostávali jako cenu olivový věnec a odměnu od svého města. (Hughes, 1999)

Obr. č. 2 Antický olympijský stadion

Zdroj: <http://www.everythingzoomer.com/wp-content/uploads/2012/04/olympics.jpg>

Pořádání her bylo významnou událostí, takže dlouhé měsíce před jejich uspořádáním byl vytvořen - řečeno současnou terminologií - přípravný výbor složený z významných činovníků města či regionu. Dlouho předem putovali po celém Řecku delegáti organizačního výboru, kteří oznamovali termín jejich konání. Znamenal zastavení všech bojů a válek pro toto období. Přihlášení účastníci, často profesionálové, se sešli dva měsíce před konáním her v Olympii a společně trénovali. Poté složili slib o čistotě boje a uznání pravidel. Startovat mohli jen svobodní a zcela bezúhonní muži řeckého původu, kteří během většiny her, o nichž jsou dochovány záznamy, závodili nazí.

Zajímavé je, že vdaným ženám byl vstup do hlediště zakázán, zatímco svobodné dívky měly ve stejném termínu her své sportovní a umělecké soutěže. Součástí her totiž byly i soutěže v recitaci, zpěvu, sochařství a jiných uměleckých oborech. Vítězové, ať sportovní či umělecké části, získali vavřínové věnce. Doma se pak těšili nejrůznějším hmotným výhodám, například snížení či dokonce odpuštění daní, někdy dostávali také peněžitou odměnu nebo je jejich město, které proslavili, až do konce života živilo. (Feltl, Kézr, 2004)

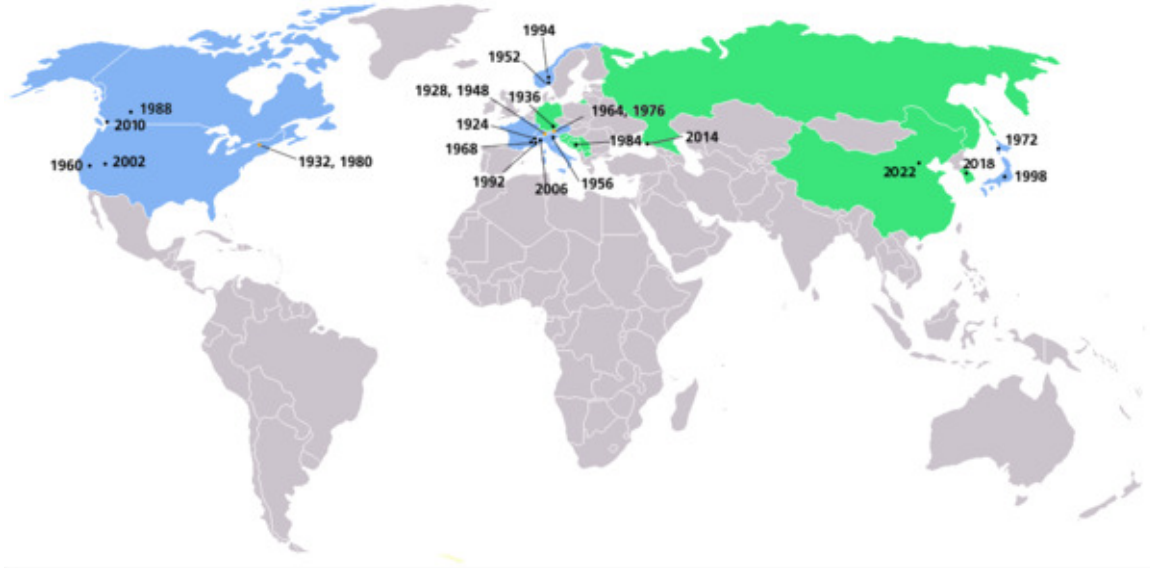
Hry se konaly jednou za čtyři roky, ale dosud se nenašel žádný pramen, který by uváděl ty skutečně první a nejstarší. A tak se jako přibližná doba konání prvních oficiálních olympijských her udává rok 776 př. n. l., který o více než dvě stě roků později uvedl ve svých historických spisech Hippias z Elidy.

Po dobytí Řecka Římem náboženský význam her upadl, až byly olympijské hry zrušeny císařem Theodosiem v roce 394 n. l. Asi o 1500 let později je oživil francouzský baron Pierre de Coubertin, jenž byl inspirován objevením olympijského stadionu v Olympii v roce 1875. Moderní olympijské hry se konají od roku 1896 a staly se jednou z nejvýznamnějších mezinárodních sportovních událostí na světě. (Hughes, 1999)

Milníky olympijských her:

- **776** př. n. l. - první záznam o OH
- **393** n. l. - hry zakázány z rozkazu císaře Theodosia I.
- **1896** - první novodobé OH konané v Aténách
- **1900** - soutěží se poprvé účastní i ženy
- **1908** - stanovena délka maratonského běhu
- **1920** - první olympijské přísaha
- **1924** - zimní olympijské hry poprvé odděleně
- **1928** - poprvé slavnostní zapálení olympijského ohně; ženy poprvé soutěží v atletických disciplínách
- **1936** - poprvé štafeta s olympijským ohněm
- **1968** - hry se konají v nadmořské výšce 2255 m. n. m.; „Černá síla“ - politický protest soutěžících na řečništi
- **1972** - palestinský teroristický útok na izraelský tým, 11 obětí
- **1976** - politický bojkot - odstoupení 22 zemí, převážně z afrického kontinentu, náklady na hry znamenají finanční katastrofu pro město Montreal

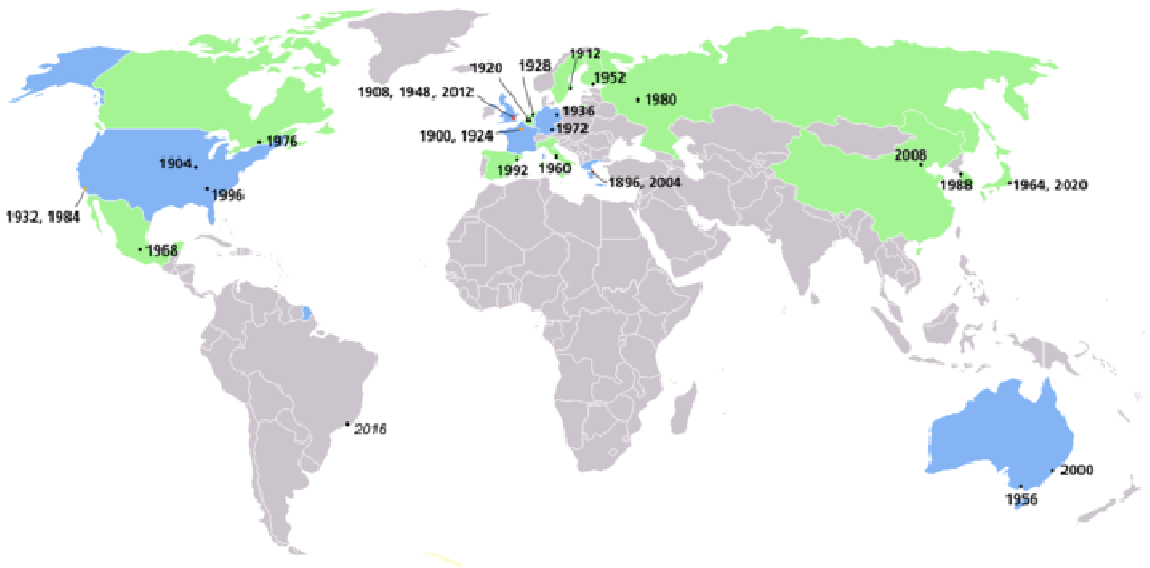
- **1980** - sovětská invaze v Afghánistánu v roce 1979 byla příčinou bojkotu velké části zemí včetně USA, NSR a Japonska
- **1984** - bojkot SSSR a dalších zemí východního bloku přišel na poslední chvíli; sponzorství soukromých firem zajistilo hrám i finanční úspěch
- **1988** - jen šest zemí (včetně Kuby) podpořilo severokorejský bojkot
-

Obr. č. 3 Minulá i budoucí hostitelská města zimních olympijských her

Zdroj:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/b4/Winter_olympics_all_cities.PNG/600px-Winter_olympics_all_cities.PNG

Obr. č. 4 Minulá i budoucí hostitelská města letních olympijských her

Zdroj:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/ed/Summer_olympics_all_cities.PNG/660px-Summer_olympics_all_cities.PNG

5.5 Olympijské hnutí a jeho vývoj

5.5.1 Mezinárodní olympijský výbor

Olympijské hry jsou řízeny Mezinárodním olympijským výborem (IOC, MOV). MOV je nezávislý orgán, který určuje města, v nichž se OH budou konat. Hostitelské město je zodpovědné za zajištění potřebného vybavení a organizaci her, které se konají na různých závodištích, někdy i mimo město. Soutěžící závodí ve více než dvaceti sportech, každý pod záštitou světového výboru pro daný sport. Oficiální soutěž mezi státy neexistuje, média však často publikují tabulky s počtem zlatých (1.), stříbrných (2.) a bronzových (3.) medailí, které každá země obdržela. (Hughes, 1999)

Cílem olympijského hnutí je přispívat k vytváření mírovějšího a lepšího světa výchovou mládeže prostřednictvím sportu. Pod vedením Mezinárodního olympijského výboru jako nejvyššího orgánu sdružuje organizace, sportovce a další osoby. Hlavními složkami olympijského hnutí jsou kromě MOV, Mezinárodní sportovní federace a Národní olympijské výbory, dále organizační výbory olympijských her, národní olympijské výbory a zejména sportovci, jejichž zájmy tvoří základní prvek činnosti olympijského hnutí, dále pak rozhodčí, trenéři a jiní sportovní funkcionáři a techničtí pracovníci. Olympijské hnutí tvoří rovněž další organizace a instituce uznané MOV. Příslušnost k olympijskému hnutí vyžaduje dodržování Olympijské charty a uznání ze strany MOV“ (citováno podle Olympijské charty, 2007.)

Nejvyšším a řídicím orgánem je Mezinárodní olympijský výbor (Comitée Olympique International, International Olympic Committee), nezisková mezinárodní nevládní organizace se sídlem ve švýcarském městě Lausanne. V jeho čele jako předsedové dosud stáli:

- Demetrius VIKÉLAS (1894-1896), Řecko
- Pierre de COUBERTIN (1896-1925), Francie
- Henri de BAILLET-LATOUR (1925-1942), Belgie
- Sigfrid EDSTROM (1942-1952), Švédsko,
- Avery BRUNDAGE (1952-1972), USA,
- Lord KILLANIN (1972-1980), Irsko,
- Juan Antonio SAMARANCH (1980-2001), Španělsko,
- Jacques ROGGE (od 2001), Belgie.

Dosavadní stabilita Mezinárodního olympijského výboru v minulých politicky složitých obdobích (např. během světových válek, krizí, studené války atd.) stála právě na faktu trvalého, soustavného členství (neodvolatelného státem, v němž zastupoval MOV) a osobního poznání činnosti a názorů každého člena. MOV byl jistě jakýmsi uzavřeným klubem elity, rozhodně ne

demokraticky voleným orgánem, ale právě v tom spočívala jeho stabilita a nakonec přeci jen jakási "nadstranickost". (Kolář, Dovalil, 2004)

Legislativně shrnuje zásady, řády a organizační principy olympijských her a MOV tzv. Olympijská charta. Současné znění zahrnuje kapitoly: Základní principy, Olympijské hnutí, Mezinárodní olympijský výbor, Mezinárodní sportovní federace, Národní olympijské výbory, Olympijské hry. Základní pojetí připravil sám Pierre de Coubertin již roce 1884, práce na ustálené verzi byly ukončeny až ve 20. letech. Charta se pochopitelně dále vyvíjela, nové znění vždy podléhá schválení nejméně dvěma třetinami členů na zasedání MOV, které se schází jedenkrát za rok. V mezidobí spočívá řídicí úloha na 15 členném výkonném výboru a jeho předsedovi. Oficiálními jazyky jsou francouzština a angličtina, při zasedáních se dále tlumočí do němčiny, španělštiny, ruštiny a arabštiny. (Kolář, Dovalil, 2004)

5.5.2 Český olympijský výbor

Počátky olympionismu v našich zemích se datují do posledních let 19. století. Jsou spojeny především s českým gymnaziálním profesorem Jiřím Guthem, který byl už na zakladatelském kongresu v Paříži v červnu 1894 jmenován jedním z prvních dvanácti členů Mezinárodního olympijského výboru, který měl do budoucna řídit olympijské hnutí. Podle přijatých pravidel měl Guth zastupovat MOV v zemi svého původu. Do jeho činnosti se plně zapojil až v průběhu I. olympijských her v roce 1896, protože se během prvního zasedání prosadil "mezi-národní" a nikoliv "mezistátní" princip organizace olympijského hnutí. Hned po svém návratu začal Guth organizovat "český" a ne "předlitavský" olympijský výbor (uherským členem MOV byl Ferenc Kemény). (Kolář, Dovalil, 2004)

První pokus v roce 1896 se nezdařil, a tak Český olympijský výbor vznikl 18. května 1899. Návrh vzešel z České amatérské atletické unie (ustavena 1897 jako ústředí českého sportu) v souvislosti s nadcházejícími II. olympijskými hrami 1900. Na uvedený den byla Jiřím Guthem svolána všesportovní schůze, na níž byl založen Český výbor pro hry olympické v Paříži 1900 jako zvláštní orgán, který měl zajistit účast českých sportovců na hrách a i jinak reprezentovat český sport. Ve výboru bylo každé sportovní odvětví - atletika lehká i těžká, bruslení, cyklistika, fotbal, jachtink, lyžování, plavání, střelectví, šerm, tenis, turistika a veslování - zastoupeno dvěma delegáty. V čele stanuli Jiří Guth, Václav Rudl a Josef Rössler-Ořovský. V březnu 1900 se Český olympijský výbor jako první národní olympijský výbor na světě proměnil z dočasného ve stálý orgán.

ČSOV se - zejména díky osobě Jiřího Gutha, od roku 1920 Jiřího Stanislava Gutha-Jarkovského - těšil velkému uznání ze strany MOV, což se projevilo jednak jeho pověřením funkcí

generálního sekretáře MOV a později člena exekutivy, jednak pověřením zorganizovat VIII. mezinárodní olympijský kongres. Konal se v Praze v květnu 1925 a přijal řadu zásadních rozhodnutí pro budoucnost olympijského hnutí a olympijských her, z nichž nejvýznamnější bylo odstoupení Pierre de Coubertina z funkce předsedy MOV a schválení zimních olympijských her. Roku 1933 přijal ČSOV nové stanovy, které přesněji vymezily jeho podobu i kompetence.

Po druhé světové válce obnovil Československý olympijský výbor svou činnost už dne 15. května 1945. Do jeho vedení se vrátil Josef Gruss, který byl v září 1946 přijat do Mezinárodního olympijského výboru (členem do roku 1965) jako druhý zástupce Československa, a František Widimský.

V únoru 1948 se však dostali k moci komunisté a prosadili sjednocení československé tělesné výchovy a sportu. Novým režimem bylo přijato rozhodnutí, aby všechny tělovýchovné, sportovní a turistické svazy, spolky a kluby přešly se svou členskou základnou a s majetkem do jednotné tělovýchovné organizace s názvem Československá obec sokolská.

V roce 1952 se konaly XV. olympijské hry v Helsinkách a přinesly obrovský úspěch nejen československým sportovcům, ale především sportovcům Sovětského svazu, kteří při svém prvním startu dosáhli nebývalého počtu vítězství. Obě skutečnosti obrátily pozornost vedení komunistické strany k olympijským hrám jako vhodnému nástroji propagace nového zřízení.

Snaha o demokratizaci veřejného života v období tzv. Pražského jara 1968 se promítla i do sportu. Nové vedení ČSTV a ČSOV - v prosinci 1967 byl předsedou ČSOV zvolen Emanuel Bosák - navrhlo podat kandidaturu na uspořádání XXII. olympijských her 1980 v Praze. Návrh kandidatury měl v naší veřejnosti značný ohlas. Vznikl přípravný výbor a byla zahájena příprava podkladů. Spontánně se zrodil olympijský fond (později v dobách normalizace se rozplynul v prostředcích ČSTV), nebývale vzrostl zájem o olympijské hnutí.

V červenci 1970 se stal předsedou ČSOV a ČSTV s úkolem nastolit i v této oblasti normalizační řád Richard Nejezchleb. V březnu 1972 však byl nahrazen Antonínem Himlem. Teprve s ním vstoupila do olympijského hnutí a ČSOV opravdová „normalizace“. Československo stáhlo kandidaturu Prahy na olympijské hry v roce 1980 ve prospěch Moskvy i kandidaturu Vysokých Tater na zimní olympijské hry v roce 1984. S jeho nástupem byl také roku 1973 schválen systém vrcholového sportu a s ním i přijato rozhodnutí o „využívání moderních poznatků vědy a aplikaci moderních tréninkových metod“. V tomto rámci začalo být časem uplatňováno i řízené podávání dopingových látek sportovcům, přestože formálně byl doping odsuzován a zakázán.

Zásadní změny přinesl 17. listopad 1989. Už v polovině prosince 1989 byl vypracován návrh na právní a organizační osamostatnění Československého olympijského výboru, Jindřich Poledník rezignoval na funkci předsedy. Na ustavujícím zasedání nového, organizačně

samostatného ČSOV byla dne 25. dubna 1990 zvolena předsedkyní sedminásobná olympijská vítězka Věra Čáslavská.

V červenci 2003 organizoval ČOV v Praze 115. zasedání Mezinárodního olympijského výboru. Bylo to potřetí ve více než stoletých dějinách novodobého olympijského hnutí a i toto zasedání přineslo důležitá rozhodnutí. Tím nejvýznamnějším bylo zvolení Vancouveru za pořadatelské město XXI. zimních olympijských her v roce 2010. Praha tu zároveň ohlásila svůj zájem kandidovat v nejbližším období na pořadatelství olympijských her.

Od roku 2004 zahájila při ČOV činnost komise Praha olympijská, která nejen monitorovala situaci v mezinárodním olympijském hnutí a naděje Prahy, ale hlavně připravovala potřebné dokumenty pro obdobnou komisi Rady hlavního města Prahy. Byla vyhledávána vhodná sportoviště, byly osvětlovány přínosy, které olympijské hry mohou přinést pořadatelskému městu a státu.

Ovšem nejen vrcholovým sportem se v novém tisíciletí zabývá Český olympijský výbor. Důležitým je jeho působení v oblasti Sportu pro všechny, na jehož aktivitách se spolu s řadou občanských sdružení podílí. (<http://www.olympic.cz/text/10--historie>)

5.6 Olympijský region

Ještě než se budeme věnovat čistě infrastruktuře, bylo by dobré si něco říct o *olympijském regionu* a jeho struktuře. Olympijská struktura může být monocentrická, nebo polycentrická, což je výsledkem evoluce příprav olympijských scén na konání her.

Tato olympijská scéna může být navržena jako teritoriální struktura aplikovaná v již existující síti osídlení. Může to být chápáno jako systém osídlení, dočasný soubor několika dějišť s více či méně významným rozdělením funkcí. Z tohoto pohledu to může být považováno za „olympijský funkční systém“, který má některé společné rysy s městskými formami, které v určitém stupni rozvoje „...pracují více jako jedno město, a jejich osídlení má obdobnou roli jako čtvrti kompaktního města.“ Například olympijský region v Albertville byl koncipován jako „...sada středisek, z nichž každé je samostatný organismus, a každý má své potřeby rozvoje.“ (Kovac, 2002)

Při výběru středisek je nutné využít základné geografii sídel, technické záležitosti středisek, a také je nutné spojit místní strategie a plánování. Tyto polycentrické rysy se už objevily v určité míře v Lake Placid roku 1980, ale především ve slovenské kandidatuře na hry v roce 1984, kde nabízeli originální regionální koncepci celé sítě středisek ležících v horském regionu Tater, což může být analogií k regionu Tarentaise v případě Albertville. Vezmeme-li v úvahu tuto mono/polycentralitu, je třeba zmínit, že pravidla MOV, vyžadující existenci

centrálního dějiště, přidávají každému olympijskému regionu některé monocentrické funkce. (Kovac, 2002)

To jsou rysy funkčního městského regionu pojmenovaného po řeckém plánovači Doxiadisovi jako denní urbánní systém. Tato oblast může být definována jako souvislá plocha, která je relativně uzavřená s ohledem na její obyvatele a jejich denní cesty do práce, volnočasové aktivity či bydlení.

Olympijský region tak představuje novou prostorovou formu olympijského města. Obsahuje všechny změny městské reality, vyplývající z obecného trendu „decentralizace koncentrace“ nebo „prostorové dekoncentrace“, která vede k „přeměnám podmínek, charakteristik a prostorových forem centrality.“ Stejně tak přeformulování „olympijské centrality“ lze vyzorovat na historii zimních olympiád, kde tradiční bodová koncentrace ve středisku/městě je nyní nahrazována tímto novým přístupem, kdy se koncentrace odkazuje k určité aglomeraci/oblasti. Jinými slovy klasické olympijské centrum je nyní nahrazeno olympijským regionem, který představuje novou prostorovou formu.

Zde se setkáváme s rozměry, které jsou velmi důležitým faktorem olympijského regionu, které mají mnoho společného s pojem blízkost/vzdálenost, které získávají absolutně jiný obsah, pokud jde o pokrokové změny v komunikačních sítích. Je to především v dopravě - kvalita její infrastruktury a prostorová struktura této sítě - podstatně ovlivňují časové parametry vzdáleností uvnitř regionu a umožňují mu růst, při zachování relativně kompaktního charakteru na stále větším území. Dopravní zlepšení a pokles prostorových bariér umožnil využití mnohem větších oblastí, které jsou v přijatelné vzdálenosti od centra.

Ačkoliv je třeba říci, že neuvažujeme o letecké dopravě, která by znamenala definitivní územní změny na olympijské scéně, které ale dosud nebyly přijaty MOV, a to přes své problematické využití během her. (Kovac, 2002)

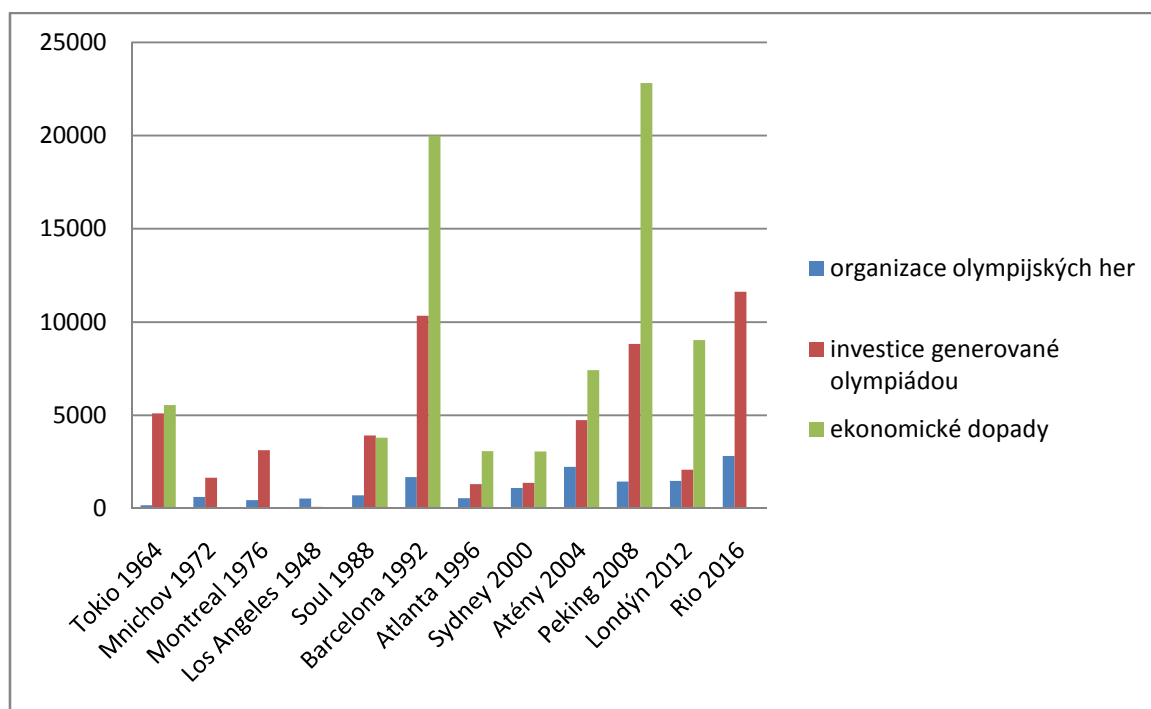
5.7 Olympijská infrastruktura

Olympijská infrastruktura je nejnákladnější částí her. Nejde totiž jen o sportoviště a vesničky, kde atleti bydlí, ale jde i o nové silnice, metra, kancelářské budovy a městskou přestavbu. To vše stojí velké peníze a proto je důležité pro hostitelské město mít stanovený rozpočet, který jsou pro hry ochotni obětovat.

„Olympiáda je finanční hazard,“ řekl AP profesor ekonomie Victor Matheson a jiný akademik, Abdur Chowdhury dodal: „Ceny nikdy neudržíte dole. Uspořádat olympiádu za pět miliard dolarů v dnešní době prostě nejde. Pravděpodobnějším číslem je patnáct miliard a v roce 2024 až dvacet miliard.“

Že to není jen hra dojmů, potvrzuje ekonomická studie Oxfordské univerzity, která byla vydána po hrách v Londýně a zkoumala poměr plánovaných a reálných rozpočtů her od roku 1960. Průměrný rozdíl činí 179 procent! Závěry dvojice hlavních autorů Bent Flyvbjerg, Allison Stewartová jsou zdrcující. „ Oproti jiným megaprojektům se olympiády liší ve dvou věcech. Pokaždé překročí rozpočet, tato pravidelnost je nebývalá. A to, že průměrné překročení činí 179 % v reálných a 324 % v nominálních hodnotách, je výrazně vyšší, než u ostatních megaakcí,“ uvádějí. „Data tak ukazují, že rozhodnutí pořádat olympiádu je v tomto směru finančně nejriskantnější.“

A to jejich studie nestihla olympiádu v Soči, jejíž rozpočet se nafoukl na absurdních 51 miliard dolarů, což by čísla znovu zhoršilo. Studie „olympijské ekonomiky“ se zpravidla zaměřují na obecný přínos v podobě zlepšené infrastruktury, na zisky turistického průmyslu, na peníze pro hoteliéry. Flyvbjerg a Stewartová zkoumali ryze to, proč nikdo z pořadatelů nemá realistický odhad. Mimo jiné zjistili: „ U 27 letních a zimních her od roku 1960 jsme u 11 nedokázali získat relevantní data. To znamená, že u 41 procent olympiád se nikdo pořádně neptal, jak byly peníze utraceny. (Němý, 2016)

Graf. č. 1 Situace vývoje nákladů a přínosů letních olympijských her
Zdroj: vlastní tvorba; data Brunet, 2010

Jak rostly náklady a složitosti s posouváním olympijských her stále výš, globální městská politika a Mezinárodní olympijský výbor (MOV) hledaly způsoby, jak přehodnotit jejich rozsah. Ať vezmeme jakékoliv měřítko, požadavky pro hoštění her se zněkolikanásobily. Ve století následujícím po „znovuzrození“ moderních olympijských her, se počet sportů zastoupených v olympijském programu zvýšil z 9 v Aténách v roce 1896 na 28 v Londýně v roce 2012. Ve stejném období se počet medailových akcí (závodů) zvýšil ze 43 na 302. Čím více zemí se zapojovalo do olympijského hnutí, tím více atletů se účastnilo her. Z 241 tento počet narostl na 10 500. Souběžně s tímto růstem se zvyšovalo číslo i u trenérů, rozhodčích, soudců a ostatních pořadatelů či provozních zaměstnanců, stejně tak se rozrůstala „olympijská rodina“, tvořená úředníky z MOV, z Mezinárodních federací (IFs), z Národních olympijských výborů (NOCs) a z Organizačních výborů olympijských her (OCOGs), tak se rozšiřoval i kontingent sponzorů, mediálních a přenosových odborníků a místních dobrovolníků. Celý tento proces ukončují návštěvníci her, jejichž počet byl odhadnut na 11 milionů během konání posledních Olympijských a Paralympijských her v Londýně v roce 2012.

Tuto formu olympijského rozmachu nyní doprovází ještě rychle se rozvíjející olympijský program, což vede ke změnám ve velikosti a složení infrastruktury, která je potřebná pro uspořádání her. V průběhu minulého století se budovy letních olympijských her vyvíjely z jednoho stadionu až po obrovské komplexy, které v sobě zahrnují více sportovních dějišť, stejně tak ubytování pro tisíce atletů a lidí od médií, slavnostních parků, vysílacích a tiskových center, a to vše je propojeno dopravním systémem, schopným přesunout stovky tisíc diváků každý den. Pro první olympiádu v Aténách v roce 1896 bylo potřebných jen sedm sportovních dějišť, v nichž byla zahrnuta i renovace antického stadionu a dalších již existujících zařízení, jako Aténský tenisový klub a zátoka Pharleon pro plavecké akce. Za posledních padesát let byl průměrný počet sportovišť používaných v hostitelských městech okolo 30 zařízení, v roce 1992 v Barceloně jich bylo 38, v roce 2000 v Sydney jich bylo 29 a v roce 2012 v Londýně jich bylo 31.

Mezinárodní olympijský výbor si je vědom rostoucího rozsahu letních her a jeho dopadu na hostitelská města. V ideálním případě by omezení rozsahu programu her mělo vyústit v zanechání menší stopy z pohledu města, k menším následkům. MOV poskytuje potenciálním hostitelům určitý přehled a vodítko, ohledně očekávaného počtu sportovišť, kapacitních požadavků a plánovaných rozměrů, které jsou založené na vzorci 28/301/10,500. Například na sklonku 90. let byly nastaveny rozměry pro minimální plochu her a její celkovou zanechanou stopu zhruba 671 hektarů. Dopad této minimální stopy závisí na velikosti hostitelského města a rozsahu městské zástavby. V Barceloně, poměrně malém městě o rozloze 10 360 hektarů, by tato stopa představovala zhruba 7 % z celkové rozlohy. Ve velkoměstě, jakým je Peking,

s rozlohou 75 109 hektarů, se tento zanechaný otisk smrskne na nepatrné jedno procento. Samozřejmě, to co je požadováno nečasto liší od toho, co je postaveno. Tato minimální olympijská šablona je však bez takových prvků, jako jsou různé rozsáhlé veřejné prostory a slavnostní parky, které jsou často zahrnuty jako součást hlavních designových projektů, ani v ní nejsou zahrnuty plochy pro parkování a různé přepravní zařízení. (Long, 2014)

Sportoviště jsou hlavním faktorem určujícím míru velikosti otisku ve městě, a rovnice, kde je počet míst konání sportů funkcí k počtu sportů, disciplín (větví sportu), událostí a účastníků. Omezená doba třítýdenního konání často způsobuje, že je nezbytné poskytnout více verzí jednotlivých dějišť - návrhy na prodloužení her zatím neuspěly. Například je zapotřebí několik zařízení pro vnitřní sporty (tělocvičny, arény, haly), aby mohly být uspořádány závody v gymnastice, judu, šermu či vzpírání. Stejně tak je obvykle více než jeden bazén, aby se mohly konat vodní sporty jako plavání, potápění, vodní pólo či synchronizované plavání. Druhy sportu také ovlivňují umístění stanoviště, hlavně od doby, kdy olympijský program zpestřily nové sporty jako jízda na kole BMX, slalom kajaků a kánoí a plážový volejbal.

Zda jsou tyto sporty uspořádány na současných zařízeních, na nově postavených či na dočasně zřízených, také ovlivňuje velikost nákladů při uspořádání her. Mezi posledními pořadatelskými městy bylo průměrné využití současných zařízení okolo 50 %, i když ve většině případů vyžadovaly tyto zařízení úpravy, aby se zde olympijské hry mohly konat. Dočasné zařízení si také získává svou oblibu, a to zejména pro venkovní „trávníkové“ sporty s nižší diváckou návštěvností, jako je lukostřelba, střelba či jezdecké soutěže. Rio plánuje využít až 35 sportovišť - z nich 7 má být dočasných a 18 již existujících, ačkoliv mnoho z nich bylo vybudováno pro předchozí mega akce z posledního desetiletí, jako byly Panamerické hry v roce 2007 a Mistrovství světa ve fotbale v roce 2014. (Long, 2014)

Příklad ze Sydney

Je pravdou, že se vlaková a autobusová doprava v Sydney od pořádání her v roce 2000 zlepšila, ale odráží to špatné rozhodnutí vedení města a otálení s tak moc potřebnými změnami těchto systémů až na konec 20. století. Několik desetiletí byly požadavky chudých lidí a lidí z dělnického prostředí opomíjeny, tím dostali jasnou zprávu - vaše požadavky na veřejnou dopravu stály za politickou pozornost až tehdy, když se očekával nával utrácení schopných olympijských turistů, kteří byli na veřejné dopravě závislí. To samé se dělo i v roce 2004 v Aténách s veřejnou dopravou, kdy byla přebudována jako součást příprav na olympijské hry. (Lenskyj, 2006)

Porovnání letních a zimních olympijských her

Nejviditelnějším rozdílem mezi letními a zimními olympijskými hrami je ten, že v létě je událost mnohem rozsáhlejší. Letní hry přilákají zhruba pětkrát tolik závodníků a znamenají téměř dvojnásobný příjem z televizních práv než při zimních hrách. Proporcionálně je mezi nimi však menší rozdíl na infrastrukturní požadavky těchto dvou událostí na hostitelské město. Obě vyžadují nové sportovní zařízení, investice do dopravy a ubytování a další výdaje, které umožní hladký průběh akce. Zatímco letní hry se obvykle konají ve městech s velkým počtem obyvatel, umístění zimních her je omezeno vysokohorským prostředím, a tím jsou nevyhnutelně konány v menších a odlehlejších městech.

Od roku 1984 byly zimní hry pořádány ve městech s populací 20 tis. obyvatel (Albertville 1994) a 640 tis. obyvatel (Calgary 1988), což je v průměru 280 tis. obyvatel. Zatímco ve stejném období se letní hry konaly ve městech s rozsahem populací od 394 tis. (Atlanta 1996), po 10,1 mil. obyvatel (Soul, 1988), což je průměr 3,3 mil. obyvatel. V průměru je tedy velikost hostitelského města zimních her 12 x menší, než u letních her.

Nicméně existují důkazy, které naznačují, že náklady na zimní olympiádu na jednoho obyvatele hostitelského města jsou podstatně vyšší, než u letních her. Dědictví takovéto investice může být zvláště problematické pro ty pořadatele zimních her, které, díky menší komunitě, nemusí být schopni financovat, strávit a absorbovat hlavně nové rozvojové či dopravní sítě. Nemají vždy takovou úroveň poptávky, která by udělala nové investice rentabilní v dlouhodobém horizontu. Ačkoliv se přesný model financování přijímaný organizátory her liší, a spolehlivá srovnávací data jsou obtížně dohátelná, veřejné investice mohou být značné, zvláště u zimních her.

Tak se postavila francouzská vláda k zimním hrám v Grenoblu v roce 1968, jako k národní události, a na 80% pořizovacích nákladů poskytla dotaci ve výši 20 mil. franků. Ve skutečnosti se pouze zimní hry v Calgary v roce 1988 přiblížily k napodobení modelu veřejného sektoru letních her v Los Angeles v roce 1984. Je tedy zřejmé, že výdaje na zařízení pro zimní hry dopadají na veřejné finance více, než pro letní hry. Počet faktorů může ovlivnit, zda bude dědictví pořádaných olympijských her pozitivní či negativní, včetně ohlasu obyvatel a očekávání hostitelského města. (Essex, Chalkley, 2002)

5.8 Olympijský urbanismus

Dostáváme se do doby velkoměst, kdy více než polovina světové populace bude žít v městských regionech. Sport je důležitou součástí v životě měst pro mladé lidi, pro zdraví, pro hru a také pro divácky atraktivní sporty. Stadiony a sportovní haly jsou nové ikony či katedrály, jsou těmi největšími zařízeními, dostatečně velkými, aby byly považovány samy o sobě za geografické objekty. Podívejme se na faktory, které ovlivňují územní plánování, vztahované k těmto zařízením.

Doprava

Doprava je životně důležitá. V první řadě z hlediska životního prostředí, kdy se jedná o velký zdroj škodlivin: 30% znečištění CO₂ je způsobeno dopravou. Stadion či aréna vybudované na předměstí, obklopené mořem parkujících aut, není již přijatelným řešením. Dobré spojení veřejnou hromadnou dopravou, metrem, vlakem či autobusem je nezbytné.

Kontext v zástavbě

Trendem je přemístit divácká zařízení do centra města, či je obnovit na původním místě. To mělo mnoho efektů, včetně regenerace městské zástavby využitím brownfieldů a znovu přivedením života do centra měst. Architektonicky by to mělo být provedeno s citem pro design a respektem ke kontextu města.

Geografický vliv

Takovéto obrovské budovy mají samozřejmě vliv na své okolí. Například Millennium Stadium v Cardiffu je viditelné z moře ze vzdálenosti až 20 kilometrů. (Geraint, 2002)

Životní prostředí a udržitelnost

U jakékoliv nové stavby by měl být nyní posuzován její vliv na životní prostředí, a musí být navržena tak, aby měla co nejmenší dopady na území z hlediska trvalé udržitelnosti. To bylo již zmíněno u dopravy. Nicméně to není jen o dálnicích, ale o jejich konstrukci, která není udržitelná. Udržitelnost je třeba vzít v potaz v nejranější fázi návrhu. Materiály by měly být použity pouze z obnovitelných zdrojů a neměly by znamenat obrovské náklady při výrobě. Konstrukce by měla mít maximální energetickou účinnost, přirozené osvětlení a ventilaci.

Klima

Je velmi zajímavé tvrdit, že klima bude mít vliv na tvar budovy. Kde bude budova postavena, obvykle předurčují klimatické podmínky, které ovlivní následný design, kde je přístřešek tím klíčovým slovem. Toto pozorování je však v rozporu s důkazy - vidíme budovy, které fungují stejně v zemích s teplým i chladným podnebím. Vliv klimatu bude zřejmě

následující: ochrana proti dešti, ochrana před sluncem, použití prvků, které berou v úvahu sílu větru, možnost využití solární energie, způsob návrhu stavby na co největší přirozené odvětrávání.

Mega akce jako olympijské hry či výstava Expo jsou krátkodobé a velice prestižní mezinárodní události, které mají dlouhodobý dopad na hostitelská města. Tyto akce mají strategii založenou na tom, že se díky jejich konání nastartuje rozvoj města. Z tohoto pohledu mohou být považovány jako nástroj městské správy. Obvykle na to hostitelská města potřebují rozsáhlý územní plán. Olympijská města musí poskytnout sportovní zařízení, olympijskou vesničku, média park, hotelové kapacity a také doprovodnou infrastrukturu. Rozsah těchto projektů je obrovský a mají velký sociální, ekonomický a environmentální dopad na město či celý region. (Qu, Spaans, 2009)

V posledních desetiletích se olympijské hry postupně ukázaly jako katalyzátor městské transformace, a to hlavně od doby přípravy her v Barceloně v roce 1992. Ve srovnání s minulými olympijskými městy, olympijský projekt v Barceloně překročil měřítko v budování nových sportovních zařízení a také představuje nový přístup v plánování městské regenerace. Toho bylo dosaženo transformací mimo jiné brownfieldů, v nové městské oblasti se službami, kulturou, funkcemi pro volný čas i bydlení. Úspěšné zlepšení kvality veřejných prostranství hrálo významnou roli při vytváření nové identity a zvyšování socio-kulturní integrace ve městě. Tento přístup byl zanesen do strategického plánování města jako celku. Kromě toho se nedávno ochrana životního prostředí stala klíčovou otázkou pro pořádání her, jako výsledek environmentálních závazků přidaných do charty MOV. To se odrazilo u her v Sydney 2000 a v Pekingu 2008, které měly za hlavní téma Zelenou olympiádu. Přeměnily znečištěné zóny a plochy půdy a odstranily znečištěnou vodu a vzduch. Bylo to vše v souladu s dlouhodobými cíli udržitelného rozvoje měst.

Strategické územní plánování není zcela novým konceptem, ale je známé už od poloviny 20. století. Bylo od něj upuštěno v 80. letech ve většině Evropských zemí, kde byl kladen důraz na posun směrem k rozsáhlé obnově a transformačním projektům. Avšak na konci 20. století bylo znovu zavedeno, a to díky iniciativám Evropské unie. Healey (2004) definuje strategické územní plánování jako kolektivní snahu o přeměnu města, městského regionu či širšího teritoria a přenést výsledky do priorit v oblastech investic, zachování zdrojů, strategické infrastruktury a principů regulace využití půdy.

5.9 Olympijské vesnice

Olympijská vesnice je ubytovací zařízení pro tisícovky atletů, kteří soutěží na olympiádě. V moderní době jde o rozsáhlé ubytovací komplexy, které mají i určitou úroveň sportovního a volnočasového zařízení, které většinou slouží i po skončení her pro nové rezidenty.

Není tu žádné „potom“ pro olympijské vesničky bez předem definovaného „před“. To znamená dobré plánování. Přeměna olympijské vesnice nemůže být ponechána náhodě. Stejně tak je nesmysl stavět stadion, aniž by projekt zahrnoval jeho následné využití předem.

Dimenze her je důležitým faktorem budování olympijské vesničky. Než se začneme zabývat specifickými urbanistickými problémy, které představuje budování olympijské vesnice, měli bychom se podívat na požadované rozměry zařízení, které jsou organizací požadovány. V tabulce můžeme vidět množství požadovaných ploch potřebných pro zařízení, obsažených v manuálu vypracovaném MOV pro hostitelská města. Čísla jsou uvedena jako minimální potřebná plocha pro výstavbu jednotlivých zařízení. (Millet, 1997)

TABULKA č. 1 Požadovaná velikost ubytovacích zařízení

Typ	Kapacita	Zástavba	Plošná výměra
Olympijská vesnice	15 750 os.	300 tis. m ²	60 ha (min.)
Městečko pro příbuzné	5000 os.	100 tis. m ²	5 ha
Vesnice pro rozhodčí, pořadatele a média	7000 os.	140 tis. m ²	10 ha
Kemp pro mládež	600 os.	10 tis. m ²	7 ha
Celkem	28 350 os.	560 tis. m²	82 ha

Zdroj: vlastní tvorba, data: Millet, Lluís (1997): *Olympic Villages after the Games* [online article].
Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics UAB.

[Consulted: dd/mm/yy] <http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp092_eng.pdf>

Tabulka č. 2 Celkové plochy olympijských zařízení

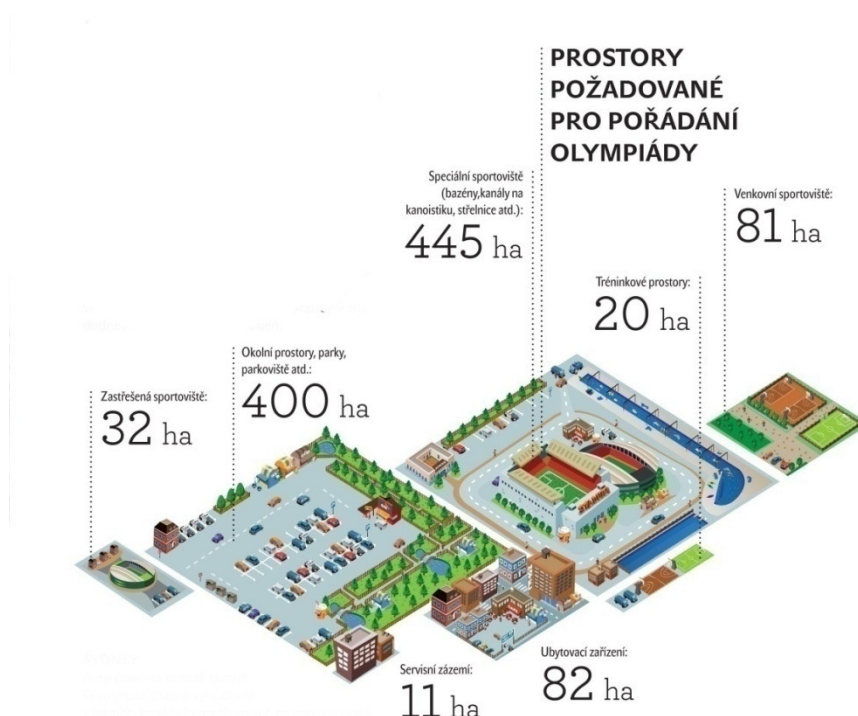
Typ zařízení	Požadovaná plocha
Venkovní sportoviště	81 ha
Vnitřní sportoviště	32 ha
Speciální sportoviště	445 ha
Tréninkové prostory	20 ha
Ubytovací prostory	82 ha
Služební prostory	11 ha
Celkem	671 ha

Zdroj: vlastní tvorba, data: Millet, Lluís (1997): *Olympic Villages after the Games* [online article].
Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics UAB.

[Consulted: dd/mm/yy] <http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp092_eng.pdf>

- „speciální sportoviště“ - kanál pro vodní slalom, pro veslování, plavecký areál, střelnice apod.

Součty v tabulkách nezahrnují okolní zóny nebo parky, které obvykle tvoří součást těchto typů zařízení. A to je důvod, proč celková plocha požadovaná pro olympiádu by měla být stanovena okolo 1000 hektarů. Jak si můžeme všimnout, rezidenční zóny jsou jen malým zlomkem celkového problému. Blok vesniček představuje zhruba 12 % celkového pokrytí požadované půdy. Z tohoto důvodu nemůže být plánování olympijských vesniček dělané izolovaně či odděleně od celkového plánování her. Jinými slovy, problémem není 80 hektarů obsazených vesničkami, ale je to těch 1000 hektarů celkem. Kolik měst může zvládnout takové nároky?

Obr. č. 5 Znárodnění minimální až střední velikosti olympijských zařízení požadovaných pro hry (1071 ha)

Zdroj: <http://cilichili.cz/sportoviste.jpg>

Olympijská vesnice ve městě

Pozitivní či negativní efekt, který bude mít rezidenční komplex s přibližně 3000 ubytovacími jednotkami, není výhradně závislý na vlastnostech samotné olympijské vesnice, např. lokalita, architektonický styl, kvalita a dostupnost, ale záleží hlavně na zvolené městské strategii zvolené městem při celkovém plánování her. Například Barcelonská olympijská vesnice neměla být analyzovaná izolovaně či nezávisle. Měla být uvažována jako jedna ze čtyř rozsáhlých městských částí, které přispěly k rekonstrukci celého města. Stejný rezidenční komplex se stejnými vlastnostmi, který by se nacházel v oblasti mimo město, by měl zcela odlišný dopad.

Obr. č. 6 Přehled stylů olympijských vesnic

Zdroj: https://placesjournal.org/assets/legacy/media/images/gade-olympic-villages-homepage_525.jpg

Každé olympijské hry jsou zcela odlišné od ostatních, hlavně protože žádné dvě města nejsou stejná, a nemají stejné územní strategie. Model olympijské vesničky bude úspěšný v kontextu specifického města. Ale asi by selhal, kdyby byl použitý někde jinde. Základní myšlenkou je, že obě územní implementace modelu a typu rezidenčního fungování, vybraného pro vesničky, by měly být v souladu s městskou strategií a modelem města a demokraticky přijaty obyvatelstvem. I přesto panuje přesvědčení, že je nemožné definovat modely olympijských vesnic, které by mohly být aplikovány homogenně ve městech, která jsou ve své podstatě heterogenní. Pokusem může být systematizace vztahu mezi olympiádou a městem, a v důsledku toho také vztah olympijské vesničky a města. Následující části mají za cíl čtyři obecné příklady, které by měly být schematicky považovány za reprezentativní cesty plánování olympijské vesnice. Opět by ale byly selháním, pokud by byly použity někde jinde. (Millet, 1997)

1. Nulový dopad

Jednoduše řečeno, je to případ těch měst, které nepotřebují olympijské hry, či jinak řečeno, města která jsou stejná den před i den po hrách. Tohle jsou městská jádra s enormním potenciálem a vitalitou, které mají nekonečné prostředky k růstu, zlepšení a změnám. Jsou to města, jejichž prestiž je více než osvědčená a jejichž vliv se projevuje v celosvětovém měřítku.

Tyto města nepotřebují olympiádu kvůli změně, ale olympijské hry potřebují tyto města pro zvýšení svojí prestiže.

To byl případ Los Angeles v roce 1984. Město mělo k dispozici různá zařízení, a proto se rozhodlo nebudovat nic nového a ubytovat atlety v již existujících univerzitních zařízeních. Toto byl jeden z nejekonomičtějších a nejméně traumatizujících systémů tvorby olympijské vesnice. Na druhou stranu ani Los Angeles nebylo dostatečně velké, aby ubytovalo tisíce lidí na jednom místě, tudíž byli rozprostřeni po celém městě. Toto odporuje základnímu olympijskému principu, kterým je to, že sportovci z celého světa by měli být pohromadě, komunikovat spolu a předávat si zkušenosti.

2. Městský rozvoj

Města, která získávají zkušenosti s procesem rozšiřování, zjistí, že olympijské hry jsou mimořádně silným nástrojem pro směřování, výběr a kvalifikaci nových území pro rozvoj. Cílem tohoto typu strategie je poskytnout nové čtvrti s vysokou úrovní zařízení. Přístup k infrastruktuře a službám, tak jako veřejným místům a parkům, zaručí úspěch operace, která by bez olympiády byla sporná a vyžadovala by delší čas k úspěšnému provedení.

Zde může být dopad nové olympijské vesničky více méně pozitivní, v závislosti na tom, jaké se ukáže zvolené městské plánování. Jakýkoliv dobrovolný proces zahrnuje i prvek rizika, a závisí na celkovém objemu investic a kapacit, které je schopen generovat. Na druhou stranu oblast rozšíření nemůže být zvolena bez určení základního vztahu, komunikace a dostupnosti s existujícím městem. Další slabostí této strategie je nedostatek rozsahu využití, ke kterému obecně dochází s tímto typem olympijské vesnice během následujících let po hrách. Převládající obytná funkce a momentální absence dalšího využití či aktivit zpožďuje či znesnadňuje úspěch této operace.

3. Městská přestavba

Využití olympiády jako mechanismu k přetvoření stávajících městských území pravděpodobně produkuje nejokázalejší a nejprospěšnější výsledky, které by měly být zajištěny olympijským městem. Je to také cesta, kterou dojde k nejlepšímu začlenění nových obytných čtvrtí. Nicméně jde nepochybně o způsob, který zahrnuje nejvyšší míru rizika a vyžaduje tak více než komplexní správu a vedení.

4. Smíšené způsoby

Některá města zvolila smíšenou strategii, tvořenou dvěma předchozími možnostmi. Soul je příkladem města, které je toho příkladem. Pro toto město znamenaly hry rozhodnutí o přístupu k městskému růstu, i kdyby měl tento růst probíhat uvnitř hranic města nahrazením stávající městské zástavby.

Obr. č. 7 Olympijská vesnice v Soulu

Zdroj: <https://placesjournal.org/assets/legacy/media/slideshows/gade-olympic-villages-15b.jpg>

Rezidenční růst způsobený olympiádou a jejími vesničkami byl excentricky umístěný, čímž byly posíleny a rozvíjeny předměstské části, a v tom samém čase probíhala intenzivní přestavba skrze celé město, která významně ovlivnila silnice a dopravní infrastrukturu. (Millet, 1997)

Budoucí olympijské vesnice

Jakékoliv město, které doufá, že se jednou stane olympijským, bude zkoumat a zvažovat úspěchy a nezdary minulých olympijských měst, a bude se snažit přijmout ty aspekty, které jsou považovány za nejvíce pozitivní, použitelné v konkrétní situaci pro konkrétní město. Toto je důvod, proč bude tento smíšený model pravděpodobně v budoucnu častěji přijímán

Žádné z olympijských měst nevidí rozvoj či stimul, který přišel z organizování olympiády jako negativní. Ani zde nebyl historicky žádný neúspěch jakéhokoliv modelu olympijské vesničky, nanejvýš někdy došlo v některých případech ke stupni dočasného obtížného začlenění nové rezidenční zástavby do normálu městského života. Tato pozorování nám dovolují tvrdit, že města, která chtějí být hostitelem olympijských her, a adaptují se na kritéria již dříve zmíněná, mají úspěch zaručen. Je třeba opět zmínit, že možnost převzetí nějakého minulého modelu obsahuje vysokou míru rizika v tom smyslu, že očekávání vypracovaná na papíře může být těžké proměnit v realitu.

5.10 Olympijské areály a jejich osud po hrách

Není těžké najít příklady olympijských sportovišť, které jsou v havarijním stavu. Po krátkém okamžiku slávy, kdy tu návštěvníci a diváci u obrazovek sledovali nejlepší atlety planety, jsou bazény, bobové a sáňkařské dráhy a umělé řeky pro kajaky opuštěny a ponechány napospas plevelům, náletovým dřevinám, rzi a graffiti.

Důvodů, které způsobily úpadek, je mnoho - špatné dlouhodobé plánování v krátkém období, kdy se má vše dokončit v termínu, recese, občanské nepokoje, odklon populace od sportu apod. Památná hostitelská města jako Peking (2008), Atény (2004) a Sarajevo (1984), jsou nejdrsnějšími příklady posledních 30 ti let, ale zdá se, že se pořadatelé olympiád v posledních letech poučili z těchto příkladů a připravili areály i na život po skončení her.

MOV v Olympijské chartě, v kapitole 2., článku 14 uvádí, že MOV je částečně zodpovědný za to, aby hostitelská města zajistila a maximalizovala dědictví olympijských her. Tyto města těží z her v souvislosti se zlepšenou dopravní infrastrukturou, telekomunikacemi, pracovním vytížením, a také pokračují ve využívání sportovišť a zázemí her i po jejich skončení.

Když se podíváme na všechny severoamerická olympijská města od roku 1988, stejně jako na poslední místo konání, Londýn, všimneme si, že budoucnost bude přesně taková, jaká je samotná nabídka. Když úředníci z Vancouveru hledali na předměstí Richmondu místo pro rychlobruslařský ovál, slyšeli od minulých hostitelských měst příběhy, jaké měly problémy s využitím dějišť po hrách.

„Hodně měst k nám bylo upřímných a řekli: Naší chybou bylo, že jsme neměli solidní business plán, pro využití po hrách. Zaměřili jsme se pouze na budování pro olympiádu.“ řekl vedoucí oddělení komunikací Richmondu Ted Townsend. „Richmond vybudoval takové zařízení, které splňovaly naše potřeby.“ (Bush, 2015)

Londýn 2012

Londýn se i nadále těší z úspěchu posledních letních her, takže olympijské dědictví je zatím těžké určit. Vlajkové zařízení, pojmenované jako Queen Elizabeth Olympic Park se přeměnil v obrovský park podobné velikosti, jako slavný Hyde Park. Žijí v něm volně zvířata, jsou tu lesy a sportoviště, přináší do města kus přírody. První část tohoto projektu byla otevřena veřejnosti v dubnu 2014.

Olympic Stadium s kapacitou 80 tisíc míst, se nachází v centru parku a už od počátků ho provázeli nejasnosti ohledně jeho budoucího využití, stal se také objektem soudních tahanic. V roce 2015 se zde uskutečnil světový šampionát v ragby. Stadion se však může pochlubit tím, že od sezóny 2016/2017 bude jeho dlouhodobým nájemcem účastník fotbalové Premier League

West Ham United, bude také jedním z dějišť mistrovství světa v atletice IAAF's v roce 2017. Jsou zde i další plány na pořádání koncertů, také by mělo dojít ke stavbě rozehřívací dráhy poblíž stadionu, která by měla být i veřejně přístupná.

Obr. č. 8 Zahájení olympijských her v Londýně na Olympic Stadium
Zdroj: http://i.telegraph.co.uk/multimedia/archive/02376/olympics_2376628b.jpg

Centrum *vodních sportů* bude zasvěceno plaveckým a skokanským programům, také vodnímu pólu, a to vše bude určené i pro veřejnost a školy. O budovu mají zájem také kluby Triathlon England a British Swimming.

Atletická vesnička je stále transformována do čtvrti East Villiage. V blízkém East Wick a Sweetwateru, ležících v západním cípu parku, se již objevily známky toho, že tyto čtvrti přinesou méně obytných jednotek, než bylo plánováno. Od dalších slibů, jako bylo otevření olympijského muzea v roce 2014, bylo jednoduše upuštěno.

The Copper Box bylo dějištěm házené a moderního pětiboje, je třetí největší arénou v Londýně. Víceúčelové sportovní a zábavní středisko může hostit sporty jako basketbal, volejbal, judo, šerm, stolní tenis, badminton, gymnastiku, taekwondo apod. Je také domovem zdraví a péče o ně, fitcentra a posilovny a studií a kaváren, které využívá místní komunita.

VeloPark hostil události na velodromu. Bude se zde konat UCI světový šampionát 2016 v treku, pokud bude nabídka Anglie úspěšná. Umožní také začátečnickům a bike klubům využívat velodrom a přilehlé stezky za menší poplatek. V areálu je také BMX trať a několik mil tras pro horská kola. (Bush, 2015)

Není ovšem žádných pochyb o tom, že olympiáda zlepšila veřejnou dopravu v městské části East End, která byla již dávno zanedbávána, a její průmyslové zóny byly špatně pokryté veřejnými linkami.

Vancouver 2010

Tři dějiště postavené pro hry prosperují: *ovál v Richmondu, Whistelrovo bobové centrum a Whistlerův olympijský park*. Ovál na předměstí Vancouveru hostil rychlobruslaře, zatímco disciplíny jako saně, skeleton a boby se konaly ve Whistlerově centru a Whistlerův park hostil skoky na lyžích, severskou kombinaci, biatlon a běžecké lyžování.

Obr. č. 9 Zahajovací ceremoniál ve Vancouveru

Zdroj:

http://www.vancouverobserver.com/sites/vancouverobserver.com/files/imagecache/vo_scale_w850/images/blog/body/IN13_VANCOUVER_OLYMP_31499f.jpg

Všechny dějiště zůstaly využívané, místní úřady do nich nalily 110 milionů dolarů, aby měly jistotu, že neupadnou do havarijního stavu. Nejúspěšnějším dějištěm je i nadále rychlobruslařský ovál v Richmondu, který ročně navštíví zhruba 550 tisíc lidí. Tento ovál je udáván jako pozitivní příklad dědictví her. (Bush, 2015)

Walter Corey, výkonný ředitel Svazu sáňkařů Kanady, si zakládá na Whistlerově bobovém centru. Říká, že toto zařízení hrálo velkou roli v kanadském vzestupu na mezinárodních soutěžích. Je tu jedna z pouhých 16 ti světových ledových tratí, hostili zde také 44. ročník sáňkařského šampionátu.

Ale vesnička již nedopadla tak slavně. Město Vancouver muselo převzít financování této 1 100 bytové jednotky poté, co developer přestal splácet úvěr na stavbu, díky překročení rozpočtu a také finanční krizi v roce 2008. Městu se podařilo prodat většinu ze všech bytů, ale předpokládaná ztráta byla 300 milionů dolarů. (CBS, 2014)

Peking 2008

Peking, který vynaložil více než 2 miliardy dolarů na výstavbu 31 dějišť pro hry v roce 2008, má nějaké příjmy a zájem turistů hlavně kvůli dvěma vlajkovým sportovištím těchto her, avšak mnoho dalších míst zase potřebuje různé vládní dotace na úhradu tučných provozních nákladů.

Národní stadion s přezdívkou *Ptačí hnízdo*, se stal kvůli spletité konstrukci klíčovou dominantou Pekingu, a je vyhledávaným objektem fotoaparátů. Ale už jen málo turistů je ochotno zaplatit poplatek 8 dolarů za prohlídku tohoto zařízení, protože duch her už slábne a stadion se jen obtížně snaží zaplnit svůj prostor událostmi.

Obr. č. 10 Zahájení olympiády v Pekingu

Zdroj: http://cache.boston.com/universal/site_graphics/blogs/bigpicture/oly_08_08/oly4.jpg

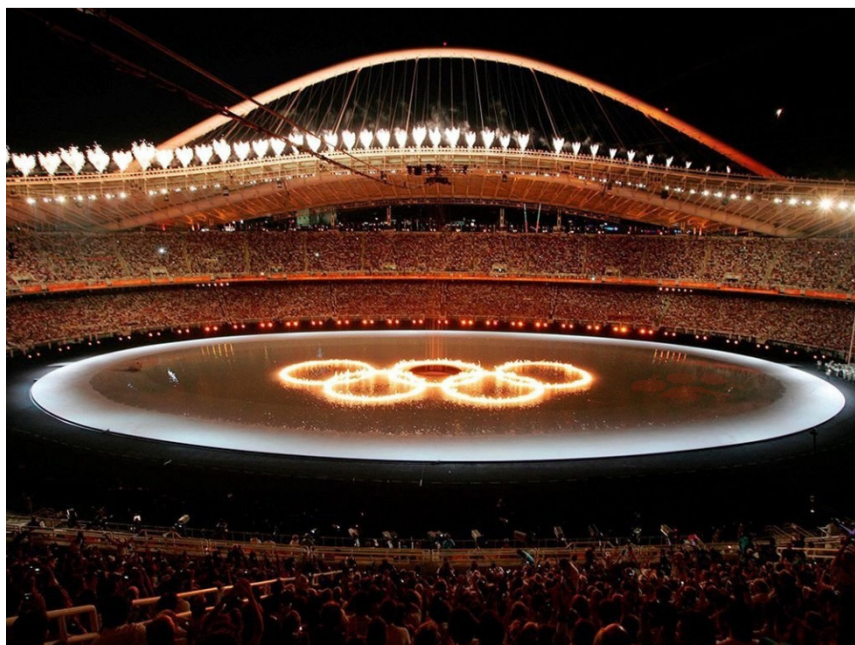
Vodní kostka je místem, kde se americký plavec Michael Phelps zapsal do historie, když získal 8 zlatých medailí, byla přeměněna na vodní park, který je populární mezi místními rodinami. Její provozovatelé dokonce prodávají vodu z ledovce pod názvem *Vodní kostka* (Water Cube), aby si rozšířili své příjmy.

Další místa ale upadly v zapomnění. Park pro *veslování* na předměstí, který byl zbudován za 55 milionů dolarů, zůstal nevyužit a návštěvníků tohoto placeného místa je pomálu. Cyklistické závodní dráhy v jiné části čtvrti jsou zarostlé trávou a kurty pro plážový volejbal byly z větší části pro veřejnost uzavřeny.

Atény 2004

Aténské olympijské dědictví podnítilo vznik debaty a řecké autority byly kritizovány ze všech stran, protože neměli plán, co se zařízením a infrastrukturou po hrách. Zatímco některé zařízení vybudované speciálně pro olympiádu byly přetransformovány k jinému využití, spousta dalších je nevyužitých a opuštěných, a jen pár jich poskytuje státu nějaký zisk. Někteří kritici dokonce tvrdí, že tyto multimiliardové náklady na olympiádu hrály důležitou roli v národním ekonomickém úpadku Řecka, který začal v roce 2009.

Hlavní *olympijský stadion*, vybudovaný desetiletí předtím, než se zde v roce 2004 konaly hry, byl přebudován dle parametrů olympiády, a je nadále využíván pro velké fotbalové zápasy a většina návazných zařízení a stadionů je dnes používána pro sportovní události či koncerty. Jednou z neúspěšnějších proměn olympijského zařízení byla přeměna staré badmintonové arény na divadlo.

Obr. č. 11 Zahajování her v Aténách

Zdroj: http://en.protothema.gr/wp-content/uploads/2014/08/1024x768xTHEN.jpg.pagespeed.ic.q7WQBtEA_N.jpg

Atletická vesnička byla přeměněna na byty pro dělníky, ale společné prostory byly velmi zanedbané. V bývalém tréninkovém bazénu v areálu vesničky plavaly spolu se spoustou nečistot i žáby. (CBS, 2014)

Salt Lake City 2002

Podle MOV byl ekonomický dopad olympiády na ekonomiku Utahu téměř 1 miliarda dolarů. Jeff Robbins, prezident sportovní komise v Utahu říká, že úspěch her vedl k lépe vymyšlené a propracované infrastruktuře, podpořené testováním olympijských dějišť. Během 10

let po hrách se zde uskutečnilo 62 světových pohárů, 7 mistrovství světa a 90 akcí související s olympiádou. Další akce jsou naplánovány až do roku 2019, a nejsou to jen přidružené zimní sporty. Jedná se i o cyklistiku, motokros, volejbal, golf (PGA Tour), a závod Ironman tady také zanechal stopy.

„Vidíte, že se sem vrací mnoho rozličných skupin, protože vědí, že my víme jak pořádat významné události.“ říká Robbins. „Vracejí se do *Deer Valley a Park City* a na další místa, která hostila události, protože jsme v tom dobří. Je to strategie. Tohle všechno se jen tak samo nestalo. To jsme udělali my.“ Dnes je to tréninkové místo amerických atletů, stejně tak slouží i veřejnosti. (Bush, 2015)

Obr. č. 12 Areál zimních her v Salt Lake City

Zdroj: http://www.vomelaevents.com/wp-content/uploads/2015/08/slc_olympics_header.jpg

Sydney 2000

Před rokem 2000 bylo území, kde se nyní nachází 1580 akrů rozsáhlý olympijský park, jen pustým, zničeným průmyslovým územím plným skládek, jatek a továren. Od her se to pomalu rozvinulo v samostatné předměstí s hotely, kancelářemi, restauracemi a parky. Park nyní hostí tisíce událostí každý rok, od hudebních festivalů po sportovní a firemní konference, s roční návštěvností okolo 12 milionů lidí. Je také domovem velmi populární Sydney Royal Easter Show, zemědělského veletrhu, který každoročně navštíví na 800 tisíc lidí.

Obr. č. 13 Zahájení olympiády v Sydney
Zdroj: <http://www.clivejames.com/files/images/Sydo13.jpg>

Atletická vesnice byla přeměněna na předměstí s názvem Newington, a nabízí ekologicky laděné apartmány, které využívají solární energii a recyklaci vody. Většina sportovních středisek je stále nějak využívána. Vodní centrum hostí plavecké soutěže a je také otevřeno veřejnosti k rekreaci, s tobogánem, lázněmi a fitness centrem.

Hlavní stadion za 690 milionů australských dolarů je místem konání velkých sportovních akcí, včetně kriketu a ragby, a jeho kapacita byla snížena z obrovských 110 tisíc míst k sezení na nynějších 80 tisíc.

Nagano 1998

V Naganu bylo postaveno pět rozsáhlých struktur pro olympiádu. Zůstaly využívané, i když si lidé stěžovali, že jsou dějiště příliš velké a je nákladné je udržovat, pro město s méně než 400 tisíci obyvateli. *Olympijský stadion* byl přeměněn na baseballový stánek, ale jelikož Nagano nemá svůj vlastní profesionální tým, tak tu příležitostně hrají ostatní týmy. *Aqua Wing Arena* byla přeměněna na vodní centrum a stadion *Big Hat* je stále provozován jako hokejový a krasobruslařský.

Stadion *M - Wave* hostil v roce 2014 šampionát v rychlobruslení a zařízení *White Ring* je využíváno pro profesionální basketbal, volejbal a další sporty. Nagano se také neobešlo bez kontroverzí. Nabídkový proces byl zahalen stínem obvinění z úplatkářství. (CBS, 2014)

Obr. č. 14 Zahájení olympiády v Naganu

Zdroj: <http://www.travelfreak.com/wp-content/uploads/2014/01/WO-Japan-610x388.jpg>

Atlanta 1996

Dvě sportoviště byla vybudována výhradně pro potřeby olympiády a jsou využívána dodnes - *Turner Field*, původní olympijský stadion, a *vodní komplex* na univerzitě Georgia Tech. Hlavní *olympijský stadion* na hrách v Atlantě nyní směřuje k demolici. Po hrách se přeměnil v baseballový stadion, který byl dále několik let domovem Atlanta Braves. Ale v listopadu 2013 tým oznámil, že má plán na vybudování nového stadionu na severozápadním předměstí, a opustí tak Turner Field v roce 2017. Starosta Kasim Reed řekl, že po jejich odchodu bude stadion zbourán.

Obr. č. 15 Stadion Turner Field v Atlantě

Zdroj: <http://cbsnews2.cbsstatic.com/hub/i/r/2014/02/24/32e796cd-f65c-4fd2-8fb0-f0db15cfd93/thumbnail/620x350/b8f8f0c063fab0875008a6d17a8d5864/atlanta-olympics-ap824660560497.jpg>

Vodní centrum hostilo všechny olympijské plavecké a skokanské soutěže a nyní je domovem plaveckých a skokanských univerzitních týmů z Georgia Tech. Centrum je otevřeno studentům, zaměstnancům univerzity a je propojeno s odpočinkovou zónou kampusu. Kromě pravidelných sezónních soutěží se zde konaly i mužské a ženské šampionáty v plavání a skocích do vody. (Bush, 2015)

Méně než dvě míle severně od stadionu se nachází *Centennial Olympic Park*, který byl použit pro různé olympijské ceremoniály. Park zůstal populárním cílem turistů i místních, hlavně v teplejších měsících. Každé léto se děti chladí pod stříkající fontánou, která má tvar olympijských kruhů.

Jiným dějištěm se dostalo kreativnější podoby - včetně jedné z prvních býčích arén v USA. Zde se nechali inspirovat tradičním festivalem ve španělské Pamploně.

Barcelona 1992

V roce 1992 zahájila olympijské hry jako hlavní turistickou atrakci a změnila ji v to, čím je dodnes, tedy destinací ve Španělsku, kterou musíte vidět, která přitahuje miliony návštěvníků ročně. Město také těžilo z populárního hitu „Barcelona“.

Hry zanechaly Barceloně důležité architektonické dědictví, mnoho ze sportovišť se dodnes používá, jako třeba *Palau Sant Jordi*, což je obrovský stánek pro koncerty, a olympijský stadion, který byl po léta domovem fotbalového celku Espanyol Barcelona. Olympijské hry stály zhruba 6,7 mil. euro, ale příjem z nich byl okolo 12 mil. euro, a navíc kompletně změnil vzhled Barcelony, otevřením nových perspektiv a pohledů na nábřeží a přinesly i nové obchvaty a dálnice, které jsou dodnes pro město přínosem. (CBS, 2014)

Obr. č. 16 Panorama na olympiádě v Barceloně při skocích do vody
Zdroj: http://i.dailymail.co.uk/i/pix/2010/04/21/article-1267857-00279DA300000258-333_468x286.jpg

Olympijská vesnička, která hostila sportovce z celého světa, je nyní domovem obyvatel města, kteří stále vzpomínají na to, co se označuje jako „magický rok 1992“.

Calgary 1988

Spolu s odkazem her ve Vancouveru se olympijská zkušenost z Calgary zasloužila o zdokonalení olympijského úspěchu Kanady. V roce 2010 vyhráli Kanadčané ve Vancouveru 26 medailí, zatímco v Calgary jich měli pouze 5.

V Calgary museli postavit pro olympiádu každé z dějišť her, počínaje založením Asociace olympijského rozvoje (nyní WinSport Kanada), k zajištění celoročního využití těchto zařízení a k jejich financování. Dvě z nejudržovanějších zařízení jsou *Kanadský olympijský park*, který ročně navštíví 1 milion návštěvníků, a *Olympijský ovál*.

Dle Dalea Oviatta, vedoucího pro komunikaci u WinSport, park v období olympijského dědictví hostil světové poháry v bobování, skeletonu, saních, jízdě v boulicích, skocích na lyžích a taky se tu pořádaly poháry ve snowboardingu a další kanadské národní a lokální soutěže. Park je domovem kanadského programu pro rozvoj sáňkování, národního týmu skokanů na lyžích a trénovali zde také mužské a ženské hokejové národní týmy před olympiádou v Soči. (Bush, 2015)

Obr. č. 17 Zahajovací ceremoniál zimních her

Zdroj: https://canadaalive.files.wordpress.com/2014/02/1988_calgary_opening_ceremonies.jpg

WinSport financuje 2/3 provozních nákladů *Olympijského oválu*, který se nachází v kampusu Univerzity v Calgary. Na místě rychlobruslařských soutěží z roku 1988 je nyní tréninkové centrum kanadského národního rychlobruslařského týmu. Budova má také hokejové hřiště a je otevřená i pro veřejné bruslení.

„Hlavním přínosem her v Calgary je rozvoj,“ říká Oviatt. „Cílem WinSports je poskytnout vynikající zázemí areálu zimních sportů pro trénink kanadských atletů, objevovat, rozvíjet a

vyniknout, skrze udržitelný business plán. Několik kanadských top olympioniků, jako je skeletonista John Montgomery, který začínal přímo zde v Olympijském parku. Když uviděl toto zařízení, začal se o sport zajímat.“

Sarajevo 1984

Válečné ničení a nedbalost proměnila většinu z dějišť zimních her v Sarajevu v bolestnou připomínku zlatých časů města. Svět se sešel v bývalé Jugoslávii v roce 1984 poté, co Západ bojkotoval olympiádu v roce 1980 v Moskvě, a SSSR se zase nezúčastnilo letních her 1984 v Los Angeles.

Po osmi letech se bobové a sáňkařské dráhy na hoře *Trebovic* změnila na dělostřelecké pozice, ze kterých bosenští Srbové odstřelovali město po téměř čtyři roky. Dnes vypadá betonová konstrukce spíše jako kostra pokrytá graffiti. Starší lidé si ji ale chtějí uchovat v paměti takovou, jakou byla. Nádherně osvětlená a viditelná z centra města.

Další olympijské hory v okolí Sarajeva se změnila na bojiště během Bosenské války v letech 1992-5, která měla více než 100 tisíc obětí. Poté byla většina z hor zanechána zaminovaných. Dva skokanské můstky na hoře *Igman* nebyly nikdy znovu využity, a staly se nereálnou kulisou války, když se kolem nich valila obrněná vozidla OSN.

Hala, ve které britské krasobruslařské duo Jayne Torvillová a Christopher Dean předvedli legendární verzi Bolera a získali zlato, a co víc, získali „perfektní šestku“ v bodování rozhodčích, první v historii olympiády, nyní leží vedle moře bílých náhrobků. (CBS, 2014)

Obr. č. 18 Sarajevská olympijská bobová dráha v současném stavu
Zdroj: http://farm4.static.flickr.com/3207/2781240831_1313f7edef.jpg

5.11 Olympijské dědictví a odkaz her

Přesná definice tohoto pojmu je samozřejmě předmětem debat a diskuzí. Prvně musíme být opatrní v přijímání všeho, co je prohlašováno za olympijské ve vztahu k dědictví. Organizační komise a oddělení veřejných vztahů mohou být v pokušení přehánět pozitivní dopady her a podcenit negativní dopady. Za druhé, k některým investicím může dojít nezávisle na olympijských hrách. Samozřejmě že urbanisté mohou hry vidět jako příležitost předložit a začít realizovat dlouhodobé plány, které by jinak zůstaly v šuplíku. V tomto ohledu lze o olympijských hrách říci, že urychlují změny spíše, než je iniciují. Tento dokument bere význam „dědictví“ jako jakýkoliv rozvoj, který byl vytvořen jako součást přípravy na pořádání olympijských her, a to i v případě, že existují důkazy, že se tento rozvoj objevil v plném rozsahu bez ohledu na olympiádu. (Essex, Chalkley, 2002)

Olympijské hry a ideály, o které se opírají, ztotožňují tolik lidí a skupin v jejich snažení, že představují potencionální obrovskou sílu ke změně. A ti, kteří věří v nějaký ideál, také věří, že ideál je schopen učinit ze světa férovější místo. Jak by měl být využit odkaz her, budovaný od vzniku MOV v roce 1984, kdyby se o něj stále tolik neusilovalo? Olympijské dědictví nesmí být zneužito. Ani nesmí být žárlivě stráženo v rukách menšiny. Olympijský odkaz existuje proto, aby byl investován ve prospěch univerzálnosti, což je klíčový pojem Coubertinova ideálu.

Po 60 let olympijské hry nešly nikdy dále, než do Evropy či do USA. Ale v následujících letech se letní hry konaly v Oceánii, ve Střední Americe, Severní Americe, v Asii a opět také v Evropě. Jednoho dne, a to je také důvod, proč mají hry být zformovány do více rozumného měřítka velikosti, se hry objeví také v Africe, a do Jižní Ameriky se dostanou letos.

Olympijský odkaz poroste skrze stále se zvyšující počet sportujících mužů a žen, a to také v dalších a dalších oblastech světa. Toto dědictví bude také již vědět, jak úspěšně zvýšit šance hnutí v méně bohatých zemích, aby jednoho dne mohly také hostit tento svátek sportu - olympijské hry. (Verbruggen, 2002)

Jsou zde i obecnější důvody, proč je olympijský odkaz důležitý:

- přijme - li město profesionální přístup k získání olympijské nabídky a uspořádá olympiádu, pak by tento professionalismus měl být vztažen i na období po hrách.
- dědictví je také vztaženo ke třetí straně olympionismu - životnímu prostředí - což znamená, že jakékoliv rozvojové akce ve jménu olympiády by měly být udržitelné.
- odkaz je také vztažen na hodnocení a zodpovědnost, jak město využije výhody, které vplynuly z olympijských investic.

- olympijské hnutí odvozuje kulturní kapitál z míst a symbolů, týkajících se dědictví antických her v Olympii. Olympijské muzeum v Lausanne rovněž dokládá sportovní a kulturní dědictví olympijských her. To je jednou ze silných stánek MOV, že si pečlivě hlídá a pěstuje jádra olympijského odkazu, spolu s místy, emblémy a symboly.

- zatímco dědictví může být považováno za zátěž, nemusí tak být v případě plánování her a jejich pečlivou přípravou roky předtím. S řešením těchto otázek se organizátoři budou muset potýkat s problémy gigantismu a potencionálním předimenzováním zařízení.

Pozitivní příklady

Hlavní motivací pro vedení měst, která se chtějí ucházet o letní nebo zimní hry, jsou potencionálně pozitivní dědictví, které tato událost může ve městě vytvořit. Rozvoj sportovišť, zařízení a olympijské vesnice je často klíčovým prvkem v hlavním programu městské obnovy, který může přeměnit opuštěné oblasti do moderních městských prostředí mnohem rychleji, než obvyklý proces plánování, návrhů a rozvoje. Existence konečné lhůty, do které musí být vše připraveno, působí jako stimul pro urychlení rozvoje. Prostřednictvím vytvoření této infrastruktury jsou města následně schopná pořádat další sportovní události, a zařízení mají také potenciál stát se hlavní turistickou atrakcí. Olympijské vesničky se obvykle stanou rezidenčními zónami či objekty kolejí pro místní univerzitu či vysokou školu. (Essex, Chalkley, 2002)

Většina olympijských her od roku 1984 obsahovala i podstatné investice do neolympijských odvětví, jako je doprava, ubytování, kulturní zařízení, voda a kanalizace a městské terénní úpravy, které pomáhají účinnému fungování her a vytvářejí příznivější obraz hostitelského města.

V mnoha případech mohou být investice tohoto typu větší, než jsou výdaje na sportovní infrastrukturu. Méně než 5% nákladů pro zimní hry v Sapporu v roce 1972 zahrnovalo budování nových sportovních zařízení. Většina výdajů byla na investice do městské infrastruktury. S olympiádou související dopravní vylepšení, zejména zlepšení stavu silnic, často přináší značné ekonomické výhody pořadatelským městům. Konstrukce silnice spojená se zimními hrami v Grenoblu představovala 20 % z celkové částky investic do her. Síť byla navržena tak, aby decentralizovala region a usnadnila ekonomický růst. Investice zahrnovala dálniční spojení do Ženevy, které fungovalo jako katalyzátor pro regionální hospodářství a proměnilo město v hlavní konferenční a univerzitní centrum.

Tento fyzický rozvoj poskytuje impuls pro hospodářský růst a modernizaci pořadatelského města a jeho okolním regionu. Zaměstnanost a bohatství je tvořeno během her, ale i po skončení akce, skrze konstrukci zařízení, přilákání turistů a nových investic, které přitahuje obraz města vzniklý během her a přenášený do světa skrze mediální pokrytí akce. Olympijské hry se staly prostředkem pro umístěnou reklamu (place marketing). Kromě toho

mohou být hry použity jako prostředek pro podporu nových konceptů, zejména udržitelného rozvoje (jako v případě Lillehammeru a Sydney). Potenciál pozitivního dědictví leží ve stránce fyzické, materiální a symbolické.

Negativní příklady

Ne všichni olympijští hostitelé mohou být považováni za „výherce“ olympijského efektu. Existuje mnoho potenciálně negativních dědictví, kterým je třeba se pokud možno vyhnout. Mnoho z těchto negativních odkazů může pramenit z nerealistických a přehnaně ambiciózních plánů a očekávání organizačních komisí. Města byla okouzlena monumentálností a statutem světové třídy, který dává iluzi konsenzu. V důsledku toho bylo vyhodnocení sociálních, ekonomických a environmentálních důsledků události nekompletní či neschopné ocenit dlouhodobou realitu nebo související rozvoj, jakmile se intenzivní zájem o olympiádu vytratil.

Rostoucí měřítko olympiády ovlivnilo charakter a provozování her. Jedním z důsledků zimních her je to, že jsou umísťovány do větších měst a jejich vliv se rozptýlí skrze celý region, a že místa konání soutěží leží v určité vzdálenosti od ubytovacích míst. Tyto okolnosti zvýšily problémy s dopravou jak atletů, tak diváků a/nebo vytvořily dodatečné výdaje na výstavbu dalších olympijských vesnic. (Essex, Chalkley, 2002)

Na hrách v Grenoblu v roce 1968 byly sportoviště rozptýleny po celém regionu, se sedmi samostatnými olympijskými vesničkami. Kritici tvrdí, že rozptýlená geografie her ubírá na hodnotě kamarádství a zvyšuje problémy s dopravou. Výsledný obraz her může být tvarován takovými problémy, které by mohli mít efekt „reklamního“ odkazu události. Naproti tomu úspěch her v Sydney v roce 2000 je často částečně přičítán kompaktnosti hlavních olympijských dějišť a olympijské vesnice.

Nedostatečné využití sportovní infrastruktury po hrách je běžný problém hostitelských měst. Některé stadiony z letních olympijských her čelily tomuto problému a nebyly schopny těžit z investic. Podobně jako některá zařízení zimních her, které mají omezené místní či turistické využití, jako jsou skokanské můstky a bobová dráha, se staly zátěží pro místní zdroje. Tato zařízení jsou vhodná pouze pro mezinárodní soutěže, které je obtížné přilákat, a závisejí na dobrovolné práci.

Skokanský můstek z her v Grenoblu nyní leží opuštěný, protože byl špatně umístěný a příliš nákladný na provoz. Počáteční konstrukce zařízení se proto musí navrhovat tak, aby byla dlouhodobě využitelná, stejně jako aby se dala vícenásobně využít. Tribuny u skokanských můstků v Oslu (1952) a Innsbrucku (1964) byly navrženy tak, aby sloužily jako otevřené divadlo a také jako místa k sezení u bazénu během léta.

Existuje také nebezpečí nesprávného odhadu poptávky po ubytování během olympijských her. Vzhledem k tomu, že jsou olympiády krátkodobé akce, jde o omezenou

pobídku pro investování do hotelové výstavby, rekonstrukce či rozšíření. Hostitelská města, která investovala do ubytovacích zařízení, jako třeba Barcelona v letních hrách roku 1992, zažila navýšení kapacity a snížení obsazenosti, které může ohrozit existenci podniků v dlouhodobém horizontu. Mezi lety 1990 a 1994 se zvýšila ubytovací kapacita o 44,5 %, zatímco pokojová obsazenost klesla o 23,2 %. Skutečné nebezpečí je zjevné u investic do ubytování. Je to z toho důvodu, že dědictvím olympijských vesnic jsou obvykle trvalé rezidenční využití pro obecné bydlení, či jako studentské koleje. V některých případech, zejména u zimních her, kde byl u malých komunit problém s využitím po olympiádě, bylo jako forma olympijské vesnice využito hotelové ubytování (Albertville 1992), nebo postaveny dočasné stavby (Lillehammer 1994).

Obecné prognózy ekonomických přínosů z pořádání her mohou být příliš optimistické. Práce o ekonomickém vlivu zimních her v Lillehammeru v roce 1994 popsala tyto účinky jako „intermezzo“, což znamená krátkou dramatickou mezihru - a dává malé šance na návrat investic. Velké investice vyžadované k pořádání zimních her v Albertville v roce 1992 zřejmě prohloubily problém přilákání financí na restrukturalizaci dalších středisek v severních francouzských Alpách.

Tyto příklady ukazují, že olympiáda má „náklady příležitosti“, které mohou odložit nebo odstranit další formy investic. Účinky na cestovní ruch jsou také krátkodobé. Olympiáda nemusí nutně přilákat nové turisty, ale jednoduše je prostorově koncentruje na jednom místě během her, což může pro okolní oblasti znamenat dočasný odliv turistů. Během her v Atlantě v roce 1996, podniky, které se nacházely až 150 mil od místa konání, zaznamenaly významný pokles tržeb během konání her. Zvýšený počet turistů jsou jen zřídka dlouhodobě udržitelné. V práci o post-olympijském účinku her v Soulu z roku 1988 je uvedeno zvýšení o 47 tis. turistů během her, ale toto číslo se smršlo rychle po jejich skončení. (Essex, Chalkley, 2002)

V dohadech, kdo uspořádá úspěšnou akci z hlediska ekonomického i z hlediska obrazu města, organizátoři ne vždy dávají přednost vlivu her na místní společnost a životní prostředí. Škodlivé účinky na místní komunitu můžou být ve formě odvedení místních veřejných peněz ze základních veřejných služeb, jakými jsou vzdělání a sociální služby, do rozpočtu na olympijskou infrastrukturu. Místní společnost může také zvednout daně, aby zaplatily s olympiádou související infrastrukturu, jako jsou sportoviště a doprava. Takovéto kapitálové programy přestavby mohou narušit či dokonce zničit stávající komunity a jejich okolí. Někteří autoři odkazují na kriminalizaci chudoby, týkající se vystěhování a gentrifikace v městských programech obnovy pro olympijský rozvoj. Zvýšení odporu a opozice proti nabídkám měst z řad jejich občanů a místních komunit je jasně patrné v celé řadě měst po celém světě.

Zásahy a dědictví v oblasti bydlení

V posledních dvou dekadách byla většina nabídek hostitelských měst konfrontována se stejným problémem: krize v situaci s byty a bezdomovci. Příkladem byly města jako Barcelona, Sydney, Atény, Peking a mnoho dalších. Ve většině případů otázky okolo bydlení zahrnuly olympijské komise pro nabídku a organizaci her do příslibů, které ve městě zanechá olympiáda a její takzvané „dědictví“. Avšak skutečná situace po olympiádách naznačuje, že cenově dostupné bydlení pravděpodobně nevznikne, a že podmínky pro lidi bez domova a lidi neadekvátně bydlicí se ještě zhorší díky pořádání olympijských her.

Byla také vytvořena zpráva z Centra práv pro bydlení a vystěhování, mezinárodní nezisková organizace se sídlem v Ženevě, která zkoumala studie o dopadech na bydlení při olympiádách v Atlantě, Aténách, Sydney, Barceloně a Soulu a také předpokládané dopady v Pekingu. Výsledky dokumentují následující vzájemně propojené trendy v pořadatelských:

- vystěhování nájemníků z nízkonákladových obydlí z míst pro olympijské areály a z centra města, aby uvolnili cestu pro olympijské turisty
- vystěhování z důvodů gentrifikace a zkrášlení oblastí, kde žijí obyvatelé s nízkými příjmy
- výrazné snížení nabídky nájemného bydlení
- uměle nafouknuté ceny současných nemovitostí
- nezměněná či oslabená legislativní ochrana nájemníků, což vedlo ke zvedání výše nájmu a k výpovědím bez udání důvodu, což byl problém zejména pro nájemníky se slabšími příjmy
- kriminalizace chudoby a bezdomovectví skrze legislativu navýšením policejních sil v oblastech, kde se lidé bez domova vyskytují
- dočasná či trvalá privatizace veřejného prostoru
- dočasné či trvalé potlačování lidských práv, zejména svobody shromažďování

Svědectví z her minulých

Mexiko 1968: v říjnu 1968 vyšli tisíce mexických studentů protestovat proti ohromným vládním výdajům na olympiádu, když byly převedeny miliony dolarů z rozpočtu na sociální služby do projektů, které měly přetvořit image města a státu. Tyto protesty byly násilně potlačeny mexickou armádou, kdy došlo k masakru, stovky lidí byli zbiti a tisíce zatčeny.

Soul 1988: pro účely olympijského zkrášlení byly nejchudším obyvatelům města zničeny jejich domy. Tradiční dělnické společenství bylo zničeno při tvorbě prostoru pro výstavbu patrových rezidencí pro obyvatele střední třídy. Asijská koalice pro práva bydlení evidovala miliony nucených vystěhování - nejvíce v 70. a 80. letech 20. století. Tito vysídlení lidé s puncem městských squatterů, přišli i o zbudované přístřešky, protože se nacházely poblíž cesty, kudy měl vést průvod s olympijskou pochodní a mohli by být viděni či natáčeni mezinárodními televizními

štáby. Stejně tak vláda odůvodnila zničení slumu, který šel vidět ze silnice, olympijských zařízení či hotelů.

Barcelona 1992: policie se zaměřila na prostitutky a bezdomovce, a také pozatýkala mnoho disidentů před a během olympijských her. Jedna studie hovoří o tom, že pod dohledem a kontrolou bylo 400 lidí bez domova. Komise proti pořádání her složená z právníků z různých sfér působnosti se obávala, že budou zneužity veřejné prostředky na budování elitních projektů v čase, kdy bydlení a volnočasové aktivity na předměstích měly větší prioritu.

Ačkoliv v roce 1986 městská rada v Barceloně slíbila, že zahrne po hrách olympijskou vesnici do systému dotovaného bydlení, nestalo se tak díky tlaku developerů, a v roce 1991 byly všechny byty kromě 76 z 6 tis. prodány za tržní ceny lidem ze střední třídy. Ceny pozemků v okolních čtvrtích vzrostly, což mělo za následek vznik nových projektů přestavby a vysídlení současných obyvatel. Celkově se zjistilo, že mezi léty 1986 - 1992 ceny nových domů v Barceloně vzrostly o 250 %, zvýšila se i výše nájemného a počet nájemníků. (Lenskyj, 2006)

Atény 2004: otázky okolo bydlení a bezdomovectví byly obnoveny při přípravě olympiády. Městští squatteři a jiní nežádoucí lidé byli častými cíly státních intervencí v letech před olympiádou. COHRE - světový průzkum nuceně vystěhovaných - podal zprávu, že romské komunity uvnitř a vně Atén byly vypuzeny městskými úřady v roce 2001 a 2002.

Výjimka - nabídka Melbourne

Nabídková komise města Melbourne podnikla neobvyklý krok - zpracování studie o sociálním dopadu her na město v roce 1989, rok předtím, než byla nabídka podána. V kontrastu s tím byla nabídka města Sydney na pořádání her v roce 2000, kdy mluvčí městské rady označil zpracování takovéto studie jako mrhání penězi daňových poplatníků.

Na otázku potencionálních negativních dopadů studie v Melbourne odpověděla odklonem veřejných peněz ze základních služeb, zvýšení nákladů na bydlení a bezdomovectví a po hrách mělo dojít k poklesu v zaměstnanosti a zhoršení životního prostředí. Doporučili upřednostnit veřejnou bytovou výstavbu a financovat komunitně podpůrné služby. Místní organizace také identifikovaly problémy s bydlením spojenými s plány města Melbourne. 71 tisíc lidí je na čekací listině na městský byt, a případná atletická vesnice se zhruba 4mi tisíci bytů, s cenou za každý kolem 350 tisíc dolarů, nemůže zmírnit tuto krizi na trhu s nemovitostmi. (Lenskyj, 2006)

Argumenty pro olympiádu

Předchozí studie a výzkumy ukázaly, že existuje několik vzájemně propojených proměnných, které přispívají k negativním sociálním dopadům v otázkách bydlení a bezdomovectví v hostitelských městech. Pro pochopení fungování těchto sil byl vytvořen seznam

populárních pohnutek používaných podporovateli olympiád k ospravedlnění nepříjemností, které znevýhodňovaly obyvatele hostitelského města, a ti je museli tolerovat pro „vyšší dobro“:

- *tikající hodiny* - argument, že olympijské stavby musí být dokončeny v termínu, ne však z dané výše rozpočtu. Výsledkem je to, že studie na environmentální a sociální dopady, které se zpracovávají obvykle delší dobu, jsou zpracovány rychle. S tím souvisí to, že se nějaké řešení práva na bydlení a občanská práva pozastaví z důvodů splnění daného olympijského harmonogramu.

- *oči světa* - desetitisíce návštěvníků a novinářů z různých zemí navštíví město před, během a po olympiádě, a miliony lidí sledují hry u televizních obrazovek. Klíčovou úlohou image města je nechat zmizet bezdomovce a bydlení ve slumech, jinak by byli potencionální turisté a investoři odrazováni obrazy a zvuky, které jsou neslučitelné s městem světového významu.

- *olympijská páka* - politici jsou pod tlakem, schvaluje se velkorysé veřejné financování sportovišť, ubytovacích kapacit a infrastruktury, pokud se město chce ucházet o olympiádu. Občané by měli ocenit tuto příležitost a zdržet se kritiky těchto výdajových priorit.

- *olympijský katalyzátor* - výstavba nového bydlení s tržní hodnotou (olympijské vesničky) bude mít pozvolný účinek v dostupnosti bydlení. V návaznosti na olympijskou výstavbu a realitní boom, se budou kupující z řad střední třídy a nájemci stěhovat na pomyslném žebříčku bydlení nahoru, a tím uvolní místo ve spodních patrech žebříčku pro nájemníky a lidi s nižšími příjmy.

Stručně řečeno tyto druhy argumentů neslibují žádné pozitivní odkazy pro znevýhodněné obyvatele města. Jsou spíše nositelem poselství nepřímých výhod, za které by měli být vděční, i když jejich základní potřeby bydlení zůstaly nesplněny a jejich základní lidská práva jsou ohrožena.

Společenská odpovědnost olympijského hnutí

Společenská (sociální) odpovědnost by měla být uváděna jako čtvrtý pilíř olympijského hnutí. Olympijský průmysl je vlastně nadnárodní korporací a bylo by dobré, kdyby MOV následoval řadu dalších nadnárodních společností v dodržování vzájemně vytvořeného etického kodexu (nezaměňovat s vnitřním kodexem vyvinutým firmou Nike, do značné míry jako veřejné gesto).

Zvláštní význam ohledně etických otázek má dokument komise MOV pro sport a životní prostředí z roku 1999 - *Agenda 21* - Sport pro udržitelný rozvoj. Obsahuje řadu doporučení, které ztělesňují klíčové aspekty sociální odpovědnosti. V knize *Inside the Olympic Industry* (2000) byl v roce 1998 dotazován Richard Pound (viceprezident Mezinárodní olympijské komise) ohledně odpovědnosti MOV nastavit pravidla sociálních dopadů pro hostitelská města, stejně tak, jako jsou nastaveny environmentální pokyny. Zaznamenan byl negativní potenciál sociálních dopadů v oblasti bydlení a bezdomovectví. Dle Pounda by nabízející města tento požadavek

považovala za nepřístojné zasahování MOV do své domácí politiky. Zajímavé je, že zásady MOV ohledně životního prostředí nikdo za nepřístojné nepovažuje. (Lenskyj, 2006)

Agenda 21 - Sport pro udržitelný rozvoj - byla přijata MOV a schválena celým olympijským hnutím v roce 1999. Poté prezident Samaranch pokračoval „pozváním“ všech členů hnutí, v souladu s doporučeními a kvůli respektu k národní kultuře, tradicím a přesvědčení ve všech členských zemích.

Je třeba poznamenat, že dokument vznikl za podpory firmy Shell International - ropná společnost, která si závažně poškodila pověst v roce 1990. Aktivisté ji obvinili z drancování přírodních zdrojů, životního prostředí a obyvatel v Nigérii, a také z environmentálních přestupků při těžbě ropy v Severním moři apod.

Boj proti vyloučení a chudobě, ochrana zdraví, především nejzranitelnějších skupin obyvatel a posílení místních strategií bydlení patřili k mnoha chvályhodným cílům dokumentu. Ještě podstatnějším bylo, že Agenda 21 vyzývá k posílení demokratického procesu usnadněním přístupu komunit k informacím, zejména ohledně aspektů životního prostředí a rozvoje. Jak tohle může fungovat v nedemokratickém režimu, není vysvětleno.

6 LETNÍ OLYMPIJSKÉ HRV V BARCELONĚ 1992

Obr. č. 19 Logo olympijských her v Barceloně 1992

Zdroj:

http://www.barcelonayellow.com/images/stories/olympics/barcelona_olympic_games.jpg

Barcelona byla organizátorem letních olympijských her v roce 1992, a to přesně od 25. července do 9. srpna. Jsou považovány za jedny z neúspěšnějších her v historii. Oznámení o jejich zvolení přišlo dne 17. října 1987, kdy v Lausanne prezident MOV Joan Antoni Samaranch, který jako rodilý Katalánc, otevřel obálku se jménem města.

Na hrách zazářil například Carl Lewis, nebo basketbalový tým mužů USA. Bylo zde 169 národních olympijských výprav, konalo se 257 soutěží a těch se účastnilo 9356 atletů, z toho bylo 6652 mužů a 2704 žen. Hry zahájil král Juan Carlos I. Jejich maskotem byl pes Cobi.

6.1 Národní a mezinárodní politický kontext

Když organizační výbor Barcelony zahájil proces nabídky na uspořádání olympijských her, procházela země změnou vlády z diktatury k demokracii. V roce 1978 byla představena nová demokratická ústava. To bylo startovním bodem konsolidačního procesu nové španělské územní organizace, skrze autonomní komunity. Bylo důležité pochopit některé aspekty v tomto předolympijském procesu. Ekonomická krize byla ještě před hrami, a španělská vláda se musela vypořádat s teroristy v Baskicku. Stejná politická strana byla u moci jak ve státě, tak ve městě Barcelona, během celého období od roku 1982 do 1995, což hodně pomohlo, protože v Katalánsku vládla jiná strana. Vstup do Evropské unie v roce 1986 byl také pozitivním prvkem v tomto procesu.

Ve Španělsku byly v roce 1992 čtyři hlavní události: 500. výročí objevení Ameriky Kryštofem Kolumbem, Světová výstava v Seville, Evropské město kultury v Madridu a olympijské hry v Barceloně. Hlavní otázkou pro státní vládu bylo pokusit se kontrolovat všechny tyto procesy. Z pohledu vlády Katalánska a také z pohledu představenstva města, bylo dát katalánskou podobu olympijským hrám.

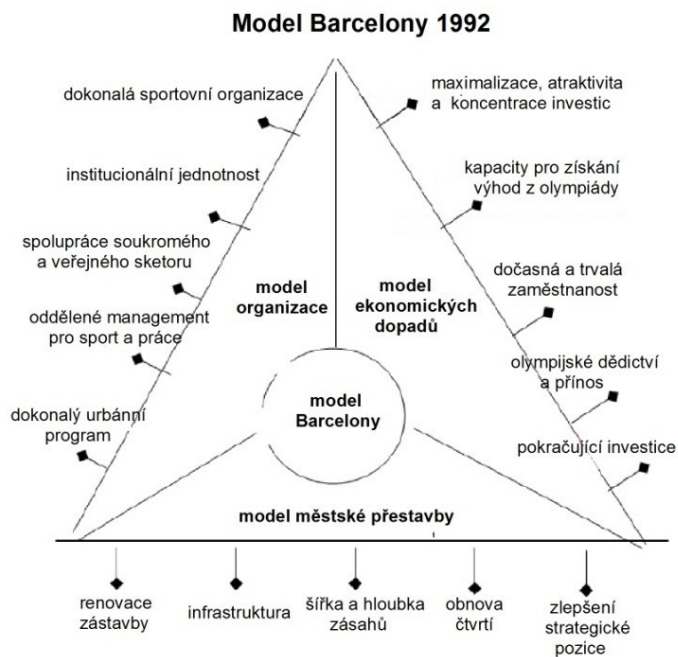
Mezinárodní souvislosti byly také velmi složité. Zahrnovaly významnou ekonomickou krizi v USA, rozpad Sovětského bloku a Jugoslávie, sjednocení Německa a opětovné přijetí Jihoafrické republiky do olympijského hnutí.

Tohle všechno mělo velký vliv na olympiádu v Barceloně, která hostila 10 tis. atletů ze 172 zemí, okolo 11 tis. novinářů a kterou vidělo 3,5 miliardy televizních diváků.

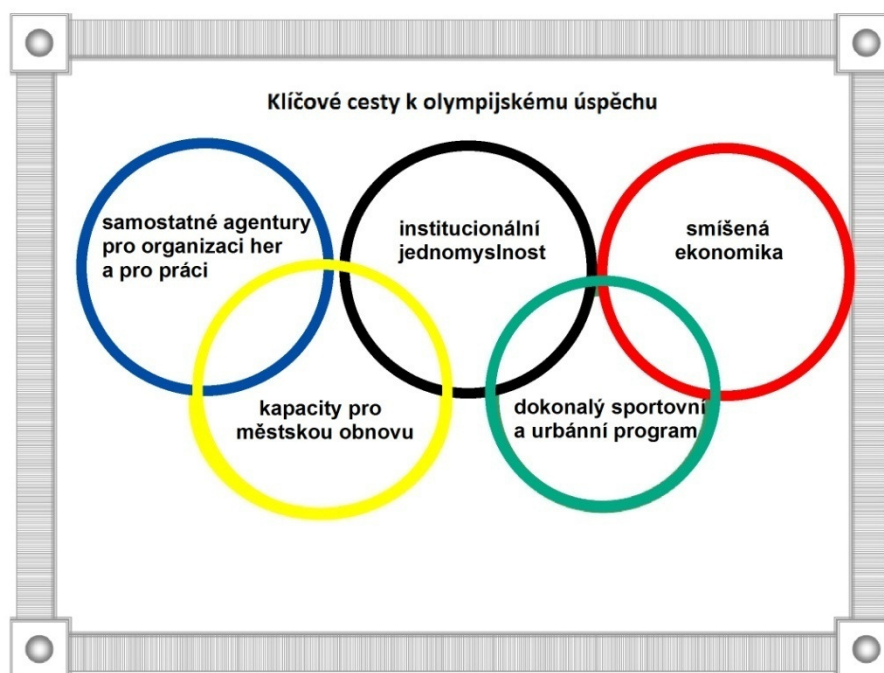
Deset top cílů pro Barcelonu 92'

Prioritní cíle stanovené pro Barcelonu organizační komisí byly následující:

- uspořádat vůbec největší olympijské hry, tento závazek měl zvláštní význam, protože prezident MOV byl občanem Barcelony a byla to již čtvrtá olympijská nabídka města
- využít olympijské hry jako katalyzátoru k rozvoji města
- nejenom připravit město na 15 dní olympiády, ale pracovat i pro budoucí dny po hrách
- otevřít město k moři
- vyvážit území, tržní síly a investovat a umístit zařízení na správné místo
- sdílet olympijské hry s dalšími 17 ti městy v regionu
- rozvíjet myšlenku veřejné a soukromé spolupráce na všech úrovních
- rozvíjet vedení místního veřejného sektoru od doby, kdy projekt vznikl. Toto vedení znamenalo, že městská rada a město rozhodlo, kde by měla být zařízení postavena a jaký druh rozvoje byl potřebný pro město.
- speciální vztah mezi Barcelonou, Katalánskem a Španělskem byl velmi politický, ale pro lidi z Barcelony je Katalánsko jejich národem a zde bude stále přetrvávat problém mezi centralismem a federalismem. Hry se staly významnou příležitostí pokusit se to vyřešit a pracovat společně.
- nakonec bude dalším cílem podpořit sportovní rozvoj, protože hry byly hlavní příležitostí oslovit množství lidí skrze různé sporty a podpořit sport pro všechny

Obr. č. 20 Schéma rozdělení priorit města
Zdroj: Vlastní zpracování; data Brunet, 2010

Obr. č. 21 Schéma cest k úspěchu v případě olympiády v Barceloně
Zdroj: Vlastní zpracování; data Brunet, 2010

Olympijský organizační výbor

Stejně jako ostatní města, i v Barceloně měli mnoho operačních nástrojů, s tou výjimkou, že prezident organizační komise byl starostou Barcelony, který skvěle spolupracoval s vedoucími a jejich zaměstnanci. Níže je uvedeno několik čísel popisujících organizační výbor Barcelony:

- hlavní plán: 37 programů, 441 projektů
- rozpočet: 1,05 mld. eur
- zaměstnanci: 5 956 během her
- dobrovolníci: 34 548 lidí
- bezpečnostní a servisní služby: 44 590 zaměstnanců
- sponzoři: 31% příjmu
- dílčí strany: 17
- zařízení: 44 pro soutěže a 76 tréninkových
- 3 mil. euro zisk, který byl použit na přípravu olympijského muzea v Barceloně

Dobrovolníci byli důležitým faktorem vysvětlujícím úspěch, a proč se tolik lidí podílelo na olympijských hrách. Ve skutečnosti více než 91% populace Barcelony bylo příznivci olympijských her, když byla Barcelona vybrána k organizaci her.

6.2 Městská dimenze projektu

Hry se konaly ve čtyřech olympijských zónách, v Barceloně a také v metropolitní oblasti. Hlavní oblastí byla Montjuïc, kde byl stadion, plavecký bazén, hlavní hala a Univerzita Sportu v Barceloně. Stávající stadion, postavený v roce 1929 pro druhou kandidaturu, byl kompletně renovován. Čtyři nové sportovní arény byly vybudovány a 5 kilometrů pláží bylo obnoveno při nápadu otevřít Barcelonu směrem k moři.

Bylo postaveno 2,2 tis. bytů v nové olympijské vesnici a nový obchvat Barcelony o délce 35 kilometrů. Letiště bylo zvětšeno a postaven nový přístav (Olympic Marina), různé kulturní zařízení (muzeum atd.), dvě telekomunikační věže, stejně jako síť s optickým kabelem. A nakonec ještě vzniklo v hotelovém plánu 5 tis. nových pokojů v Barceloně.

Investice

Šest mil. eur ze soukromých (53%) i veřejných (47%) zdrojů bylo investováno. V souvislosti s veřejnými investicemi - 18% pocházelo z městské rady, 9% z provinčních a městských institucí, 32% od katalánské vlády a 41% od státní vlády. To reprezentovalo 20% všech investic do regionu od veřejného sektoru během tohoto období.

Strategické územní plánování v Barceloně

Obecně se dá říci, že strategické územní plánování v evropských zemích tíhlo k vyjasnění celkových cílů jednotlivých měst, přes krátkodobě dosažitelné programy a se širokou škálou zapojených účastníků, na základě partnerství privátního a veřejného sektoru. V Barceloně se v 70. a 80. letech uskutečnila přirozená politická reakce na novou formu globalizace. To vedlo k přesunu z formy městské správy na formu městského podnikání. Spolu s procesem ekonomické globalizace byla Barcelona nucena, stále rostoucí meziměstskou konkurencí mezi evropskými zeměmi, zlepšit svůj image města s cílem přilákat tok lidí a kapitálu, a to zejména turisty a mezinárodní společnosti.

Toho bylo dosaženo pomocí strategických projektů, jako bylo poskytnutí fyzické infrastruktury, která usnadní další rozvoj města. Rada města Barcelony formulovala svou vizi v projektu „Barcelona 2000“, který měl být uskutečněn mezi lety 1988 - 1992, s cílem identifikovat a uspokojit základní potřeby města a metropolitní oblasti.

Z hlediska strategického územního plánování hrály v Barceloně olympijské hry roli jakéhosi základního cvičení. To bylo započato bez základní terminologie či metodologie strategického územního plánování v raných stádiích. Nicméně účinnost tohoto přístupu nám ukázala některé klíčové charakteristiky, které jsou nezbytné pro strategické plánování. Jsou mezi nimi velmi efektivní ekonomické a politické motivy, vztahy mezi krátkodobými programy a dlouhodobou perspektivou, velký počet zainteresovaných stran a úzké vazby mezi cíli a uskutečněním. Olympiáda 1992 v Barceloně znamenala obrovskou výhodu pro politiky, kteří chtěli zachránit město skrze veřejný projekt, protože všechny druhy služeb s olympiádou souvisejících a deficitů v infrastruktuře mohly být snadno spojeny s celkovými cíli rozvoje města.

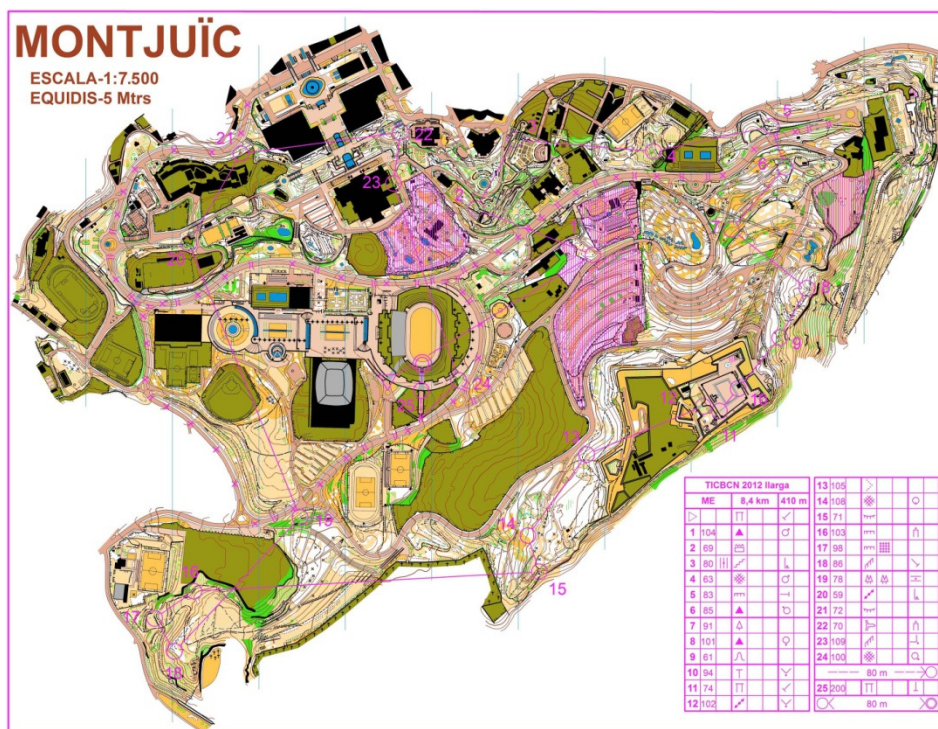
Mnoho z olympijských investic se v Barceloně stalo skutečným přínosem pro městskou populaci jako takovou. Kupříkladu umístěním olympijské vesnice využili opuštěné průmyslové zóny, což byl první krok k přestavbě celého pobřeží. To samé platí i pro výstavbu obchvatů města, pro vytvoření různých nových center a olympijských zón Montjuïc, Diagonal Mar a Vall d'Hebron. V dalších letech přišly nové rozvojové projekty nábřeží, dělané z mezinárodních důvodů, a to ve stejném duchu - jako příklad slouží Forum of Cultures 2004.

Obr. č. 22 Olympijské zóny rozvoje v Barceloně

Zdroj: http://beyondplanb.eu/projects/project_barcelona_a_92_olympic.html

Vyhodnocení olympiády v Barceloně mělo být založeno na výši shody s hlavními cíli, tak jako se skutečným ekonomickým, sociálním a environmentálním přínosem. Výsledná městská transformace byla plodná, zahrnovala rozšíření letiště, nové obchvaty o délce 35 km, nová městská centra, rekonstruované stadiony, 2800 nových bytových jednotek vzniklých z olympijské vesnice, dvě komunikační věže a 5 km nových pláží. Úspěšná transformace města skrze tyto projekty by normálně trvala desítky let, ale zde bylo vše v chodu za pouhých 6 let, a to díky olympijským hrám.

Obr. č. 23 Podrobný plán olympijského areálu Montjuïc a celého okolí
Zdroj: http://okvaal.com/maps/map_images/236.blank.jpg

Proces městské transformace vyvolaný olympiádou měl, podobně jako podobné regenerační projekty, drastický efekt na chudé, skrze zvýšení cen nemovitostí a snížení dostupnosti bydlení pro místní populaci a tím způsobený odsun a gentrifikovaná centra. To symbolizovalo změny v sociálních vrstvách v místech, kde se konaly hry, když zde nahradili dělnické obyvatelstvo a průmyslově orientované městské funkce lidé ze střední třídy a terciérně orientované funkce. Proces gentrifikace a „brandifikace“ městského prostoru jde ruku v ruce se zvýšeným nedostatkem různorodosti v mnoha městských oblastech. Příkladem je třeba to, že kvůli turistické propagaci jsou některé městské oblasti přímo či nepřímo spojeny s cestovním ruchem, což se neshoduje s cílem diverzifikovaného a integrovaného města, shodně ze sociálního i městského hlediska. (Qu, Spaans, 2009)

6.3 Dědictví a současnost areálu olympijské vesnice

Pro většinu obyvatel Barcelony, kteří mohli navštívit olympijskou vesnici pouze o otevřeném víkendu v dubnu 1992, či pro ostatní, co ji mohli vidět jen skrze televizi během her, je olympijská vesnice jen další částí města, částí, která začala žít v lednu 1993. Nyní je to rezidenční zóna, která poskytuje vysokou kvalitu života, jde o komerční a volnočasové centrum služeb pro

mnoho obyvatel města, a díky mnoha plážím, kinům, restauracím a barům v *Port Olímpic* a v *Casinu*, tuto oblast navštíví miliony lidí za rok.

Byty

Na 2048 bytů pro ubytování sportovců bylo postaveno dvěma developerskými společnostmi a do prodeje přišly v roce 1990. V době, kdy se konaly olympijské hry, bylo již 60 % bytů prodaných, a pro své nové majitele byly k mání v první čtvrtině roku 1993. Byty byly pomalu obsazovány a s tím souviselo i postupné vytváření místních obchodů, zařízení a služeb. Zbývající byty byly prodány pomalejším tempem, a to kvůli ekonomické recesi, která byla v letech 1993 - 94. Úplně poslední byt byl prodán v roce 1996. Neobvykle vysoké procento bytů bylo prodáno rodinám, ve kterých měli osobu se zdravotním postižením. Vesnička byla pro tyto rodiny obzvláště atraktivní, protože také sloužila pro ubytování účastníků Paralympijských her, a nejen byty, ale celá oblast byla přístupná osobám se zdravotním postižením.

TABULKA č. 3 Vývoj obsazování prostorů v areálu olympijské vesnice

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	Celkem
Byty	21,9	19,9	20,2	12,4	18,7	6,5	0,4	100 %
Parkovací místa	20	24,8	23,7	4,8	15	9,6	2,1	100 %
Komerční prostory	0,6	8,5	88,8	1,2	0,1	0,8	0	100 %
Celkem	15,7	17	40	8,6	13,2	5,1	0,4	100 %

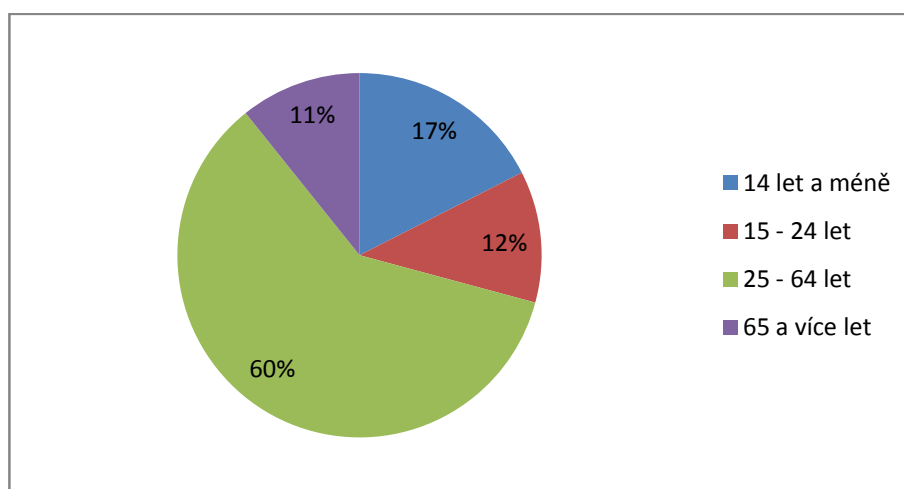
Zdroj: vlastní tvorba, data: Carbonell, Jordi (2005): *The Olympic Village, ten years on: Barcelona: the legacy of the Games, 1992-2002* [onlinearticle]. Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics UAB.

[Date of consulted: dd/mm/yy]

<http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp087.pdf>

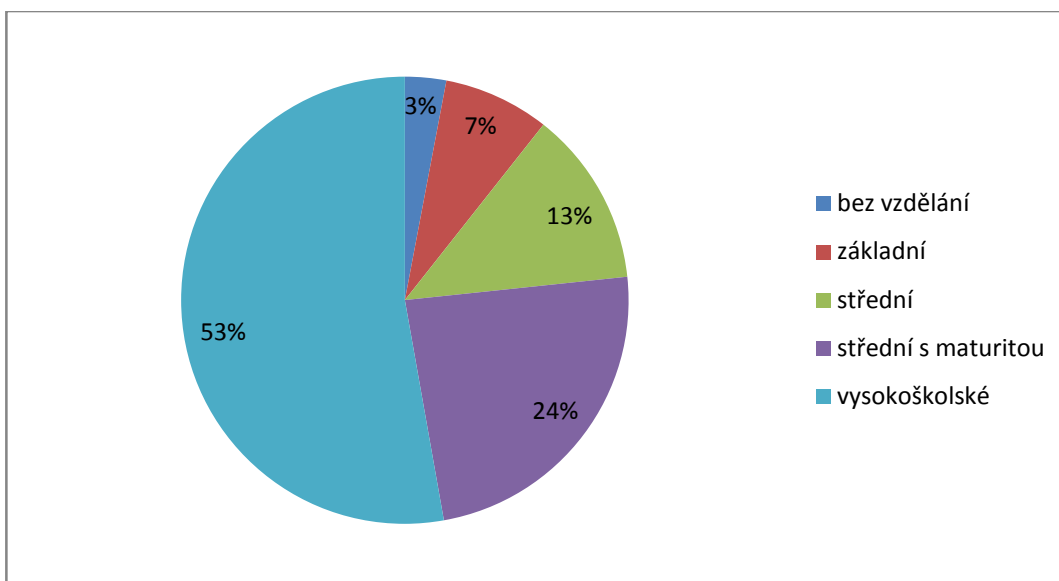
Současná populace

V roce 2014 vypadalo složení obyvatelstva vesničky la Vila Olímpica de Poblenou takto:

Graf č. 2. Podíl věkových skupin obyvatel

Zdroj: : vlastní tvorba, data <http://www.bcn.cat/estadistica/catala/dades/barris/tpob/ine/>

Graf č. 3. Podíl dosaženého vzdělání u obyvatel olympijské vesnice
 Zdroj: : vlastní tvorba, data <http://www.bcn.cat/estadistica/catala/dades/barris/tpob/pad/>

Ze statistik města Barcelony se nám podařilo vystihnout aktuální charakteristiky bydlícího obyvatelstva v olympijské vesnici. Jak je vidět na prvním grafu, skoro 30 % lidí je v předproduktivním věku, necelé dvě třetiny v produktivním, a pouhá desetina obyvatel je v důchodovém věku. To značí vyšší pracovní potenciál obyvatel, i s ohledem do budoucna, může to také znamenat, že bude o byty dobře postaráno. V dalším grafu jsme charakterizovaly obyvatele podle výše dosaženého vzdělání. Přes polovinu lidí dosáhlo až na vysokoškolské vzdělání, druhé nejvyšší vzdělání má zhruba 24 % lidí a vyučeno je okolo 13 % obyvatel. Desetina obyvatel má pouze základní či žádné vzdělání. Z tohoto můžeme soudit, že vysoké procento obyvatel může mít lepší práci s průměrným až vyšším příjmem, a může tak být pro město větším přínosem. To znamená i přínos pro bývalou olympijskou vesnici.

Ceny bytů a jejich vývoj na trhu

Byty byly uvedeny na trh za průměrnou cenu 1444 €/m². Tyto ceny se pak jen velmi málo lišily v období 1990 - 1996. V roce 1993 byla průměrná cena domu v Barceloně 1409 €/m². Tedy byty v olympijské vesnici byly nabízeny za cenu, která byla jen o něco vyšší, než byl městský průměr, ale podstatně vyšší, než byly ceny v jejím okolí (čtvrť Sant Martí 1177 €/m²). O deset let později se průměrná cena bytu v olympijské vesnici znásobila 2,5 - 3krát. Apartmány na pobřeží se prodávají za pětinašobek své původní ceny. Není pochyb o tom, že výše cen bytů je přímo úměrná jejich architektonické kvalitě, městské poloze a blízkostí k moři. (Carbonell, 2005)

Reprezentativní budovy

Vstup do olympijské vesnice je lemován dvěma věžemi s výškou 138 m. Jedna z nich je hotel Arts, který byl dočasně otevřen během her, aby poskytl ubytování části olympijské rodiny, než byly stavební práce oficiálně ukončeny. Nyní jde o jeden z nejluxusnějších hotelů ve městě, řízený řetězcem Ritz-Carlton, a má více než vysoké hodnocení u všech svých více než 500 pokojů. V přízemí je široká škála restaurací a obchodů, včetně Casino de Barcelona, které bylo založeno v roce 1997.

Druhá věž nese název Mapfre Tower, vlastní ji pojišťovna Mapfre. V přízemí budovy je recepce, akreditační a další služby pro hlavní vstup do olympijské vesnice. Na ploše 80 tis. m² zde sídlí 92 firem, a zhruba 3 tis. zaměstnanců, z nichž jsou všichni na předních příčkách technologického sektoru.

Kancelářské budovy

Ze šesti budov v rozsáhlé obytné čtvrti se jedna okamžitě stala technickou základnou firmy Telefonica, další se stala ředitelstvím firmy Mútua Int., třetí je pronajímána firmami ze sektoru pojišťovnictví. Tyto budovy, spolu s přízemními patry obytných budov, hostí 214 obchodů a služeb. Celkově tyto aktivity denně vytváří tok o 5066 pracujících v této zóně, včetně těch 3 tis. v Mapfre Tower.

Zařízení a vybavenost

Budova polikliniky v olympijské vesnici se stala střediskem primární péče v rámci katalánského zdravotnického systému již v roce 1993. Po menších úpravách poskytuje služby kolem 20 tis. obyvatel města. Kromě všeobecného lékařství je tu i pediatrie, stomatologie a rehabilitační zařízení. Tréninkové centrum olympijské vesnice je nyní multi-sportovním centrem. V roce 2000 bylo rozšířeno o nový krytý bazén. Má zhruba 3 tis. členů a návštěvnost přes 130 tis. lidí ročně. Původní skladovací prostory byly přeměněny na veřejnou knihovnu Xaviera Benguerela v roce 1995. Nyní ji ročně navštíví kolem 120 tis. lidí a vypůjčí se tu na 90 tis. knih ročně. Z olympijského náboženského centra se stal katolický kostel sv. Abrahama. V roce 1994 se začalo s výstavbou jeslí, školky a základní školy. Ta byla otevřena v roce 1996 a má kapacitu 480 dětí.

Zajímavou je také přeměna dvou velkých vojenských objektů v bezprostřední blízkosti olympijské vesnice. Ty se staly fakultami právnickou a ekonomickou University Pompeu Fabra. Stará vodní nádrž vybudovaná v roce 1888 kvůli výstavě Expo byla také přeměněna na univerzitní knihovnu. Tyto práce řízené univerzitou byly významným příspěvkem ke zlepšení okolí olympijské vesnice. (Carbonell, 2005)

Pláže a Port Olímpic

Od roku 1993 se staly pláže na pobřeží olympijské vesnice jednou z nejoblíbenějších atrakcí města. Každoročně je navštíví více než 3 miliony lidí z celkových 5 ti milionů lidí, kteří navštíví pláže v Barceloně, mimo jiné i proto, že se v jejich blízkosti nachází stanice metra.

Olympijský přístav má pověst hlavního sportovního přístavu na katalánském pobřeží. Má 740 míst pro lodě ke kotvení a centrum pro plachtění je jedním z nejúspěšnějších ve Středomoří. Mimo námořní aktivity jde také o centrum restaurací a nočního života. Velmi frekventované jsou o víkendech, kdy se zde scházejí davy lidí. Ohromný tok nočních návštěvníků zde vedl k problémům s přeplněním, ale zároveň se snížil tlak na noční život uvnitř města, a tím se snížily konflikty mezi lidmi, kteří chtějí spát, a těmi, kteří se chtějí bavit. (Carbonell, 2005)

Parky a zahrady

Systém parků a zahrad byl koncipován na základě dvojí báze - veřejné parky, které slouží celému městu, se nachází v prostoru mezi pobřežím a příbřežními domy, zatímco vnitřní zahrady, které mají sloužit obyvatelům v místě, byly umístěny uvnitř bloků budov a jsou v soukromém vlastnictví obyvatel. Systém funguje dobře, soukromé zahrady nezatěžují veřejné výdaje a nejsou útočištěm nespočtu návštěvníků, hlavně o víkendech, pro které jsou určeny veřejné zahrady.

Městská infrastruktura a služby

Olympijská vesnice byla navržena s ohledem na inovace v oblasti městských služeb. Nejlepší jsou integrované služby a pneumatická sběrná síť na odpad. Během deseti let se osvědčily. Nejvíce úspěšný je systém sběru odpadu, který je nyní instalován i v jiných částech Barcelony. Síť přes 7070 metrů dlouhá slouží zhruba 42 tis. obyvatelům na území o rozloze 200 hektarů.

Veřejná doprava

Olympijská vesnice je obsluhována jednou linkou metra a devíti linkami autobusů.

Parkování

Olympijská vesnice je oblast ve městě s nejvíce parkovacími místy. Má celkem 7220 míst k parkování, polovina z nich je spojena s byty. Zbytek náleží k nákupnímu centru (1054 míst), ke kancelářským budovám (715 míst), k přístavu (360 míst), víceúrovňové parkoviště (1110 míst) a ostatní.

Je třeba zmínit, že některé budovy v bývalé olympijské vesnici potřebují zásadní opravu v důsledku konstrukčních nedostatků, jako jsou chybějící či poškozená hydroizolace nebo nestabilní povrchová fasáda. Tyto opravy potřebuje ale jen 3 % bytů. Celkově si projekt zaslouží velmi pozitivní hodnocení. To vše dohromady vede k vysoké kvalitě života obyvatel ve vesničce,

a také obyvatel města jako takového. Město se otevřelo k moři způsobem, který lze nazvat velkolepým.

6.4 Současné využití sportovního areálu

Olympiáda v Barceloně se konala na čtyřech hlavních místech ve městě. Byly to areály Montjuïc, hlavní z areálů, s olympijským stadionem, dále Diagonal, se slavným stadionem Camp Nou, následně Vall d'Hebron, s halou, kurty a střelnicí a jako poslední to byl Parc de Mar, kde byl olympijský přístav.

Obr. č. 24 Olympijský vrch Montjuïc a přilehlé okolí

Zdroj: http://www.architectsjournal.co.uk/pictures/2000x2000fit/9/3/1/1400931_barcelona-olympics-1992.jpg

Palau Sant Jordi - architektonicky výjimečná budova, které je dějištěm mnoha událostí. Navržena byla japonským architektem Arata Isozakim pro olympiádu v roce 1992, jako část takzvaného Olympijského prstenu na hoře Montjuïc, společně s olympijským stadionem Lluís Companys, Olympic Esplanade a Sant Jordi Club. Jeho nejvýraznějším rysem je kopule, která byla konstruována v přízemí a vyzdvižena do současného stavu během 10 dní pomocí 12 hydraulických zvedáků. Kapacita zařízení je 16 159 diváků pro sportovní akce a 17 960 diváků pro koncerty.

Během her se zde konaly gymnastické soutěže, házená, volejbal. Po olympiádě si hala vydobyla mezinárodní reputaci, když hostila světové soutěže, koncerty apod.:

-2000 a 2009 Davis Cup, 2003 a 2013 Světový pohár v plavání, 2014 Mistrovství světa v basketbalu ...

-Coldplay, U2, Queen, Madonna, Elton John ...

Olympic Stadium - navržen byl architektem Pere Domenech i Roura, a poprvé otevřen v roce 1929. Byl navržen kvůli olympijským hrám v roce 1936, ale ty se zde nakonec nekonaly. V roce 1985 byl stadion kompletně přestavěn, byly přidány zařízení a servis, nutný k pořádání olympiády. Byl slavnostně otevřen v roce 1989 při 5. mistrovství světa v atletice. V roce 2001 byl přejmenován na Estadi Olímpic de Montjuïc Lluís Companys.

Byl určen atletickým soutěžím, a také ceremoniálům her roku 1992. Stadion má kapacitu 60 tis. lidí. Po hrách je stadion využíván multifunkčně, pro atletické soutěže, i pro koncerty - Rolling Stones, AC/DC, Michael Jackson ...

Centre Esportiu Municipal Piscina de Salts de Montjuïc je oficiální název olympijského skokanského bazénu, který byl navržen Antoni de Moragasem v roce 1992 pro účel olympijských skoků do vody. Kapacita míst je zhruba 4100 diváků a poskytuje panoramatický výhled na město, který vytvořil jedinečnou kulisu olympijským soutěžím. Bazén byl navržen pouze pro olympijské soutěže, takže se zde nenachází žádné fitness zařízení a není ani součástí olympijského centra.

Obr. č. 25 Panorama města ze schodů olympijského stadionu
Zdroj: <http://static.panoramio.com/photos/original/43281598.jpg>

V současné době by byla potřebná rekonstrukce zázemí. Plavecký bazén je otevřen pouze v létě, v červenci a srpnu. Skokanský bazén je pro veřejnost uzavřený. Nejsou zde ani žádná lehátka na opalování, jak to známe z nynějších koupališť.

Piscines Municipals Bernat Picornell je název plaveckého centra na hoře Montjuïc, a jde o vlnkovou loď bazénů Barcelony. Toto tělocvičné a plavecké centrum bylo otevřeno v roce 1970 při příležitosti evropského plaveckého šampionátu, a bylo modernizováno pro olympijské hry v Barceloně v roce 1992. Jsou zde 3 bazény, vyhřívaný krytý bazén, závodní bazén a skokanský bazén. Skokanský bazén je v současnosti uzavřen. Venkovní bazény mají tribuny pro diváky a jsou i nadále využívány k různým soutěžím.

Toto centrum má i další nové zařízení, jako fitness centra, vířivky, sauny, dobrý bezbariérový přístup a dokonce i nudistické hodiny plavání. V létě se zde promítají filmy u bazénu, jako součást festivalu Grec.

Diagonal Mar je jedinečný koncept města, kde se kombinují hotely, obchody, bydlení a kanceláře v jedné plánované komunitě zahrnující velikost asi 15 bloků. Universal Forum bylo prvním místem Universal Forum of Cultures 2004, kde se konaly přednášky a také festival umění. To vyplynulo z Barcelonské tradice použití mezinárodních akcí k oživení upadající městské infrastruktury.

Obr. č. 26 Schéma rozvoje areálu Diagonal Mar
Zdroj: <http://geographyfieldwork.com/DiagonalMarAerial4.jpg>

Umístění do Poblenou, bývalé průmyslové části, hraničící s řekou Besós, bylo navrženo v roce 1987, jako jedno z nových center budoucnosti. Pobřežní pás byl rozvržen pro nové turistické a rezidenční funkce, včetně vytvoření olympijské vesnice a nových pláží. Diagonal Mar se nachází v místě, kde se hlavní tepna města, Avinguda Diagonal, dotýká moře.

Obr. č. 27 Schéma areálu Diagonal Mar s olympijskou vesničkou
 Zdroj: http://geographyfieldwork.com/Diagonal_Mar_2A_small.jpg

Vall d'Hebron je 26 hektarů rozlehlý areál, navržený architektem Eduardem Bru. Sada sportovních zařízení obsahuje umělý trávník, multifunkční halu, tenisový klub s 18 kurty, dvě střelnice, bazén a přidružený servis a zázemí. V současnosti jde o otevřený prostor, křížovaný cestičkami a dvěma jezírky, který se stal divočinou odpadků a nelegálních zeleninových zahrádek.

Nový krytý pavilon zde hostil házenkářské utkání, s kapacitou 3 tis. míst. Po olympiádě byl pavilon přeměněn na komunitní centrum, kde se hraje basketbal, volejbal a cvičí gymnastika. Vedle něj je bazén s rozměry 25x16,67 metru a pomocný bazén 16,67x6 metrů. Dvě střelnice jsou situovány do centra parku. Jedna byla použita pro ženské olympijské střelkyně z luku, s rozměry 60x70 metrů a 12 dráhami. Mužská střelnice byla velká 100x90 metrů a měla 20 drah. Po hrách byly střelnice přeměněny v travnaté plochy, kde se hraje fotbal, rugby a baseball. Vedle střelnic je společenský tenisový klub s 18 kurty. Přidělené území bylo již předtím terasováno. Také je tu bazén, který má snímatelný kryt. Cyklisté tu měli svůj velodrom. (Vinces, 1999)

Obr. č. 28 Olympijský areál Vall d'Hebron

Zdroj: http://www.medarchitects.com/en/files/dimags/rsz_h503_102_161.jpg

Spolu s těmito hlavními zařízeními se v širším okolí konaly na menších stadionech, silnicích a halách různé další skupinové fáze různých sportů.

Dědictví Barcelony 1992

Barcelona si našla své místo na mapě světa při příležitosti olympijských her a o deset let později si ho stále drží. Také získala sebedůvěru a sebeúctu. Nyní je město připraveno řešit cokoliv a také se naučilo, jak může spolupracovat veřejný a soukromý sektor. To bylo tím hlavním dědictvím her.

Mezinárodní vnímání Barcelony se zlepšilo, stejně tak Katalánska a Španělska po olympiádě, a město se stalo hlavní turistickou a konferenční destinací.

Od roku 1979 vede Barcelonu stejná politická koalice, kombinace socialistů a menšinových stran. Starosta Barcelony byl prezidentem organizační komise her, což bylo významnou pomocí z hlediska kontinuity. V současnosti město prochází druhou fází městské transformace skrze práce na pobřeží. Politické dědictví znamenalo zachování vedoucí úlohy v radě města a organizování další velké akce, Světové kulturní fórum v roce 2004. Je zřejmé, že existují problémy od doby, kdy město začalo čelit nové realitě, kupříkladu vyvažování sil

s Madridem, který se pokoušel v posledních letech centralizovat vládu, což vedlo ke konfrontacím.

Organizování her znamenalo reorganizaci městské rady, modernizování a změnu její mentality. Dnes je Barcelona městem s vyváženým rozpočtem a novými investičními kapacitami. Avšak je těžké pohnout se vpřed bez plné podpory španělské vlády, která v současnosti poskytuje strategickou podporu jen Madridu. To vzbuzuje kontroverzi v tom, zda přijmout centralizovaný nebo decentralizovaný systém, nebo model síťového typu, jaký je v Německu, se sítí měst.

Nárůst mezinárodního významu pro Barcelonu je také jedním z významných dědictví her. Po nich byl starosta zvolen předsedou Evropské regionální rady. Dva měsíce poté byla Barcelona zvolena novým sídlem světových měst a místních úřadů, které mají silný vztah s OSN. Mimochodem současný starosta Barcelony byl prvním starostou v historii, který promluvil na Valném shromáždění OSN, kde reprezentoval hnutí světových měst.

Pokud jde o kulturní dědictví, starosta vždy říkal: „Sport samozřejmě, ale nesmíme zapomínat na kulturu.“ Městská rada podpořila kulturní program, který zahrnoval nové kulturní zařízení postavené v letech před olympiádou. Bylo to třeba nová aula, Národní divadlo a opera. Operní domy v Barceloně a Benátkách vyhořely tři měsíce po sobě, ale ta v Barceloně je již znovu opravená, zatímco v Benátkách nejsou práce ještě dokončeny.

Co se týká dědictví pro Katalánsko, uspořádala se velká diskuse o tom, jak obohatit region z pohledu her. Katalánský jazyk byl oficiálním jazykem během her a to bylo velmi důležité pro všech 8 Katalánců. Snad to bylo uspokojivá forma spolueistence symbolů Katalánska a Španělska. 85% obyvatel Katalánska souhlasilo s touto koexistencí symbolů, až na některé radikály, kteří chtějí nezávislost na Španělsku, byli naštvaní, protože se při obřadech objevovalo příliš mnoho španělských vlajek. Hlavní pravicově zaměřený deník v Madridu měl opačný názor, tedy že bylo příliš mnoho Katalánských vlajek v průběhu olympiády, která byla španělská. Jako malý národ nyní čelí nové výzvě, a to je integrace těch, kteří se zde nově usadí. Stejně jako další velká evropská města, čelí i Barcelona příchodu velkého množství přistěhovalců z celého světa, což představuje další výzvu.

Pokud jde o sportovní dědictví, všechna zařízení, která byly vybudována pro olympijské hry, jsou plně využívána. Zvýšil se celkový počet uživatelů a také členů klubů. Úroveň sportovců se postupně zlepšuje a nové sportovní soutěže si zde našly místo svého konání, jako třeba plavecké mistrovství světa či Evropská basketbalová Final-Four.

Z ekonomického hlediska byla Barcelona v 90. letech na 11. místě v průzkumu mezi 500 podnikateli. V současnosti poskočila na 6. místo za Londýn, Paříž, Berlín, Frankfurt a Amsterdam. V Barceloně je nejnižší míra nezaměstnanosti ve Španělsku. Ve městě se konala i velký evropský

veletrh, skrze který chtěli firmy do nových investic do veřejné infrastruktury, jako bylo zvětšení letiště, spojení železnic s Madridem a Francií a nová přistávací plocha a terminál na letišti.

TABULKA č. 4 Vývoj počtu návštěvníků Barcelony (přenocování, přilet, zakotvení)

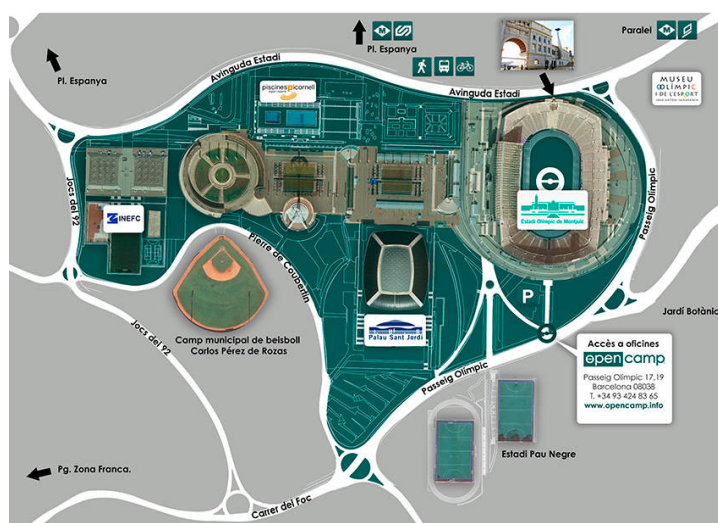
	1990	2002
ubytování	3 795 000	8 100 000
čluny	93 000	690 000
letišťě	9 050 000	21 600 000

Zdroj: vlastní tvorba, data: TRUNÖ, Enric. The Political Legacies of the Olympic Games: Barcelona 1992

6.5 Open Camp

Iniciativa Open Camp vznikla ze snahy skupiny místních podnikatelů, firem a investorů z Barcelony a okolí, s cílem vytvořit první zkušenostní tematický zábavní park na světě věnovaný sportu, hlavně olympijským hrám. Jde o to spojit sportovní aktivity s digitálními technologiemi, pro což vznikl v této souvislosti nový anglický název - *sportainment* (pozn. sloučení slov sport a entertainment). Projekt získal během posledních tří let podporu 25 místních i mezinárodních partnerů, mezi nimiž jsou univerzity, odpovědné firmy, respektovaná sdružení a centra technologického výzkumu.

Koncept Open Sport se stává stále více populární po celém světě. Je založen na rekreačním, nesoutěžním sportování, který je všem otevřený a podporuje zábavu lidí v jejich volném čase, stejně jako jejich zdraví a pohodu. Jde o činnost dostupnou pro všechny, bez ohledu na talent a sportovní schopnosti. Park Open Sportu bude lidem nabízet jedinečný pocit ze zažití skutečných emocí - díky pokročilé technologii a také díky obnoveným olympijským zařízením.

Obr. č. 29 Nové využití olympijského parku Montjuïc
Zdroj: <http://www.opencamp.info/img/ACCES-OFFICINES.jpg>

Původní olympijský park se přeměnil na inteligentní zábavní park, s řadou technicky založených prožitků, které jsou založeny na základě zkušeností z různých olympijských her, jejich závodů a zařízení. Interakce rekreačních atrakcí s originálními sportovními zkušenostmi bude založena na systému zpřístupnění hry, kdy technologie vtáhnou diváka do centra dění závodu, i skrze audiovizuální efekty. Návštěvníkům tak bude poskytnut nezapomenutelný zážitek, který je přenesen na olympiádu, a kde si budou moci vychutnat slávu z první ruky.

6.5.1 Open Camp Europe

S kořenem v antickém Řecku se stal sport sociálním a kulturním fenoménem po celém světě, s Evropou jako svou kolébkou a silnou základnou sportovních aktivit. Jen v Evropě se na 304 milionů lidí účastní sportu či jej sleduje. Aktivity spojené se sportem zaměstnávají více než 16 milionů Evropanů.

Open Barcelona

Na konci 19. století byly mezi volnočasové aktivity zahrnuty i objevování a výstava exotického ovoce ze vzdálených zemí. V té době byla Barcelona jednou z prvních evropských metropolí, která slavnostně věnovala tematický park velkolepým objevům zvířat a rostlin, Parc de la Ciutadella.

Během 20. století vedla průmyslová revoluce k vynálezu a produkci atrakcí a mechanických automatů. Použití těchto prvků k zábavě ve volném čase vyústilo k výstavbě barcelonského tematického parku Tibidabo, který byl jedním z prvních v Evropě.

Pro miliony lidí se Barcelona stala světovou metropolí sportu. Díky svému postavení a podpoře mnoha veřejných i soukromých subjektů, které měly zájem o konsolidaci jejího mezinárodního postavení, se Barcelona stane prvním městem s Open Camp Europe parkem - prvním parkem věnovaným výhradně sportu.

Open Olympic Park

Oslava olympijských her v Barceloně v roce 1992 znamenala vylepšení pozice města a jeho mezinárodního sportovního odkazu. Olympijská dějiště na hoře Montjuic jsou architektonickými ikonami tohoto historického okamžiku. Jako u jiných olympijských sportovišť, nalezení nového, stálého využití pro zařízení vybudovaných pro hry, je výzvou pro město. Konkurence mezi městy je čím dál tím větší, a sportovní, kulturní a hudební akce, které podporují udržitelnost, stabilitu a zisky, jsou více a více omezené.

Ačkoliv olympiáda v roce 1992 naplnila olympijský park na hoře Montjuic velmi mimořádnou atmosférou, tak tato oblast nedosáhla vrcholu svého obrovského potenciálu. V roce 2016 bude Open Park Europe, sportovní tematický park, integrovat zařízení tvořící barcelonský olympijský park, a transformovat ho ze sbírky monumentálních budov uzavřených

pro veřejnost, do jedinečného příběhu. Příběhu, který poprvé od roku 1992 otevře olympijský park celému světu.

Ústředním ikonickým prvkem parku Open Camp Europe bude stadion Lluís Companys Olympic Stadium, který bude otevřen veřejnosti po 230 dní v roce, což je určitě lepší než předchozí 5-ti denní využití během roku. Většina atrakcí a sportovních simulací bude umístěna na hřišti uprostřed stadionu a také v jeho útrokách. Vstupní prostory stadionu budou tvořit uvítací prostory otevřené veřejnosti, které budou fungovat jako centrální bod pro celý olympijský park.

Joan Antoi Samaranch muzeum sportu a olympijských her, Národní tělovýchovný institut Katalánska, věž Telefonica Tower a olympijské hokejové a baseballové hřiště budou postupně začleněny do parku Open Campu Europe, díky inteligentnímu systému prodeje vstupenek budou optimalizovány návštěvy. Prostory budou multifunkční a zařízení rychle převedena na jiný typ využití, což umožní různým dějištím dosáhnout různých závazků, ať už veřejných, nebo soukromých.

7 LETNÍ OLYMPIJSKÉ HRY V ATÉNÁCH 2004

Obr. č. 30 Logo letní olympiády v Aténách v roce 2004

Zdroj:

http://www.olympic.org/Global/Images/Games/GamesCollectionEmblems_540x580/summer/2004_athens_logo.jpg

7.1 Stručná fakta

Celkem 16 ti dní olympijských her v Aténách se zúčastnilo 10 862 atletů z 202 zemí světa. Olympiáda v Aténách si drží jeden rekord: podařilo se jí přilákat na 160 tisíc dobrovolníků z celého světa, kteří přijeli do Atén pomáhat na všech frontách před i během her. Mediální podporu zajišťovalo více jak 16 tis. novinářů. Olympiáda se konala od 13. do 29. srpna 2004. Po prvních oficiálních moderních olympijských hrách v roce 1896 a neoficiálních kláních v roce 1906, to bylo podruhé, co Atény pořádaly olympijské hry.

Atény byly vybrány ze seznamu hostitelských měst v roce 1997, když jejich protivníky byly města jako Buenos Aires, Stockholm, Kapské město a Řím. Přípravy na hry, stavby nových stadionů, silnic, olympijské vesnice a další přestavby začaly v roce 2000. Mezi největšími projekty Atén bylo metro, dálnice Attica, nové letiště ve Spata a tramvajová doprava. Mnoho lidí si myslelo, že Atény nestihnou být připravené v daném termínu, ale enormní a dobře připravené pobídky Řecké a Aténské vlády způsobily, že bylo město připraveno v pravý čas. Tři dny před hrami byl zaznamenán rekord v prodeji vstupenek - 88 317 lístků. Zahajovací ceremoniál sledovalo na stadionu na 80 tisíc diváků.

Během her byl zaznamenán obrovský počet lidí hlásících se jako dobrovolníci. Celkově bylo hlášeno 160 tis., ale vybráno bylo jen 60 tisíc. Všichni, kteří byli vybráni, prošli školícím a tréninkovým programem. Tyto programy byly speciálně navrženy tak, aby postihly požadavky her, ale samozřejmě účastníkům bylo poskytnuto i širší povědomí o olympismu a praktické dovednosti.

Olympijskými maskoty se staly postavičky Athena a Phoebos. Athena byla bohyně moudrosti, a bůh slunce a hudby Apollon zde byl pojmenován jednou ze svých přezdívek Phoebus. Tyto postavy byly navrženy řeckým designérem Spyrosem Gogoem.

Na olympijských hrách v Aténách se soutěžilo na 35 sportovištích. V době, kdy získaly nominaci na pořádání her, bylo již 75 % soutěžních a 92 % tréninkových zařízení hotových, díky masivní výstavbě a programu obnovy, který byl přijat, aby bylo město schopno hostit olympiádu. Dostupnost a otázky životního prostředí byly vzaty v potaz při navrhování a konstrukci sportovišť. Maratonský okruh byl stejný, jako v roce 1896. Byla také poprvé použita slaná voda při vodním slalomu v Ellinikon, která byla čerpána z Egejského moře.

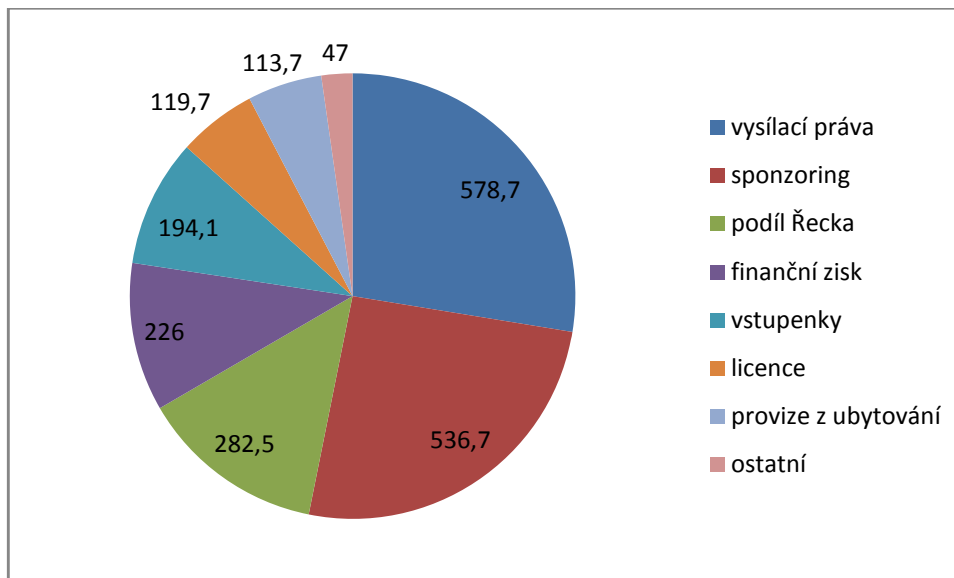
Obr. č. 31 Rozmístění olympijských dějišť v Aténách a okolí
Zdroj: <http://www.stadia.gr/2004/masterplan.jpg>

7.2 Ekonomická stránka

Ačkoliv pořádání olympijských her v roce 2004 bylo jedinečnou příležitostí pro diverzifikaci a obohacení Atén a celého Řecka turismem, evidentní nedostatek koordinace mezi soukromými zprostředkovateli a veřejnými řídicími orgány znehybnili rozvoj a spojení ve strategickém přístupu k přínosu her. Nicméně úspěšná organizace olympiády zde zanechala hodnotné dědictví ve formě hmotné i nehmotné, a zvýšila turistickou hodnotu.

Úspěšná událost a úspěšný marketing města jsou výrazně odlišné pojmy. V případě Atén došlo k výrazným plánovacím nedostatkům týkajících se slabé koordinace organizátorů her a objektů cestovního ruchu, nedostatečné využití výhod z olympiády a také špatně zabezpečené využití olympijských zařízení po skončení her. Tyto plánovací nedostatky samozřejmě omezily

dosažení očekávání z pořádání her, tedy snížily jejich pozitivní dopady, ale také omezily rozsah olympijského dědictví, které mohlo být i nadále hybnou silou a významnou výpomocí Atén i Řecka. (Ziakas, Boukas, 2014)

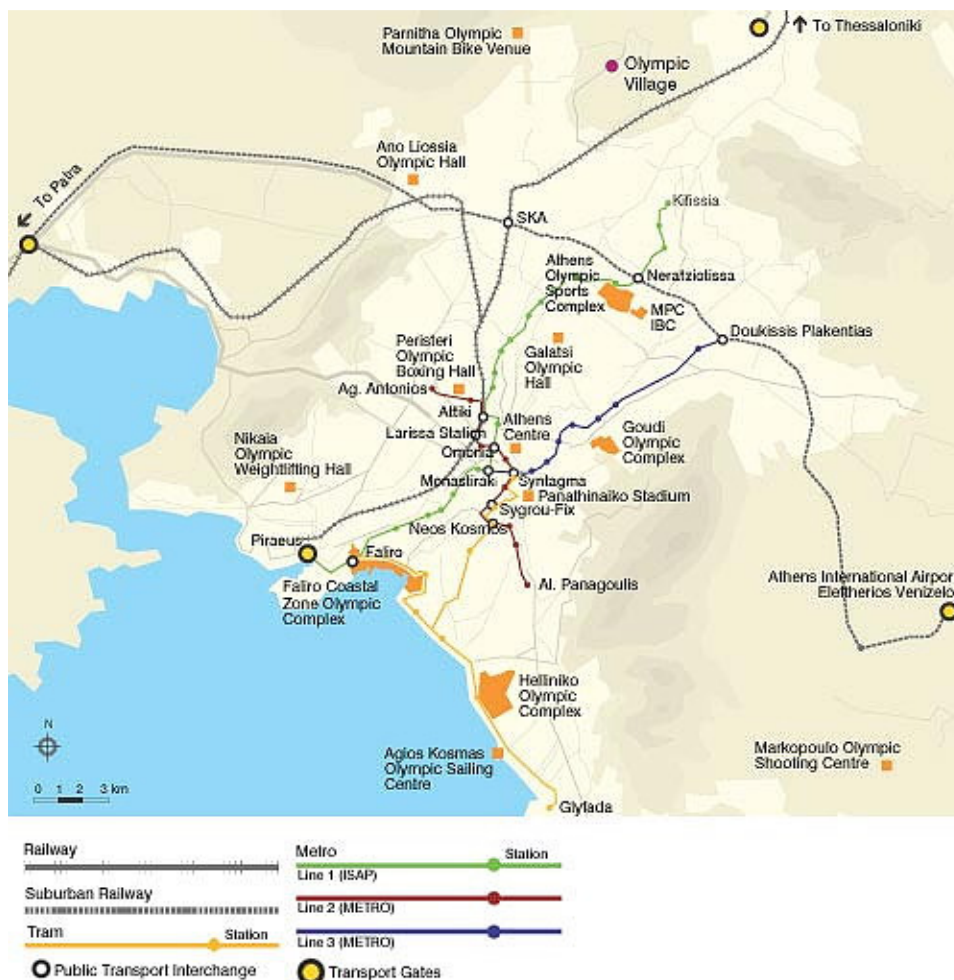

Graf č. 4. Výše tržeb z olympijských her a rozdělení do jednotlivých složek
Zdroj: vlastní tvorba, data: FELTL, KÉZR: Atény 2004

Celkové tržby daly v součtu 2 098 mil. EUR, zatímco náklady byly vyčísleny na 1 967,8 mil. EUR. Z toho plyne, že přebytek olympijského rozpočtu byl 130,6 mil. To předstihlo očekávání projektovaných tržeb, které byly vypočteny okolo 1 607 mil. Byl tedy zajištěn vyvážený rozpočet, co se týká organizace her. Řecko si ale vyžádalo zaplatit 123,6 mil EUR za služby a náklady spojené s pomocí s pořádáním her. Celkový zisk z her zveřejněný organizací ATHOC (Athens Organising Committee for the Olympic Games S.A.) byl tedy ve výši 7,021 116 mil. EUR.

7.3 Olympijské dědictví

Olympijské dědictví Atén bylo vícerozměrné, myšleny jsou hlavně rovina fyzická, sociální a kulturní. A to hlavně proto, že Atény si odvodily z olympijských her četné cíle modernizace svého městského prostředí a infrastruktury, zlepšení svého image a obrození sféry cestovního ruchu. Atény skrze tuto strategii vybudovaly mnoho nových zařízení, které vedly k vytvoření sportovních a rekreačních uskupení, nebo nových zájmových center, kde se koncentrovaly prostory pro sport, volný čas a služby. To změnilo vzhled města, kombinací architektury olympijských parků pojatých v moderním duchu s tradičními charakteristikami města, což vedlo ke globalizaci městské zástavby.

Obr. č. 32 Rozmístění olympijských areálů a dopravní infrastruktura
 Zdroj: <http://www.greecetravel.com/2004olympics/transportation/athens.jpg>

Nicméně olympijské hry také přinesly nezamýšlené důsledky, jako byla jejich nadměrná finanční náročnost, ekologické problémy a vystěhování z bytů. Stručně řečeno, Atény prošly dramatickými prostorovými a krajinnými změnami při své restrukturalizaci z post- průmyslové metropole, která je nyní centrem turismu, rekreace, kultury a obchodu. Zatímco olympiáda dala impuls městské přestavbě, výzvou pro město bylo těžit ze svých moderních globálních schopností a z olympijského dědictví, s cílem oživit svůj turistický průmysl. Z toho plyne, že rozvoj sportu a cestovního ruchu představoval zásadní prostředek v obohacení a diverzifikace aténského post-olympijského turismu.

Olympijské hry přinesly Aténám řadu uměleckých dějišť a zařízení pro sport a kulturní účely či cestovní ruch. Olympiáda byla také jedinečnou příležitostí pro modernizaci infrastruktury a vybudování nových sportovišť, ubytovacích kapacit, změnu městského vzhledu, dopravního spojení a také přeměnu průmyslových prostor. Tyto místa byly živnou půdou pro další vývoj města, zatímco rekonstruovaná infrastruktura mu měla usnadnit tento rozvoj. Podle

plánů vlády se po skončení olympiády měla místa a zařízení v první řadě přizpůsobit sportovnímu a kulturnímu využití.

7.4 Přínos

Byl zprovozněn nový a také zmodernizovaný systém městské a podzemní dopravy, schopný přemístit 1 mil. lidí za den (tehdy 20 % populace Atén). Bylo vybudováno 90 kilometrů nových silnic a dalších 120 kilometrů bylo rozšířeno. Zaveden byl i nový systém řízení dopravy, aby pomohl zvládnout dopravu během her. Také bylo vybudováno nové letiště.

Obr. č. 33 Metro v Aténách a jeho trasy

Zdroj: <http://www.forallgreeks.gr/assets/images/metroroute.jpg>

Pobřežní oblasti Faliron a Hellinikon byly obnoveny a otevřely městu přístup k moři. Díky hrám se zlepšila turistická infrastruktura a zvýšila se úroveň hotelového ubytování. Tisíce budov bylo rekonstruováno a dostalo novou fasádu, a navíc byly odstraněny nelegální billboardy.

Kolem 90 % veslařského parku Schinias, které bylo postaveno na regenerovaných mokřadech, bylo navrženo tak, aby zachovalo volnou přírodu. Byly zde vysazeny stovky tisíc keřů a stromů.

Akropole byla zpřístupněna vozíčkářům během příprav her. Také bylo nainstalováno nové osvětlení, byl vytvořen Aténský archeologický park a Panathinaikon Stadium bylo vylepšeno.

Sto tisíc řeckých občanů (převážně dobrovolníků) bylo vytrénováno v manažerských, technických a olympiádě přidružených oblastech.

Řecko a Atény měly po 17 dní možnost ukázat svou zem a město, a co mají jejich lidé možnost nabídnout.

Některé Aténské zařízení byly přeměněny na nové post-olympijské využití, které mělo široký rozsah: od sportovišť, přes místní divadlo, k obchodním centrům a městským kancelářím a univerzitnímu kampusu.

Po skončení her byla Markopoulo Olympic Shooting Centre - olympijská střelnice, přeměněna na policejní tréninkové centrum.

Hry byly využity jako příležitost vybudovat ubytovací kapacity pro období po hrách. Olympijská vesnice byla přeměněna v potřebné dostupné bydlení pro lidi se středním příjmem. Mediální vesnička je nyní ubytovacím zařízením ministerstva, a další jsou univerzitními kolejemi.

Hotely v Aténách využili příležitosti a iniciativy řecké vlády k přeměně a vylepšení každého tří, čtyř i pětihvězdičkového pokoje, a také navýšili své kapacity.

Ačkoliv byly některé sportovní zařízení přeměněny na parky a místa s širším využitím, řada z nich si svého ducha zachovala: jsou to mimořádná zařízení, které budou hostit regionální, evropské i světové šampionáty, stejně tak je budou využívat místní řecké týmy a budou dějištěm mnoha kulturních akcí.

Obr. č. 34 Olympijská vesnice v Aténách

Zdroj:

http://leadinvestments.com/leadpub/slides/d_4_1_olympic_village/d4olympicvillage01.jpg

7.5 Nedostatky

Proč nedošlo k naplnění očekávání po olympiádě, není tak jednoduché říci. Většina lidí vidí jako hlavní příčinu hospodářskou krizi, která vedla k přetrvávajícím sociálním problémům a negativně ovlivnila potenciál rozvoje. Někteří vidí problém v pomalém rozhodování během krize, kdy měla být zachována ona výhoda z olympijských her pro město, a tím mělo dojít i k rychlejší regeneraci.

Výstavba rozsáhlých dějišť s sebou přinesla i neúnosné náklady na údržbu. Z toho důvodu měla být tyto zařízení použita pro jiné účely v kombinaci s dalšími rekreačními účely. Byly zde návrhy použít některá ze zařízení pro paintball, jachting či jako zábavní parky. V tomto ohledu je změna využití území klíčem k post-olympijskému využití zařízení. Není možné, aby všechny z nich byly využity pro sportovní účely, zvláště pro sporty, které v Řecku nejsou populární. Změna využití území pro jiné účely, například pro kulturní akce, konference či změna v parky, může umožnit rozvoj sportovní a kulturní turistiky.

Plány na rozvoj Atén po olympiádě byly výrazně zpožděny. Nedostatky byly i ve strategickém plánu využití zařízení v budoucnu, a za jakým účelem. Díky tomu olympiáda zanechala drahé a hodnotné dědictví v rukou úřadů, kteří ovšem nepodpořili Atény a jejich cíl sportovní a kulturní destinace.

Obr. č. 35 Opuštěný areál vodního slalomu

Zdroj: <http://www.urbanghostsmidia.com/wp-content/uploads/2014/11/athens-2004-olympics-abandoned.jpg>

Kromě toho se nepodařilo dosáhnout udržitelnosti tohoto majetku, hlavně proto, že byly stále udržovány v olympijském rozsahu. Kdyby byly stadiony a zařízení využívány dlouhodobě, bylo by to ospravedlnitelné, jenže mnoho úsilí k jejich obsazení a udržení vyvinuto nebylo. Vzhledem k tomu je mnoho stadionů zavřených a nejsou zde žádné plány na jejich využití. Vše plynulo z nedostatku spolupráce mezi zúčastněnými stranami, a díky byrokratickým omezením a dialogu mezi ministerstvy a místními komunitami, který skončil ve slepé uličce, zůstaly zařízení nevyužita. Kontext post-olympijského využití sportovišť pro společné sportovní a kulturní využití či cestovní ruch, je problematický. Vzhledem k tomu, že Řecko nyní čelí ekonomickým problémům, by měl být formulován strategický plán pro společné využívání bývalých olympijských zařízení v oblasti sportu a rozvoje kulturně-cestovního ruchu.

Skoro žádný ze stadionů, které stály skoro 4 mld. EUR, nebyl využit od dob olympijských her. Většina zůstala uzavřená od září 2004, zatímco ministerstva a místní autority se dohadovaly o jejich vlastnictví, a vláda nenaplánovala jejich budoucí využití. V poslední době se ale našlo přece jen využití alespoň pro hlavní sportoviště.

7.6 Možná řešení

Atény mohou překonat současnou netečnost v případě, že město přijme strategický přístup v mobilizaci svého olympijského dědictví. To vyžaduje analýzu zdrojů a přizpůsobení strategického plánování v souladu s využitím svého post-olympijského majetku a vytvořením meziresortních vazeb mezi sportovními a kulturními poskytovateli, kteří budou kompatibilní s jejich ekonomickými, sociálními a environmentálními potřebami. Tento majetek Atén pak bude obnoven a pozvednut skrze mířené strategie, zaměřené na tvorbu výhod a přínosů pro město.

Vzhledem k tomu, že Atény měly strukturální nedostatky ve veřejném sektoru během hospodářské krize, která bránila městu v rozvoji, současná administrativa musí přenastavit město tak, aby mohlo plně využít své olympijské dědictví. Budování partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem může umožnit využití zbytku olympijského dědictví. Z tohoto partnerství plyne několik výhod, pro obě strany. Jde o rozdělení rizika, kde může řecký veřejný sektor působit regulátor a právní opora, a soukromý sektor si zase umí poradit s udržováním, financováním a manažerskou stránkou. Partnerství veřejného a soukromého sektoru při využívání olympijského nemovitého dědictví Atén by se mohlo stát cenným prostředkem pro únik z ekonomických problémů.

Aby se daly využít ještě nějaká zbylá aktiva z olympiády, potřebují Atény urychleně zjednat nápravu ve využívání tohoto potenciálu. Atény potřebují vydělávat na svém olympijském dědictví tím, že budou rozvíjet portfolio sportovních a kulturních akcí. Skupina událostí může

oslovit široké spektrum diváků a tím přilákat mnoho návštěvníků a turistů. To vyžaduje prosté uvažování o akcích a jejich efektivním řízení, a díky slušnému portfoliu událostí se může z obyčejného města stát město „bohaté na události“.

7.6.1 Návrh pro využití zařízení po olympiádě pro cestovní ruch

Za účelem využití aténského olympijského dědictví je navržen rámec pro rozvoj cestovního ruchu pomocí řady aténských post-olympijských zařízení. (viz tab.) Tento rámec vyžaduje, aby veřejný sektor navázal partnerství se soukromými organizacemi a poskytnul mechanismy, které umožní realizaci všech iniciativ, skrze spolupráci mezi sportovními a kulturními poskytovateli.

TABULKA. č. 5 Návrh na budoucí využití některých olympijských parků v Aténách

Zařízení	Sportovní aktivity/ události - 2004 a budoucí využití	Kulturní pobídky/události - 2004 a budoucí využití
Aténský olympijský komplex	atletika, basketbal, plavání/vodní sporty, tenis, halová cyklistika	parky a promenády, kongresové sály, výstavní haly, obchody, kavárny, restaurace
Hellinikon olympijský komplex	baseball/softball, hokej, kánoe/kajak, házení, šerm	parky a promenády, kongresové sály, výstavní haly
Schinias olympijský veslařský komplex	kánoe/kajak, veslování	parky a promenády, kongresové sály, výstavní haly
Aghios Kosmas olympijský plachtařský komplex	závodů v plachtění	parky a promenády, kongresové sály, výstavní haly

Zdroj: vlastní tvorba, data: Ziakas, Boukas, 2014

7.7 Současné využití sportovišť

I když již v roce 2008 byla skoro všechna dějiště her z roku 2004, včetně některých zařízení z hlavního olympijského komplexu, jako byl velodrom či tenisové centrum, v havarijním stavu, zařízení v *Athens Olympic Sports Complex* jsou využívány i dnes. *Olympic Stadium*, hlavní stadion, na kterém se konaly i ceremoniály, je domovem fotbalového klubu Panathinaikos FC, AEK FC, řecké reprezentace ve fotbale zde hraje svá utkání a také se zde občas pořádají koncerty.

Obr. č. 36 OAKA - hlavní olympijské centrum a jeho plán přístupu
Zdroj: <http://www.athens-today.com/images/oaka2004map.jpg>

Vodní centrum bylo domovem plaveckých soutěží a skoků do vody, synchronizovaného plavání a vodního póla. Nyní slouží veřejnosti a konají se zde lokální klání a turnaje. Tenisové centrum slouží pro místní tenisové využití a koná se zde turnaj Athens Open. Olympijský velodrom je využíván k domácím i mezinárodním cyklistickým soutěžím.

Olympijská hala má kapacitu 19 tis. míst, a to pro basketbalová utkání. Nachází se v hlavním olympijském komplexu, asi 9 kilometrů od centra města a 22 kilometrů od letiště. Jako celý olympijský komplex je dostupná autem, autobusem i metrem. Byla postavena v roce 1995, v současnosti je domovem basketbalového týmu Panathinaikos BC. Je jednou z největších hal v Evropě. Je obklopena několika tréninkovými halami. Konaly se zde významné basketbalové turnaje a kvalifikace. Její využití lze změnit na gymnastickou halu, ovšem tím se zredukuje počet diváků na 16,7 tis.

Obr. č. 37 Hlavní olympijská hala
Zdroj: http://www.stadia.gr/oaka-b/kleisto_oaka7.jpg

Současné využití *Helliniko Olympic Complex* zahrnuje využití Hellinikon Basketball Stadium, která sloužila pro basketbal a házenou. Nyní je domovem Panellinios BC a Panionios BC. Mění se i na výstaviště a může hostit šermířské soutěže. V dalších částech jsou nyní: fotbalový stadion týmu Ethnikos Piraeus FC, plochy pro minifotbal a již zmíněný vodní zábavní park, koncertní prostory apod.

Faliro Coastal Zone Olympic Complex je domovem *Peace and Friendship Stadium*, která při olympiádě hostila volejbalové soutěže. Nyní je domovem Olympiacos BC a má kapacitu 14,905 míst. Zbytek zařízení této pobřežní zóny je od roku 2008 v neutěšeném stavu, díky vandalismu, graffiti a odpadkům.

Obr. č. 38 Olympijská pobřežní zóna a její rozložení
Zdroj: <http://www.athens-today.com/images/faliro2004map.jpg>

Goudi Olympic Complex je v současnosti ultramoderním *Badminton Theater* - divadlem, které ve svém názvu obsahuje i olympijské využití- tedy badmintonové zápasy. Nyní se v divadle hrají světoznámá představení.

Venkovní stánky pro softbal, pozemní hokej a baseball, které sloužili pouze jako dočasné zařízení, kvůli okrajovosti těchto sportů v Řecku, nebyly strženy, ale změněny na venkovní koncertní prostory, s restauracemi, a dodatečnými sportovišti. Olympijské centrum pro plachtění *Agios Kosmas* je místem pro kotvení 1,170 člunů, a kvůli své poloze se zde nachází i 30 pokojový pětihvězdičkový hotel.

8 SHRnutí

Na základě zjištěných poznatků si můžeme porovnat základní informace jednotlivých olympijských her:

Změna politických poměrů a následná touha po změně městského zevnějšku a celkového postavení města v evropském kontextu předcházely olympijské nabídce Barcelony. Byly vytyčeny základní cíle, kterých bylo potřeba dosáhnout, jako byl rozvoj města, spolupráce sektorů a rozvoj sportu. Ve čtyřech olympijských zónách došlo k renovaci a výstavbě nových zařízení, obnově pobřeží a pláží, postavení nových ubytovacích kapacit atd. Dále byl postaven obchvat města a opraveny další komunikace, rozšířeno letiště a přístav, postaveny nové komplexy a rozšířena hotelová kapacita. Díky projektu Barcelona 2000 se město stalo více konkurenceschopné a využilo veřejného projektu olympijských her ke svému rozvoji a dohnalo i nedostatky v městské infrastruktuře. Mnoho investic se pro město a jeho obyvatele stalo skutečným přínosem. Jmenujme revitalizaci průmyslové zóny pro výstavbu olympijské vesničky, přestavbu pobřeží, nové moderní sportoviště či nové byty v olympijské vesnici. Celá tato rozsáhlá přestavba byla díky pořádání olympiády dokončena v krátkém časovém období. Negativní vliv měla tato transformace města na chudší vrstvu obyvatel. Rozmach města totiž zvedne hodnotu některých částí města a lidé s nižšími příjmy ztratí možnost v nich zůstat a musí uvolnit místo bohatším. Zvýšily se ceny nemovitostí a některé čtvrti úplně změnilly podstatu své funkce.

Dědictvím her v Barceloně bude několikanásobné zvýšení cestovního ruchu, městská obnova, zvýšení počtu bytů ve městě, nové budovy, nemocnice, sportovní centra, knihovny, muzea a nové fakulty univerzity. Současné využití sportovišť je na dobré úrovni, i když je to už 24 let po hrách, stále se na různých místech konají velké sportovní akce, koncerty a světová fóra. S delším časovým úsekem také souvisí i potřeba rekonstrukce u některých těchto zařízení. Největší pozornost si zaslouží vodní areály. Nevýhodou komplexu Diagonal Mar je vysoká hustota kanceláří a obchodů na 1ha, což snižuje hustotu zalidnění a čtvrť tak vypadá liduprázdňe. Příslibem do budoucna je také koncept Open Parku, který oživí olympijská střediska a zpřístupní je více návštěvníkům, kteří mohou interaktivně vstoupit do období jejich největšího věhlasu.

Olympijských her v Aténách se zúčastnilo o něco více sportovců, ale můžeme je považovat za podobně velké. Privilegiem těchto her byl zájem dobrovolníků, kteří přijeli z celého světa pomoci organizátorům uspořádat hry. Atény začaly s výstavbou až čtyři roky před zahájením, což ale díky dobrým pobídkám neznamenal problém a vše se stihlo v termínu. Bylo to také proto, že v době získání pořadatelství bylo již $\frac{3}{4}$ sportovišť postaveno, a to díky programu

obnovy, který byl přijat právě kvůli možnosti hostit olympiádu. Největším přínosem pro Atény byl projekt metra, nová tramvajová doprava, nová dálnice a rozšířené cesty a také nové letiště. Také byl zaznamenán velký zájem o vstupenky. Pořadatelé také řešili otázky dostupnosti sportovišť ve městě a životního prostředí.

Mezi negativa olympiády v Aténách se řadí nedostatek koordinace mezi veřejným a soukromým sektorem, nadměrná finanční náročnost, sociální a environmentální problémy, také nedostatky v dlouhodobém plánování a špatná koordinace s cestovním ruchem. Nedošlo ani k naplnění očekávání po olympiádě. Částečně za to může hospodářská krize, do které se v následujících letech Řecko dostalo. S olympijskými areály jsou také spojeny neúnosné provozní náklady, které zatížily městskou pokladnu a zatížily také samotné zařízení. Město také nedostatečně zajistilo využití pro sportoviště po hrách a nevěnovalo se změně účelu zařízení, které by napomohlo jejich nové multifunkční úloze. Toto špatné dlouhodobé plánování, špatná udržitelnost majetku a nedostatečná snaha o zajištění využívání zařízení se podepsala na uzavření některých areálů.

Pozitivem této olympiády naopak byl rozvoj veřejné dopravy ve městě, restrukturalizace města na moderní metropoli, otevření se k moři, zlepšení turistické infrastruktury a zpřístupnění některých památek a jejich obnova. Část z olympijských zařízení se změnila na obchodní centrum, divadlo, kanceláře, a část zůstala jako sportoviště. Olympijská vesnička se svou periferní polohou se stala domovem lidí se středními příjmy a zpřístupnila tak bydlení více lidem. Atény a celé Řecko je v současné době opět ve špatné ekonomické i politické situaci, tudíž není jasné, kdy k nějakým změnám v přístupu k olympijským zařízením dojde. Bude nutný strategický přístup k tomuto majetku, a také bude vyžadována spolupráce veřejného a soukromého sektoru. Změna vzhledu města a nová sportovní a rekreační centra pro sport a rekreaci jsou jen slabou náplastí na současnou situaci města a jeho olympijského dědictví.

9 ZÁVĚR

Diplomová práce byla zaměřená na aktuální podobu a využití olympijské infrastruktury, tedy nejenom té sportovní, ale i ubytovací a další s olympijskými hrami související. Cílem bylo srovnat olympijské hry, které ještě nepatřily do období současných moderních komunikačních technologií, sociálních sítí a vymožeností moderní doby, ale ani neměly být úplně zapomenuté, historické. Barcelona byla vybrána, protože pořádala hry v době, ve které se naše republika začínala dělit, a proto tuto dobu můžeme považovat za počátek našeho nového startu, stejně tak, jako ji brala Barcelona. Není tomu tak dávno, co hry uspořádaly i Atény, jenže pokud se podíváme na dobu, ve které žijeme dnes, vypadá to, jako by uplynulo již mnoho let. Částečně za to může třeba fakt, že pohled na aténská sportoviště je vskutku neuspokojivý.

Z pohledu geografie města jsme zkoumali, jak na město zapůsobila olympijská transformace, jaké přinesla výhody a jaké přinesla problémy. Změny ve městě byly určitě více pozitivní, byly obnoveny zanedbané plochy, zlepšena veřejná doprava. S touto městskou přestavbou souvisí i vysídlování nevyhovujících čtvrtí měst a jejich přestavba. V našich případových městech to nebyl až takový problém, jakým bývá v Asii. Mapy rozmístění olympijských areálů nám také ukazují, že se hlavní olympijské komplexy soustřeďují do center měst a vedlejší jsou v relativně stejné vzdálenosti od tohoto centra. Pokud leží město u moře, bývá pravidelně obnovována část pobřeží a přístav.

Dlouhodobé plánování je klíčové při pořádání takovýchto akcí, jelikož jde o velké investice a v několika zmíněných případech se vyplatilo vypracovat návrhy na post-olympijské využití, které nakonec zachránily město od neudržitelných provozních nákladů na olympijské zařízení. Také spolupráce veřejného a soukromého sektoru je rozhodujícím faktorem, zda budou mít olympijské areály svou úlohu ve městském životě i po skončení olympijských her. A v neposlední řadě jde také o vhodnou kombinaci trvalých a dočasných zařízení. Trvalá zařízení musí mít po skončení her naplánované využití, dočasné se transformují na jiné využití nebo se rozeberou úplně. Nejlepším učitelem v tomto případě je pohled na hry v minulosti a poučení z nich.

Jaká bude budoucnost olympijských her, není jasné. Každá země či město si velikost a pompéznost vysvětluje po svém. Můžeme se dočkat dalších megaakcí, které pomohou v rozvoji městu, můžeme se dočkat megaakcí, které budou rizikové a zanechají městu jen dluhy. Nebo se mohou dát na cestu udržitelné velikosti her, která by měla být více implementována v Agendě 2020. Olympijský výbor by se o budoucnost olympijských her měl více zajímat v kontextu se světovým děním a realitou.

Dále je také otázkou, kdy se olympijské hry dostanou do Afriky. To ovšem souvisí s předešlými otázkami o udržitelnosti her a o jejich vlivu na město a schopnosti afrických měst hry uspořádat. Mohly by být tím omílaným katalyzátorem rozvoje některého z afrických měst. Ještě reálnější by to mohlo být v Indii.

Letos proběhnou častokrát v médiích propírané olympijské hry v Rio de Janeiru. Pokud to zvládne, mohlo by se o své zkušenosti a o poučení z chyb podělit právě s některým z měst z rozvojové země. Olympijské hry mají být totiž poslem sportovního ducha, mezinárodní jednoty a porozumění.

10 POUŽITÁ LITERATURA A INFORMAČNÍ ZDROJE

[1] Athens 2004 Olympics: THE UNFORGETTABLE DREAM GAMES. *Athens: Guide to the city Athens Greece* [online]. Athens: Athens Greece Guide, 2007 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.athensguide.org/athens2004.html>

[2] Athens Olympic Sports Complex: Legacy. *LiquiSearch* [online]. 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: http://www.liquisearch.com/athens_olympic_sports_complex/legacy

[3] BRUNET, Ferran. An Economic Overview of the Sport, Social, Urban and Environmental Impacts and Legacies of the Olympic Games. In: *Slide Share* [online]. Barcelona: UAB, 2010 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/ceouab/economic-overview-of-the-sport-social-urban-and-environmental-impacts-and-legacies-of-the-olympic-games>

[4] BUSH, Joe. What Happens to Olympic Venues After the Games? In: *Connect Sports: Events Performance* [online]. 15 Technology Pkwy. S., Suite 250 Norcross, GA 30092: Collinson Media, 2015 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: www.connectsports.com/feature/what-happens-to-olympic-venues-after-the-games/6/

[5] CASHMAN, Richard. What is "Olympic Legacy"? In: MORAGAS, Miguel, Christopher KENNETT a Naira PUIG. *The Legacy of the Olympic Games: 1984-2000: International Symposium*. Lausanne: International Olympic Committee, 2003, s. 31-42. ISBN 929149-091-1.

[6] CARBONELL, Jordi (2005): *The Olympic Village, ten years on: Barcelona: the legacy of the Games, 1992-2002* [online article]. Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics UAB. [Date of consulted: 17/4/2016] <http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp087.pdf>

[7] ESSEX, Stephen and Brian CHALKLEY (2003): *Urban transformation from hosting the Olympic Games: university lecture on the Olympics* [online article]. Barcelona : Centre d'Estudis Olímpics (UAB). International Chair in Olympism (IOC-UAB). [Date of consulted: 17/4/2016] <http://olympicstudies.uab.es/lectures/web/pdf/essex.pdf>.

[8] ESSEX, Stephen a Brian CHALKLEY. The Infrastructuf al Legacy of the Summer and Winter Olympic Games: A Comparative Analysis. In: MORAGAS, Miguel, Christopher KENNETT a Nuira PUIG. *The Legacy of the Olympic Games: 1984-2000: International Symposium*. Lausanne: International Olympic Committee, 2003, s. 94-100. ISBN 929149-091-1.

[9] FACTSHEET: LEGACIES OF THE GAMES. In: *Olympics: www.olympic.org* [online]. Lausanne: IOC, 2013 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: http://www.olympic.org/Documents/Reference_documents_Factsheets/Legacy.pdf

[10] GERAINT, John. The Impact of the Olympic Games on the Urban Planning Policy of the City. In: MORAGAS, Miguel, Christopher KENNETT a Nuira PUIG. *The Legacy of the Olympic Games: 1984-2000: International Symposium*. Lausanne: International Olympic Committee, 2003, s. 69-73. ISBN 929149-091-1.

[11] HUNSAKER, Joe. After the Games: What becomes of Olympic Pools hen the athletes and spectactors go home? In: *Counsilman-Hunsaker* [online]. St. Louis, 2011 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.counsilmanhunsaker.com/wp-content/uploads/2011/11/after.pdf>

[12] Historie. *Český olympijský výbor* [online]. Praha, 2012 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.olympic.cz/text/10--historie>

[13] CHAPPELET, Jean-Loup. The Legacy of the Olympic Winter Games: An Overview. In: MORAGAS, Miguel, Christopher KENNETT a Nuira PUIG. *The Legacy of the Olympic Games: 1984-2000: International Symposium*. Lausanne: International Olympic Committee, 2003, s. 54-66. ISBN 929149-091-1.

[14] KOLÁŘ, František a Josef DOVALIL. Mezinárodní olympijské hnutí a jeho vývoj. In: *Český olympijský výbor* [online]. Praha, 2012 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: http://www.olympic.cz/www/docs/osmus/mezinarodni_olympijske_hnuti_a_jeho_vyvoj.pdf

[15] KOVAC, Igor. The Olympic Territory: A Way to an Ideal Olympic Scene. In: MORAGAS, Miguel, Christopher KENNETT a Nuira PUIG. *The Legacy of the Olympic Games: 1984-2000: International Symposium*. Lausanne: International Olympic Committee, 2003, s. 110-117. ISBN 929149-091-1.

- [16] LENSKYJ, Helen. The Olympic (Affordable) Housing Legacy and Social Responsibility. In: *LA84 Foundation* [online]. Los Angeles, 2006 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://library.la84.org/SportsLibrary/ISOR/ISOR2006r.pdf>
- [17] LONG, Judith. Rethinking Olympic Infrastructure. In: *LSE Cities*[online]. London WC2A 2AE: London School of Economics, 2016 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <https://lsecities.net/media/objects/articles/rethinking-olympic-infrastructure/en-gb/>
- [18] MILLET, Lluís (1997): *Olympic Villages after the Games* [online article]. Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics UAB.
[Consulted: 17/4/2016] http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp092_eng.pdf
- [19] NĚMÝ, Miroslav. Proč má olympiáda v DNA přílišné utrácení. *MF DNES*. MAFRA, 2016, **27**(42), 19.
- [20] Olympic challenge: How do host cities fare after the games? In: *CBS News* [online]. London, 2014 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.cbsnews.com/news/olympic-challenge-how-do-host-cities-fare-after-the-games/>
- [21] Olympijské hry. HUGHES, James. *Velká obrazová všeobecná encyklopedie*. Čes. vyd. 1. Praha: Svojtka, 1999, s. 262-263. ISBN 80-7237-256-4.
- [22] Olympic Games. *Athens Info Guide* [online]. Athens, 2009 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.athensinfoguide.com/olympic.htm>
- [23] *Open Camp* [online]. Barcelona: Open Camp Co., 2016 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.opencamp.info/contact.php?lang=en>
- [24] Olympic Sports Hall. *Stadia* [online]. Vrilissia: MaX Ltd, 2014 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.stadia.gr/oaka-b/oaka-b.html>
- [25] QU, Lei a Marjolein SPAANS. THE MEGA-EVENT AS A STRATEGY IN SPATIAL PLANNING: STARTING FROM THE OLYMPIC CITY OF BARCELONA. In: *The New Urban Question: Urbanism beyond Neo-Liberalism* [online]. Amsterdam, 2009, s. 1291-1300 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: [http://newurbanquestion.ifou.org/proceedings/9%20Changing%20Planning%20Cultures/full%](http://newurbanquestion.ifou.org/proceedings/9%20Changing%20Planning%20Cultures/full%20)

20papers/F030_Qu_Lei_Spaans_%20Marjolein_The%20omega%20event%20as%20a%20strategy%20in%20spatial%20planning_261009.pdf

[26] SLEPIČKOVÁ, Irena a Pavel SLEPIČKA. Kde hledat počátky moderního sportu. *Geografické rozhledy*. Praha: Česká geografická společnost s. r. o., 2012, **21**(4), 2-5. ISSN 1210-3004.

[27] TOMEŠ, Jiří. Sport a geografie I. *Geografické rozhledy*. Praha: Česká geografická společnost s. r. o., 2012, **21**(4), 6-9. ISSN 1210-3004.

[28] TOMEŠ, Jiří. Sport a geografie II. *Geografické rozhledy*. Praha: Česká geografická společnost s. r. o., 2012, **21**(4), 18-20. ISSN 1210-3004.

[29] TRAYTE, David. Olympic urbanism: the Games' legacy to our cities. In: SCAD [online]. Cleveland, 2014 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.scad.edu/blog/5-ways-olympic-games-impact-our-cities>

[30] TRUNÖ, Enric. The Political Legacies of the Olympic Games: Barcelona 1992. In: MORAGAS, Miguel, Christopher KENNETT a Nuira PUIG. *The Legacy of the Olympic Games: 1984-2000: International Symposium*. Lausanne: International Olympic Committee, 2003, s. 255-258. ISBN 929149-091-1.

[31] VERBRUGGEN, Hein. The IOC, the Olympic Movement, the Host Cities: A Common Legacy. In: MORAGAS, Miguel, Christopher KENNETT a Nuira PUIG. *The Legacy of the Olympic Games: 1984-2000: International Symposium*. Lausanne: International Olympic Committee, 2003, s. 21-27. ISBN 929149-091-1.

[32] Xifres oficials de població. *Department d'Estadística* [online]. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2015 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.bcn.cat/estadistica/catala/dades/barris/tpob/ine/>

[33] Z Olympie ke Coubertinovi. FELTL, Karel a Martin KÉZR. *Atény 2004: [kronika her XXVIII. olympiády]*. České vyd. 1. Praha: Ottovo nakladatelství, 2004, s. 6-7. ISBN 80-7360-158-3.

[34] ZIAKAS, Vassilios a Nikolaos BOUKAS. Post-Event Leverage and Olympic Legacy: A Strategic Framework for the Development of Sport and Cultural Tourism in Post-Olympic Athens. In: *Athens Institute For Education & Research* [online]. Athens, 2014 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.atiner.gr/journals/sports/2014-1-2-2-Ziakas.pdf>

11 SUMMARY

The main aim of this thesis was to capture the evolution of Olympic facilities and infrastructure in the host cities during the last decades. It was also necessary to find out what impact the Olympics on the city and its inhabitants. We then compared the two Summer Olympics, which followed 12 consecutive years, and compared the established facts. The findings were similar to the results in the city transform in the approach to urban redevelopment, which was more intense in Barcelona. Barcelona had more successful dialogue with the public and private sector thus had a greater benefit from the Olympic legacy. Athens had inadequately managed planning post-Olympic use of venues, which makes now high maintenance costs if they are not completely closed. Their main facilities are in operation only thanks to football and basketball leagues. Athens also spent far more money on equipment that diverted from other public sectors.

Overall, the Olympics sounded better for Barcelona, which is still on the leading positions among European cities while Athens crouches in the background, shaken by the economic crisis.